

Peer Gynt

Hovedtekst, 1. utg.

1867

Henrik Ibsens skrifter

Historisk-kritisk utgave, elektronisk versjon

Edering

Christian Janss (ansv.), Hilde Bøe, Ellen Nessheim Wiger

Kollasjonering og koding

Hilde Bøe, Henninge Margrethe Solberg, Ellen Nessheim Wiger, Ingvald Aarstein

Kommentering

Vigdis Ystad (ansv.), Thoralf Berg, Alvhild Dvergsdal, Narve Fulsås, Karl Gervin, Nils Grinde, Dag Gundersen, Arnbjørn Jakobsen, Egil Kraggerud, Kristoffer Kruken, Else Mundal, Erik Mørstad, Kristian Smidt, Olav Solberg, Stine Brenna Taugbøl, Eivind Tjønneland, Vigdis Ystad, Per Øhrgaard, Asbjørn Aarseth, Maria Alnæs (manusred.), Nina Marie Evensen (manusred.), Erlend Lønnum (manusred.), Eva Rief (manusred.)

PEER GYNT
ET DRAMATISK DIGT

AF HENRIK IBSEN

KJØBENHAVN
FORLAGT AF DEN GYLDENDALSKE BOGHANDEL (F. HEGEL)
TRYKT HOS J. H. SCHULTZ
1867

PEER GYNT

De handlende**AASE**, en Bondemands Enke**PEER GYNT**, hendes Søn**TO KJÆRRINGER** med Kornsække**ASLAK**, en Smed**BRYLLUPSGJÆSTER, KJØGEMESTER, SPILLEMAND**, o. s. v.**ET PAR INDFLYTTERFOLK****SOLVEJG** og **LILLE HELGA**, deres Døttre**BONDEN PAA HÆGGSTAD****INGRID**, hans Datter**BRUDGOMMEN** og **HANS FORÆLDRE****TRE SÆTERJENTER****EN GRØNKLÆDT KVINDE****DOVREGUBBEN****ET HOFTRULD, FLERE LIGNENDE****TROLDJOMFRUER** og **TROLDUNGER****ET PAR HEXE****TOMTEGUBBER, NISSER, HOUGFOLK**, o. s. v.**EN STYGG UNGE****EN STEMME I MØRKET****FUGLESKRIG****KARI**, en HusmandskoneMaster **COTTON**, Monsieur **BALLON**, Deherrer **V. EBERKOPF** og **TRUMPETERSTRAALE**, rejsende herrer**EN TYV** og **EN HÆLER****ANITRA**, en Beduinhøvding's Datter**ARABERE, SLAVINDER, DANSENDE PIGER**, o. s. v.**MEMNONSTØTTEN** (syngende)**SFINXEN VED GIZEH** (stum Person)**BEGRIFFENFELDT**, Professor, Dr. phil., Forstander for Daarekisten i Kairo**HUHU**, en Maalstræver fra Malebarkysten**HUSSEJN**, en østerlandsk Minister**EN FELLAH** med en Kongemumie**FLERE DAAREKISTELEMMER** samt **DERES VOGTERE****EN NORSK SKIPPER** og **HANS MANDSKAB****EN FREMMED PASSAGÉR****EN PREST****ET LIGFØLGE****EN LENSMAND****EN KNAPPESTØBER****EN MAGER PERSON**

Handlingen, der begynder i Førstningen af dette Aarhundrede og slutter henimod vore Dage, foregaar dels i Gudbrandsdalen og paa Højfjeldene deromkring, dels paa Kysten af Marokko, dels i Ørkenen Sahara, i Daarekisten i Kairo, paa Havet, o. s. v.

FØRSTE HANDLING

En Lid med Løvtrær nær ved Aases Gaard. En Elv fosser nedover. Et gammelt Kværnehus paa den anden Side. Hed Sommerdag.

Peer Gynt, en stærkbygget tyveaars Gut, kommer nedover Gangstien. Aase, Moderen, liden og fin, følger efter. Hun er vred og skjælder.

AASE

Peer, du lyver!

PEER GYNT *uden at standse*

Nej, jeg gjør ej!

AASE

Naa, saa band paa, det er sandt!

PEER GYNT

Hvorfor bande?

AASE

Tvi; du tør ej!

Alt ihob er Tøv og Tant!

PEER GYNT *staar*

Det er sandt – hvert evigt Ord!

AASE *foran ham*

Og du skjæms ej for din Moer?

Først saa render du tillfjelds
maanedsvi i travle Aannen,
for at vejde Ren paa Faannen,
kommer hjem med reven Pels,
uden Byrse, uden Vildt; –
og tillslut med aabne Øjne
mener du at faa mig bildt
ind de værste Skytterløgne! –
Naa, hvor traf du saa den Bukken?

PEER GYNT

Vest ved Gjendin.

AASE *ler spotsk*

Rigtig, ja!

PEER GYNT

Hvasse Vinden bar ifra;
bag et Oreholt forstikken
han i Skaresneen grov
efter Lav –

AASE som før

Ja rigtig, ja!

PEER GYNT

Pusten holdt jeg, stod og lytted,
 hørte Knirken af hans Hov,
 saa af ene Hornet Grenene.
 Derpaa varsomt mellem Stenene
 frem paa Bugen jeg mig flytted.
 Gjemt i Røsen opp jeg glytted; –
 slig en Bukk, saa blank og fed,
 skulde du vel aldrig set!

AASE

Nej, bevares vel!

PEER GYNT

Det smaldt!

Bukken stupte bums i Bakken.
 Men i samme Stund, han faldt,
 sad jeg skrævs paa Bukkeryggen,
 greb ham i det venstre Øre,
 vilde netopp Kniven kjøre
 bagom Skolten ind i Nakken; –
 hej! da skreg han vildt, den Styggen,
 stod med et paa alle fire,
 slog mig med et Agterkast
 ud af Næven Kniv og Slire,
 skrued mig om Lænden fast,
 stemte Hornene mod Læggen,
 klemte mig, som i en Tang; –
 dermed satte han paa Sprang
 bent fremover Gjendin-Eggen!

AASE uvilkaarligt

Jesu Navn da –!

PEER GYNT

Har du set den

Gjendin-Eggen nogen Gang?
 Den er halve Milen lang,
 hvass bortefer, som en Ljaa.
 Udfør Bræer, Skred og Lider,
 rakt nedover Urder graa,
 kan en se till begge Sider
 lukt i Vandene, som blunder
 svarte, tunge, mer end tretten-
 hundred Alen nedenunder. –
 Langsmed Eggen han og jeg
 skar os gjennom Vejret Vej.
 Aldrig red jeg slig en Fole!

Midt imod, der vi foer fram,
 var det som der gnistred Sole.
 Brune Ørnerygge svam
 i det vide svimle Slug
 midtvejs mellem os og Vandene, –
 sakked agterud, som Fnug.
 Isflak brast og brød mod Strandene;
 men der var ej Døn at høre;
 bare Hvirvlens Vætter sprang,
 som i Dans; – de sang, de svang
 sig i Ring for Syn og Øre!

AASE *svimmel*

Aa, Gud trøste mig!

PEER GYNT

Med et,
 paa en raadløs braabratt Plett,
 foer ivejret Rype-Steggen,
 flaksed kagglende, forskræmt,
 fra den Knart, hvor han sad gjemt,
 klods for Bukkens Fod paa Eggen.
 Bukken gjorde halvt omkring,
 satte med et Himmelspring
 udfor Dybet med os begge!
(Aase vakkler og griber efter en Træstamme. Peer Gynt bliver ved)
 Bag os Bergets svarte Vægge,
 under os et bundløst Slug!
 Først vi kløvte Lag af Taager,
 kløvte saa en Flok af Maager,
 som igjennem Luften vigende
 fløj till alle Kanter skrigende.
 Nedad, uden Stands, foer Toget.
 Men i Dybet glittred noget
 hvidlet, som en Rensdyrbug. –
 Moer, det var vort eget Billed,
 som igjennem Fjeldsjø-Stillet
 opp mod Vandets Skorpe piled
 i den samme vilde Fart,
 som i den vi nedad kiled.

AASE *gisper efter Vejret*

Peer! Gud fri mig –! Sig det snart –!

PEER GYNT

Bukk fra Luften, Bukk fra Bunden,
 stangedes i samme Stunden
 saa at Skummet om os klasked.
 Ja, der laa vi nu og plasked. –
 Langt om længe, du, vi naade
 nordre Landet paa en Maade;

Bukken svam, og jeg hang bag ham; –
jeg foer hjem –

AASE

Men Bukken, du?

PEER GYNT

Aa, han gaar der vel endnu; –
(knipser i Fingrene, svinger sig paa Hælen og tillføjer)
kan du finde ham, saa tag ham!

AASE

Og du har ej knækket Nakken?
Ikke begge Laar engang?
Ikke Ryggebenet brudt?
O, Vorherre, – Prisen, Takken,
skyldes dig, som hjalp min Gut! –
Brogen har dog faaet en Revne;
men det er knappt værd at nævne,
naar en minds, hvad meget værre
kunde hændt i sligt et Sprang –!
*(standser pludselig, ser paa ham med aaben Mund og store Øjne, kan længe ikke finde Ord, endelig
udbryder hun)*
O, din Fandens Rægglesmed!
Kors og Kors, hvor du kan lyve!
Remsen, som du kommer med,
minds jeg nu at jeg har kjendt
som en Jente paa de tyve.
Gudbrand Glesne er det hændt, –
ikke dig, du –!

PEER GYNT

Mig, som ham.

Sligt kan mer end engang hændes.

AASE *arrig*

Ja, en Løgn kan endevendes,
stadses opp med Brask og Bram,
klædes i en nygjort Ham,
saa dens magre Skrott ej kjendes.
Det er *det*, som du har gjort,
laget alt saa vildt og stort,
uglet ud med Ørnerygge
og med alt det andet stygge,
løjet ligt og uligt væk,
skrønet ind slig maalløs Skrækk,
at en kjends ej ved tillsidst,
hvad en længst har hørt og vidst!

PEER GYNT

Hvis en anden snakked slig,

skulde helseløs jeg slaa ham!

AASE *grædende*

Aa, Gud give jeg laa Lig;
gid jeg sov i svarte Jorden!
Bøn og Graad ej bider paa ham. –
Peer, du er og blir forloren!

PEER GYNT

Kjære, vakkre, lille Moer,
du har Rett i hvert et Ord; –
vær saa blid og glad –

AASE

Ti stille!

Kan jeg glædes, om jeg vilde,
jeg, som har sligt Svin till Søn?
Maa det ikke bittert krænke
mig, en stakkars magtløs Enke,
stødt at fange Skam for Løn?
(græder igjen)

Hvad har Slægten nu tilbage
fra din Farfars Velmagtsdage?
Hvor er Skjæpperne med Mynt
efter gamle Rasmus Gynt?
Faer din gav dem Fødder, han, –
ødte dem saa glatt som Sand,
kjøbte Jord i alle Sogne,
kjørte med forgyldte Vogne –.
Hvor er det, som gik tillspilde
ved det store Vintergilde,
da hver Gjæst lod Glas og Flaske
bag sin Rygg mod Væggen klaske?

PEER GYNT

Hvor er Sneen fra ifjor?

AASE

Du skal tie for din Moer!
Se tillgaards! Hvert andet Rude-
Hul er fylt med gamle Klude.
Hægn og Skigard ligger nede,
Fæet staar for Vejr og Væde,
Eng og Aker ligger brakk,
hver en Maaned blir jeg pantet –

PEER GYNT

Ti saa med den Kjærringsnakk!
Ofte nok har Lykken skrantet,
og saa kom den højst paafode!

AASE

Der er saltstrød, hvor den grode.
 Kors, men du er Storkarl, du, –
 lige kaut og kry endnu,
 lige knøv, som dengang Presten,
 der han kom fra Kjøbenhavn,
 spurgte dig om Døbenavn,
 bandte paa at sligt et Nemme
 sakned mangen Prins derhjemme,
 saa at Faer din gav ham Hesten
 med en Slæde till, som Takk
 for den vennesæle Snakk. –
 Haa; ja da var alting gjildt!
 Provst, Kaptejn og hele Resten
 hang her dagstødt, aad og drak,
 fyldte sig, saa fast de sprak.
 Men i Nød skal kjendes Næsten.
 Her blev folketomt og stillt
 samme Dag da «Jon med Skjæppen»
 tog ivej med Kramkarl-Skræppen.
(tørrer Øjnene med Forklædet)
 Ak, du er dog stærk og stor,
 skulde staa som Stav og Støtte
 for din gamle skrale Moer, –
 skulde Gaardens Gjerning skjøtte,
 værge Slumpen af din Arv; –
(græder paany)
 aa, Gud hjælpe mig for Nytte
 jeg har havt af dig, din Skarv!
 Hjemme ligger du i Gruen,
 roder rundt i Kul og Emmer;
 mellem Byggdens Folk du skræmmer
 Jenterne fra Gildestuen, –
 gjør mig Spe paa alle Kanter,
 slaas med Sognets værste Fanter –

PEER GYNT *gaar fra hende*

Lad mig være.

AASE *følger efter*

Kan du nægte

du var fremste Mand i Laget
 i det store Basketaget,
 som for nylig stod paa Lunde,
 der I slogs som olme Hunde?
 Var det ikke dig, som knækte
 Armen paa han Aslak Smed, –
 eller idetmindste brækte
 ene Fingren hans af Led?

PEER GYNT

Hvem har fyldt dig med slig Præk?

AASE *hidsig*

Husmandskonen hørte Hylene!

PEER GYNT *gnider Albuen*

Ja, men det var mig, som skreg.

AASE

Dig?

PEER GYNT

Ja, Moer, – for *jeg* fik Pryglene.

AASE

Hvad for noget?

PEER GYNT

Han er spræk.

AASE

Hvem er spræk?

PEER GYNT

Han, Aslak, ved jeg.

AASE

Tvi – og tvi; nu maa jeg spytte!

Slig en slarvet Fyldebøtte,

slig en Rangler, slig en dranket

Drammesluger har dig banket?

(græder igjen)

Mangen Skam og Skjændsel led jeg;

men at dette skulde ske,

det var dog den værste Spe.

Lad ham være nok saa spræk; –

skal du derfor være vek?

PEER GYNT

Om jeg hamrer eller hamres, –

ligefuldt saa skal der jamres.

(ler)

Trøst dig, Moer –

AASE

Hvad? Har du løjet

nu igjen?

PEER GYNT

Ja, denne Gang.

Tørr saa Graaden pent af Øjet; –

(knytter den venstre Haand)

se, – med denne Knibetang

holdt jeg hele Smeden bøjet;
højre Næven var min Slægge –

AASE

O, din Slagsbror! Du vil lægge
mig i Graven med din Færd!

PEER GYNT

Nej da; du er bedre værd;
tyve tusend Gange bedre!
Lille, stygge, snille Moer,
du kan lide paa mit Ord, –
hele Byggden skal dig hædre,
bare vent till jeg faar gjort
noget – noget rigtigt stort!

AASE blæser

Du!

PEER GYNT

Hvem ved, hvad en kan møde!

AASE

Gid du bare blev saa klog,
at du engang kunde bøde
Flængen i din egen Brog!

PEER GYNT hidsig

Jeg skal blive Konge, Kejsler!

AASE

Aa, Gud trøste mig, nu rejser
sidste Resten af hans Vid!

PEER GYNT

Jo, jeg skal! Giv bare Tid!

AASE

Ja, giv Tid, saa blir du Prins,
siges der, om rett jeg minds!

PEER GYNT

Du skal se, Moer!

AASE

Hold din Mund!

Du er gal i Bund og Grund. –
Naa, det er forresten sandt, –
noget var der blevet af dig,
hvis du ikke dagstødt gav dig
af med Løgn og Tøv og Tant.
Hæggstadjenten var dig god.
Lett du havde vundet Spillet,

hvis du rigtig havde villet –

PEER GYNT

Tror du?

AASE

Gamlen har ej Kræfter
till at staa sit Barn imod.

Han er stivsindt paa en Maade;
men tillslut faar Ingrid raade,
og hvor *hun* gaar, Fod for Fod
stavrer Knarken arrig efter.

(begynder igjen at græde)

Ak, min Peer; en grundrig Jente, –
Odelsjente! Tænk dig till; –
hvis du bare havde villet,
stod du nu som Brudgom gjild, –
du, som gaar her svart og fillet!

PEER GYNT *rask*

Kom, saa vil vi Ja-Ord hente!

AASE

Hvor?

PEER GYNT

Paa Hæggstad!

AASE

Stakkars dig;
den er stængt, den Friervej!

PEER GYNT

Hvorfor det?

AASE

Ak, jeg maa sukke!
Spildt er Stunden, spildt er Heldet –

PEER GYNT

Naa?

AASE *hulkende*

Mens du i Vesterfjeldet
gjennem Luften red paa Bukke,
har Mads Moen fæstet Jenten!

PEER GYNT

Hvad? Den Kvindfolkskræmsel! Han –!

AASE

Ja, hun taer ham nu till Mand.

PEER GYNT

Vent mig her, till jeg faar spændt en
Hest for Kjærren –
(*vil gaa*)

AASE

Spar sligt Spræl.
Bryllupet skal staa imorgen –

PEER GYNT

Pyt; jeg kommer jo ikveld!

AASE

Tvi dig; vil du øge Sorgen
med et Læss af Hvermands Spott?

PEER GYNT

Trøst dig. Alting skal gaa godt.
(*skriger og ler paa engang*)
Hejsan, Moer! Vi sparer Kjærren;
det taer Tid at hente Mærren –
(*løfter hende ivejret*)

AASE

Slipp mig!

PEER GYNT

Nej, paa mine Arme
bær jeg dig till Bryllupsgaarden!
(*vader ud i Elven*)

AASE

Hjælp! Vorherre sig forbarme!
Peer! Vi drukner –

PEER GYNT

Jeg er baaren
till en gjildere Død –

AASE

Ja visst;
du blir sagtens hængt tillsidst!
(*rusker ham i Haaret*)
O, dit Ubæst!

PEER GYNT

Hold nu Fred;
her er glatt og Slim paa Bunden.

AASE

Asen!

PEER GYNT

Ja, brug bare Munden;
det gjør ingen Mand Fortred.
Saa; nu skraar det atter opp –

AASE

Slip ej Taget!

PEER GYNT

Hejsan, hopp!
Vi skal lege Peer og Bukken; –
(*galoperende*)
jeg er Bukken, du er Peer!

AASE

Aa, jeg ved ej af mig mer!

PEER GYNT

Ser du; nu er Evjen rukken; –
(*vader iland*)
Giv saa Bukken pent et Kyss;
det faar være Takk for Skyds –

AASE *slaar ham paa Øret*

Der er Takk for Skydsen!

PEER GYNT

Au!
Den Betaling var for snaud!

AASE

Slipp mig!

PEER GYNT

Først till Bryllupsgaarden.
Vær min Talsmand. Du er klog;
snakk med ham, den gamle Daaren;
sig, Mads Moen er et Drog –

AASE

Slipp!

PEER GYNT

Og sig ham saa tillslut,
hvad Peer Gynt er for en Gut.

AASE

Ja, det kan du bande paa!
Du skal vakkert Skudsmaal faa.
Skildres skal du for og agter;
alle dine Fandens Fagter,
skal jeg nævne grejdt og grant –

PEER GYNT

Saa?

AASE *sparker i Arrighed*

Jeg skal ej stagge Munden,
før den gamle hidser Hunden
paa dig, som du var en Fant!

PEER GYNT

Hm; saa faar jeg gaa alene.

AASE

Ja, men jeg skal komme efter!

PEER GYNT

Snille Moer, du har ej Kræfter –

AASE

Ikke det? Jeg er saa sindt,
at jeg kunde knuse Stene!
Hu, jeg kunde æde Flint!
Slipp mig!

PEER GYNT

Ja, ifald du lover –

AASE

Intet! Jeg vil med der over.
De skal vide, hvem du er!

PEER GYNT

Nej, du faar nok vente her.

AASE

Aldrig! Jeg vil med i Laget!

PEER GYNT

Faar ej Lov.

AASE

Hvad vil du gjøre?

PEER GYNT

Sætte dig paa Kværnetaget.
(sætter hende deropp. Aase skriger)

AASE

Løft mig ned!

PEER GYNT

Ja, vil du høre –?

AASE

Sludder!

PEER GYNT

Snille Moer, jeg beer –

AASE *kaster en Græstørv efter ham*

Løft mig ned paa Timen, Peer!

PEER GYNT

Turde jeg, saa visst jeg vilde.

(nærmere)

Husk nu paa at sidde stille.

Ikke spark og spænd med Benene;

ikke riv og rusk i Stenene, –

ellers kan det gaa dig ilde;

du kan dratte ned.

AASE

Dit Bæst!

PEER GYNT

Ikke spræl!

AASE

Gid du var blæst

som en Bytting ud af Verden!

PEER GYNT

Fy da, Moer!

AASE

Tvi!

PEER GYNT

Giv mig heller

din Velsignelse till Færden.

Vil du? Hvad?

AASE

Jeg vil dig dænge,

om du end er nok saa stor!

PEER GYNT

Ja, far vel da, kjære Moer!

Hav nu Taal; jeg blir ej længe.

(gaar, men vender sig, løfter Fingeren formanende og siger)

Husk saa paa du ikke spræller!

(gaar)

AASE

Peer! – Gud hjælpe mig, nu gaar han!

Bukkesprænger! Løgnhals! Hej,

vil du høre! – Nej, der skraar han

over Jordet –!

(skrigende)

Hjælp! Jeg svimler!

To Kjærringer med Sække paa Ryggen kommer nedover till Kværnen.

FØRSTE KJÆRRING

Kors; hvem skriger?

AASE

Det er mig!

ANDEN KJÆRRING

Aase! Se, – saa højt paa Straa?

AASE

Dette her vil lidt forslaa; –
snart, Gud bedre mig, jeg himler!

FØRSTE KJÆRRING

Signe Rejsen!

AASE

Hent en Stige;
jeg vil ned! Den Fandens Peer –!

ANDEN KJÆRRING

Sønnen jers?

AASE

Nu kan I sige,
I har set, hvor han sig ter.

FØRSTE KJÆRRING

Vi skal vidne.

AASE

Hjælp mig bare;
jeg vil bent till Hæggstad fare –

ANDEN KJÆRRING

Er han der?

FØRSTE KJÆRRING

Saa blir I hævnet;
Smeden kommer og till Stævnet.

AASE *vrider Hænderne*

Aa, Gud trøste mig for Gutten;
de taer Livet hans till Slutten!

FØRSTE KJÆRRING

Ak, den Lod er tidnok drøftet;
trøst jer med, det saa er laget!

ANDEN KJÆRRING

Hun er rent fra Sans og Vid.
(raaber oppover)
 Ejvind, Anders! Hej, kom hid!

EN MANDSSTEMME

Hvad er fatt?

ANDEN KJÆRRING

Peer Gynt har løftet
 Moer sin opp paa Kværnetaget!

En liden Højde med Busker og Lyng. Byggevejen gaar bagenfor; et Gjærde skiller imellem.

Peer Gynt kommer ad en Gangsti, gaar raskt henimod Gjærdet, standser og ser ud, hvor Udsigten aabner sig.

PEER GYNT

Der ligger Hæggstad. Snart er jeg fremme.
(stiger halvt over; saa betænker han sig)
 Skal tro, hun Ingrid sidder ensom hjemme?
(skygger for Øjnene og ser bortover)
 Nej. Sendingsfolk myldrer tillgaarde som Mygg. –
 Hm, det er kanske rettest jeg vender.
(trækker atter Benet till sig)
 Stødt saa flirer de bag ens Rygg,
 og tisker, saa det tvers igjennem en brænder.
(gaar nogle Skridt fra Gjærdet og river tankespredt i Løvet)
 Den, som havde noget stærkt at drikke.
 Eller den, som kunde gaa uformærkt. –
 Eller den, som var ukjendt. – Noget rigtig stærkt
 var bedst, for saa bider Latteren ikke.
(ser med engang ligesom forskræmt omkring sig; derpaa skjuler han sig mellem Buskene. Nogle Folk med Sendingskost gaar forbi nedover mod Bryllupsgaarden)

EN MAND i Samtalen

Faer hans var fordrukken, og Moer hans er laak.

EN KONE

Ja, saa faar en ikke undres paa at Gutten blir et Drog.

Folkene gaar videre. Lidt efter kommer Peer Gynt frem; han er skamrød i Ansigtet og kiger efter dem.

PEER GYNT sagte

Var det mig, de snakked om?
(med et tvungent Slæng)

Aa, lad dem snakke!

De kan da vel ikke Livet af mig rakke.
(kaster sig ned i Lyngbakken, ligger længe paa Ryggen med Hænderne under Hovedet og stirrer opp i Luften)

For en underlig Sky. Den ligner en Hest.
 Der er Mand paa med, – og Sadel – og Grime. –
 Bagefter rider en Kjærring paa en Lime.

(ler smaat ved sig selv)

Det er Moer. Hun skjælder og skriger: dit Bæst;
hejda, Peer! – –

(lidt efter lidt lukker han Øjnene)

Ja, nu er hun bange. –

Peer Gynt rider først, og der følger ham mange. – –

Hesten har Sølvtopp og Guldsko fire.

Selv har han Handsker og Sabel og Slire.

Kaaben er sid og med Silke foret.

Gjilde er de, som ham følger i Sporet.

Ingen dog sidder saa stout paa Folen.

Ingen dog glitrer som han imod Solen. –

Nede staar Folk i Klynger langs Gjærdet,

løfter paa Hatten og glaner ivejret.

Kvinderne nejer sig. Alle kan kjende

Kejser Peer Gynt og hans tusende Svende.

Tolvskillingsstykker og blanke Marker

ned han som Smaasten paa Vejen sparker.

Rige som Grever blir alle i Byggden.

Peer Gynt rider tvers over Havet i Højden.

Engellands Prins staar paa Stranden og venter.

Det samme gjør alle Engellands Jenter.

Engellands Stormænd og Engellands Kejser,

der Peer rider frem, sig fra Højbordet rejser.

Kejseren letter paa Kronen og siger –

ASLAK SMED *till nogle andre, idet de gaar forbi hinsides Gjærdet*

Nej, se da; Peer Gynt, det drukne Svin –!

PEER GYNT *farer halvt ivejret*

Hvad, Kejser –!

SMEDEN *læner sig till Gjærdet og smaagriner*

Rejs paa dig, Gutten min!

PEER GYNT

Hvad Djævelen! Smeden! Hvad godt vil du?

SMEDEN *till de andre*

Lunde-Sviren hænger nok i ham endnu.

PEER GYNT *springer opp*

Gaa med det gode!

SMEDEN

Jeg skal saa, ja.

Men Karl, hvor kommer du sidst ifra?

Sex Uger væk. Var du bergtagen? Hvad?

PEER GYNT

Jeg har gjort underlige Gjerninger, Smed!

SMEDEN *blinker till de andre*

Lad os høre, Peer!

PEER GYNT

Kommer ingen ved.

SMEDEN *lidt efter*

Du skal vel till Hæggstad?

PEER GYNT

Nej.

SMEDEN

En Tid

de sagde, Jenten derborte var dig blid.

PEER GYNT

Du svarte Korp –!

SMEDEN *viger lidt*

Ikke harm dig, Peer!

Har Ingrid vraget dig, saa finds jo fler –;
tænk; Søn till Jon Gynt! Følg med tillgaards;
der kommer baade Ung-Lam og Enker tillaars –

PEER GYNT

Till Helved –!

SMEDEN

Du finder nok en som vil ha'e dig. –

God Kveld! Nu hilser jeg Bruden fra dig!

De gaar under Latter og Hvisken.

PEER GYNT *ser en Stund efter dem, gjør et Kast, og vender sig halvt om*

For mig kan Hæggstad-Jenten sig gifte
med hvem hun vil. Jeg er lige sæl!

(ser nedover sig)

Brogen revnet. Fillet og fæl. –

Den, som havde noget nyt at skifte.

(stamper i Bakken)

Kunde jeg med et Slagtertag

rive dem Ringagten ud af Bringen!

(ser sig pludselig om)

Hvad er *det*? Hvem er det, som flirer derbag? –

Hm, jeg syntes saa visst –. Nej, det var nok ingen. –

Jeg vil hjem till Moer.

(gaar oppover men standser igjen og lytter mod Bryllupsgaarden)

De spiller till Dans!

(stirrer og lytter; gaar skridtvis nedover; Øjnene lyser; han gnider sig langsad Benene)

For en Mylder af Jenter! Syv-otte tillmands!

Aa, piskende Død, – jeg maa med i Laget! –

Men Moer, som sidder paa Kværnetaget – –

(*Øjnene drages nedover igjen; han hopper og ler*)
 Hejsan, hvor Hallingen gaar over Traakken!
 Ja, han Guttorm med Felen er glup!
 Det laater og sprætter, som Foss i et Stup.
 Og saa hele den glittrende Jenteflokken! –
 Ja, piskende Død maa jeg med i Laget!
 (*sætter med et Spring over Gjærdet og nedover Vejen*)

Tunet paa Hæggstad. Stuebygningen længst tilbage. Mange Gjæster. Dansen gaar livligt borte paa Græsvolden. Spillemanden sidder paa et Bord. Kjøgemesteren staar i Døren. Kokkekoner gaar frem og tilbage mellem Bygningerne; ældre Folk sidder hist og her i Samtale.

EN KONE *tager Plads i en Klynge, siddende paa nogle Tømmerstokke*

Bruden? Aa, ja visst græder hun lidt;
 men det skal en aldrig ændse.

KJØGEMESTEREN *i en anden Flok*

Nu faar I, Godtfolk, paa Dunken lænse.

EN MAND

Takk, som byder; men du skjænker for tidt.

EN GUT *till Spillemanden, idet han flyver forbi med en Jente ved Haanden*

Hejsan, Guttorm, spar ikke Strengene!

JENTEN

Stryg, saa det ljoemer udover Engene!

JENTER *i Ring om en Gut, som danser*

Gjildt Kast var det!

EN JENTE

Han er spænstig i Læggen!

GUTTEN *dansende*

Her er højt till Loftet og vidt till Væggen!

BRUDGOMMEN *smaagrædende, nærmer sig Faderen, som staar i Samtale med et Par andre, og trækker ham i Trøjen*

Hun vil ikke, Faer; hun er saa kaut!

FADEREN

Hvad vil hun ikke?

BRUDGOMMEN

Hun har stængt sig inde.

FADEREN

Naa, saa se du kan Nøglen finde.

BRUDGOMMEN

Jeg ved ikke Vejen.

FADEREN

Du er et Naut!

(vender sig till de andre igjen. Brudgommen driver bortover Tunet)

EN GUT *fra Bagsiden af Huset*

Jenter! Nu kommer der Liv i Tingen!

Peer Gynt er paa Gaarden!

SMEDEN *der nys er traadt till*

Hvem har bedt ham?

KJØGEMESTEREN

Ingen.

(gaar mod Huset)

SMEDEN *till Jenterne*

Snakker han till jer, saa hør ikke paa ham!

EN JENTE *till de andre*

Nej; vi lader, som vi aldrig saa ham.

PEER GYNT *kommer livfuld og hed, standser midt for Flokken og slaar i Hænderne*

Hvem er den sprækkeste Jente i Ringen?

EN ENKELT *till hvem han nærmer sig*

Ikke jeg.

EN ANDEN *ligesaa*

Ikke jeg.

EN TREDJE

Ja, jeg ikke heller.

PEER GYNT *till en fjerde*

Saa kom da du, før en bedre sig melder.

JENTEN *vender sig*

Har ikke Tid.

PEER GYNT *till en femte*

Saa du!

JENTEN *idet hun gaar*

Jeg skal hjem.

PEER GYNT

Ikveld? Er du rent fra Sans og Samling!

SMEDEN *lidt efter, halvhøjt*

Peer; der gaar hun till Dans med en Gamling.

PEER GYNT *vender sig raskt till en ældre Mand*

Hvor er de ledige du?

MANDEN

Find dem frem.

(*gaar fra ham*)

Peer Gynt er med et bleven stille. Han skotter skjult og sky mod Flokken. Alle ser paa ham, men ingen taler. Han nærmer sig andre Klynger. Hvor han kommer bliver der Taushed; fjerner han sig, smiler man og ser efter ham.

PEER GYNT *sagte*

Øjekast; sylhvasse Tanker og Smil.

Det gnissler, som Sagbladet under en Fil!

Han stryger sig langs Gjærdet. Solvejg, med lille Helga ved Haanden, kommer ind paa Tunet i Følge med Forældrene.

EN MAND *till en anden i Nærheden af Peer Gynt*

Se Indflytterfolket.

DEN ANDEN

De vesterfra?

FØRSTE

Ja, de fra Hedalen.

ANDEN

Rigtig, ja!

PEER GYNT *træder ivejen for de kommende, peger paa Solvejg og spørger Manden*

Faar jeg danse med Datter din?

MANDEN *stille*

Faar saa; men først
maa vi ind og hilse paa Folk i Huset.

De gaar ind.

KJØGEMESTEREN *till Peer Gynt, idet han byder Drikke*

Er du kommen, saa skal du vel stikke paa Kruset?

PEER GYNT *ser ufravendt efter de gaaende*

Takk; jeg skal danse. Jeg har ingen Tørst.

(*Kjøgemesteren gaar fra ham. Peer Gynt ser mod Huset og ler*)

Hvor lys! Nej, skulde du set en slig!

Skotted ned paa Skoen og det hvide Sprede –!

Og saa holdt hun i Moderens Skjørteflig,

og bar en Salmebog svøbt i et Klæde –!

Jeg maa se paa den Jenten.

(*vil ind i Stuen*)

EN GUT *kommer med flere derfra*

Peer, gaar du alt
fra Dansen?

PEER GYNT

Nej.

GUTTEN

Men saa stævner du galt!

(tager ham i Axlen for at vende ham)

PEER GYNT

Lad mig slippe forbi!

GUTTEN

Er du rædd for Smeden?

PEER GYNT

Jeg rædd?

GUTTEN

Ja, du minds vel paa Lunde forleden?

Flokken ler og gaar ned till Dansepladsen.

SOLVEJG i Døren

Du er visst den Gutten, som vilde danse?

PEER GYNT

Ja vel er jeg det; kan du ikke sanse?

(tager hende i Haanden)

Kom saa!

SOLVEJG

Ikke for langt, sa'e Moer!

PEER GYNT

Sa'e Moer? Sa'e Moer! Er du født ifjor?

SOLVEJG

Du gjør Nar –!

PEER GYNT

Du er dog en Unge næsten.

Er du voksen?

SOLVEJG

Jeg gik ivaares till Presten.

PEER GYNT

Sig Navnet dit, Tøs, saa snakker vi lettere.

SOLVEJG

Jeg heder Solvejg. – Og hvad heder du?

PEER GYNT

Peer Gynt.

SOLVEJG trækker Haanden till sig

Aa, Kors da!

PEER GYNT

Hvad er det nu?

SOLVEJG

Mit Strømpebaand er løst; jeg maa binde det tættere.

(gaar fra ham)

BRUDGOMMEN *trækker i sin Moder*

Moer, hun vil ikke –!

MODEREN

Vil ikke? Hvad?

BRUDGOMMEN

Vil ikke, Moer!

MODEREN

Hvad?

BRUDGOMMEN

Lette paa Laasen.

FADEREN *sagte og arrig*

Aa, du var værd at bindes i Baasen!

MODEREN

Naa, skjæld ikke. Stakkar, han blir nok bra'.

De gaar bortover.

EN GUT *som kommer med en hel Sværm fra Dansepladsen*

Lidt Brændevin, Peer?

PEER GYNT

Nej.

GUTTEN

Bare lidt?

PEER GYNT *ser mørkt paa ham*

Har du noget?

GUTTEN

Det kunde nok hænde.

(trækker en Lommeflaske frem og drikker)

Aah! hvor det river! – Naa?

PEER GYNT

Lad mig kjende.

(drikker)

EN ANDEN

Nu faar du ogsaa smage paa mit.

PEER GYNT

Nej!

DEN SAMME

Aa, Snakk; vær nu ingen Taabe.

Drikk du, Peer!

PEER GYNT

Saa giv mig en Draabe.

(drikker igjen)

EN JENTE *halvsagte*

Kom, lad os gaa.

PEER GYNT

Er du rædd for mig, Tøs?

EN TREDJE GUT

Hvem er ikke rædd for *dig*?

EN FJERDE

Paa Lunde

viste du jo hvad Konster du kunde.

PEER GYNT

Jeg kan mer end som saa, naar jeg først slaar mig løs!

FØRSTE GUT *hviskende*

Nu kommer han sig!

FLERE *slaar Kreds om ham*

Fortæl; fortæl!

Hvad kan du?

PEER GYNT

Imorgen —!

ANDRE

Nej, nu ikveld!

EN JENTE

Kan du hexe, Peer?

PEER GYNT

Jeg kan mane Fanden!

EN MAND

Det har Bedstemoer kunnet før jeg blev født!

PEER GYNT

Løgnhals! Hvad *jeg* kan, kan ingen anden.

Jeg har engang manet ham ind i en Nødd.

Den var ormstukken, ser I!

FLERE leende

Det er grejdt at skjønne!

PEER GYNT

Han banded og græd og vilde mig lønne
med ligt og uligt –

EN I FLOKKEN

Men maatte derind?

PEER GYNT

Ja vel. Jeg dytted Hullet med en Pind.
Hej; I skulde hørt ham surre og rumle!

EN JENTE

Nej, tænk!

PEER GYNT

Det var plent som en hører en Humle.

JENTEN

Har du ham endnu i Nødden?

PEER GYNT

Nej,
nu er den Djævel strøgen sin Vej.
Det er *hans* Skyld at Smeden har lagt mig for Had.

EN GUT

Saa, du?

PEER GYNT

Jeg gik till Smidjen og bad
han vilde knække den Nøddeskallen.
Det lovte han; lagde den bort paa Pallen;
men Aslak er nu saa haardhændt, han; –
og stødt saa skal han nu bruge Slæggen –

EN STEMME FRA FLOKKEN

Slog han Fanden ihjæl?

PEER GYNT

Han slog som en Mand.
Men Fanden hytted sig, foer som en Brand
tvers gjennem Taget og kløvte Væggen.

FLERE

Og Smeden –?

PEER GYNT

Stod der med stegte Hænder.
Siden den Dag var vi aldrig Venner.

Almindelig Latter.

NOGLE

Den Rægglen er god!

ANDRE

Den er snart hans bedste!

PEER GYNT

Tror I, jeg digter ihob?

EN MAND

Aa nej,
det er du fri for; jeg kjender det meste
fra Farfaer –

PEER GYNT

Løgn! Det er hændt med mig!

MANDEN

Det er jo alting.

PEER GYNT *med et Slæng*

Hej, jeg kan ride
rakt gennem Luften paa gjilde Heste!
Aa, jeg kan mangeting, jeg, skal I vide!

Skoggerlatter igjen.

EN I FLOKKEN

Peer, rid lidt i Luften!

MANGE

Ja, kjære Peer Gynt –!

PEER GYNT

I har ikke nødig at tryggle saa tyndt.
Jeg skal ride som et Uvejr over jer alle!
Hele Sognet skal mig tillfode falde!

EN ÆLDRE MAND

Nu er han rivende gal.

EN ANDEN

Det Fæ!

EN TREDJE

Storskryder!

EN FJERDE

Løgnhals!

PEER GYNT *truer mod dem*

Ja vent, skal I se!

EN MAND *halvdrukken*

Ja vent; du skal faa dig en børstet Trøje!

FLERE

En mørbanket Rygg! Et blaamalet Øje!

Sværmen spreder sig, de ældre i Vrede, de yngre under Spott og Latter.

BRUDGOMMEN *tætt indved ham*

Du, Peer, er det sandt du kan ride i Luften?

PEER GYNT *kort*

Alting, Mads! Du maa tro, jeg er Kar', jeg.

BRUDGOMMEN

Saa har du vel ogsaa Usynligheds-Kuften?

PEER GYNT

Hatten, mener du? Ja, den har jeg.

(vender sig fra ham. Solvejg gaar over Tunet med Helga ved Haanden)

PEER GYNT *mod dem; det lysner i ham*

Solvejg! Aa, det er godt du kommer!

(griber hende om Haandlede)

Nu skal jeg svinge dig spræk og gjild!

SOLVEJG

Slipp mig!

PEER GYNT

Hvorfor?

SOLVEJG

Du er saa vild.

PEER GYNT

Vild er Renbukken med, naar det gryr mod Sommer.

Kom saa, Jente; vær ikke tvær!

SOLVEJG *trækker Armen till sig*

Tør ikke.

PEER GYNT

Hvorfor?

SOLVEJG

Nej, du har drukket.

(gaar bortover med Helga)

PEER GYNT

Den, som havde sit Knivsblad stukket

tvers igjennem dem, – en og hver!

BRUDGOMMEN *puffer ham med Albuen*

Kan du ikke hjælpe mig ind till Bruden?

PEER GYNT *tankespredt*

Bruden? Hvor er *hun*?

BRUDGOMMEN

Paa Stabburet.

PEER GYNT

Naa.

BRUDGOMMEN

Aa, du, Peer Gynt, du faar friste paa!

PEER GYNT

Nej, du faar være min Hjælp foruden.

(en Tanke skyder opp i ham; han siger sagte og hvasst)

Ingrid paa Stabburet!

(nærmer sig Solvejg)

Har du betænkt dig?

(Solvejg vil gaa; han træder ivejen)

Du skjæms, fordi jeg ser ud som en Fant.

SOLVEJG *hastigt*

Det gjør du ikke; det er ikke sandt!

PEER GYNT

Jo! Og saa er jeg lidt paa en Kant;

men det var paa Trods, for du havde krænkt mig.

Kom saa!

SOLVEJG

Tør ikke nu, om jeg vilde!

PEER GYNT

Hvem er du rædd for?

SOLVEJG

Mest for Faer.

PEER GYNT

Faer? Ja vel; han er af de stille!

Hælder han med Øret? Hvad? – Naa, svar!

SOLVEJG

Hvad skal jeg svare?

PEER GYNT

Er Faer din Læser?

Er ikke du og Moer din med?

Naa, vil du svare!

SOLVEJG

Lad mig gaa i Fred.

PEER GYNT

Nej!

(dæmpet, men hvasst og skræmmende)

Jeg kan skabe mig om till et Troid!

Jeg skal komme for Sengen din inatt Klokken tolv.

Hører du nogen, som hvæser og fræser,

saa maa du ikke bilde dig ind det er Katten.

Det er mig, du! Jeg tapper dit Blod i en Kopp;

og din vesle Syster, hende æder jeg opp;

ja, for du skal vide, jeg er Varulv om Natten; –

jeg skal bide dig over Lænder og Rygg – –

(slaar med engang om og beder som i Angst)

Dans med mig, Solvejg!

SOLVEJG *ser mørkt paa ham*

Nu var du stygg.

(gaar ind i Stuen)

BRUDGOMMEN *kommer drivende igjen*

Du skal faa en Stud, vil du hjælpe mig!

PEER GYNT

Kom!

De gaar bag Huset. Idetsamme kommer en stor Flok fra Dansepladsen; de fleste er drukne. Larm og Oppstyr. Solvejg, Helga og Forældrene kommer med endel ældre Folk ud i Døren.

KJØGEMESTEREN *till Smeden, som er fremst i Flokken*

Hold Fred!

SMEDEN *trækker Trøjen af*

Nej, nu skal her æskes Dom.

Peer Gynt eller jeg skal i Bakken bændes.

NOGLE

Ja, lad dem nappes!

ANDRE

Nej, bare skjændes!

SMEDEN

Næver maa till; her baader ej Ord.

SOLVEJGS FADER

Styr dig, Mand!

HELGA

Vil de slaa ham, Moer?

EN GUT

Lad os heller gjøgle med alle hans Løgne!

EN ANDEN

Sparke ham af Laget!

EN TREDJE

Spytte ham i Øjne!

EN FJERDE *till Smeden*

Stikker du opp, du?

SMEDEN *kaster Trøjen fra sig*

Øget skal slagtes!

INDFLYTTERKONEN *till Solvejg*

Der kan du se hvor den Tomsing agtes.

AASE *kommer med en Kjæpp i Haanden*

Er Sønnen min her? Nu skal han ha'e Stryg!

Nej, hvor inderligt jeg skal dænge ham!

SMEDEN *brætter Skjortærmene opp*

Till slig en Kropp er Paaken for myg.

NOGLE

Smeden vil dænge ham!

ANDRE

Flænge ham!

SMEDEN *spytter i Hænderne og nikker till Aase*

Hænge ham!

AASE

Hvad? Hænge min Peer? Ja, prøv, om I tør; –

Aase og jeg, vi har Tænder og Klør! –

Hvor er han?

(raaber henover Tunet)

Peer!

BRUDGOMMEN *kommer løbende*

Aa, Guds Død og Plage!

Kom, Faer og Moer, og –!

FADEREN

Hvad er iverjen?

BRUDGOMMEN

Tænk, Peer Gynt –!

AASE *skriger*

Har de taget ham afdage?

BRUDGOMMEN

Nej, Peer Gynt –! Se, oppover Hejen –!

MÆNGDEN

Med Bruden!

AASE *lader Kjæppen synke*

Det Ubæst!

SMEDEN *som himmelfalden*

I bratteste Fjeldet

klyver han, ja-Gud, paa Gjetens Vis!

BRUDGOMMEN *grædende*

Han bær' hende, Moer, som en bærer en Gris!

AASE *truer opp till ham*

O, gid du faldt ned og –!

(skriger i Angst)

Træd varsomt i Hældet!

HÆGGSTADBONDEN *kommer barhovedet og hvid af Vrede*

Jeg tager hans Liv for det Brudrov!

AASE

Aa, nej Gud straffe mig om I faar Lov!

ANDEN HANDLING

En trang Fjeldsti højt oppe. Det er tidlig Morgen.

Peer Gynt gaar ilsomt og uvillig langs Stien. Ingrid, halvt brudepyntet, søger at holde ham tilbage.

PEER GYNT

Gaa ifra mig!

INGRID *grædende*

Efter dette!

Hvor?

PEER GYNT

Saalangt du vil for mig.

INGRID *vrider Hænderne*

O, hvad Svig!

PEER GYNT

Unyttig Trætte.

Hver faar gaa sin egen Vej.

INGRID

Brott – og Brott igjen os binder!

PEER GYNT

Djævlen staa i alt, som minder!

Djævlen staa i alle Kvinder, – –

uden *en* –!

INGRID

Hvem er den ene?

PEER GYNT

Ikke dig.

INGRID

Hvem er det da?

PEER GYNT

Gaa! Gaa did du kom ifra!

Fort! Till Faer din!

INGRID

Kjære, vene –!

PEER GYNT

Ti!

INGRID

Du kan umuligt mene,
hvad du siger.

PEER GYNT

Kan og vil.

INGRID

Lokke først, – og saa forskyde!

PEER GYNT

Og hvad Kaar har du at byde?

INGRID

Hæggstad Gaard og mere till.

PEER GYNT

Har du Salmebog i Klædet?
Har du Guldfax over Nakken?
Skotter du nedover Spredet?
Holder du din Moer i Stakken?
Svar!

INGRID

Nej; men –?

PEER GYNT

Gik du till Presten
nu ivaar da?

INGRID

Nej, men Peer –?

PEER GYNT

Har du Blygsel over Øjet?
Kan du nægte, naar jeg beer?

INGRID

Kors; jeg tror, hans Vid er fløjet –!

PEER GYNT

Blir der Helg, naar en dig ser?
Svar!

INGRID

Nej, men –

PEER GYNT

Hvad er saa Resten!

(vil gaa)

INGRID træder ivejen

Ved du, det er halsløs Daad,
hvis du sviger?

PEER GYNT

Faar saa være.

INGRID

Du kan vinde Gods og Ære,
hvis du taer mig –

PEER GYNT

Har ej Raad.

INGRID *brister i Taarer*

O, du lokked –!

PEER GYNT

Du var villig.

INGRID

Trøstløs var jeg!

PEER GYNT

Jeg var yr.

INGRID *truende*

Ja, men Boden blir dig dyr!

PEER GYNT

Dyrest Bod faar kaldes billig.

INGRID

Staar du fast ved dit?

PEER GYNT

Som Sten.

INGRID

Godt; saa se da, hvem som vinder!
(gaar nedover)

PEER GYNT *tier en Stund; med et skriger han*

Djævlen staa i alt, som minder!
Djævlen staa i alle Kvinder!

INGRID *drejer Hovedet og raaber haanligt opp*

Uden en!

PEER GYNT

Ja; uden en.

De gaar hver sin Vej.

Ved et Fjeldvand; det er blødt og myrlændt omkring. Et Uvejr trækker opp.

Aase, fortvivlet, raaber og ser sig om till alle Sider. Solvejg har ondt for at holde Skridt med hende. Indflytterfolkene og Helga et Stykke bagefter.

AASE *fægter med Armene og river sig i Haaret*

Alting er imod mig med Vredens Vælde!
 Himmel og Vand og de stygge Fjelde!
 Himlen vælter Skodde for at forvilde ham!
 Det lumske Vand vil ved Livet skille ham!
 Fjeldene vil slaa ham med Skred og Rap; –
 og saa Menneskene! De er ude paa Drab!
 Nej-Gud om de skal! Jeg kan ikke miste ham!
 O, den Bytting; at Fanden skulde friste ham!
(vender sig till Solvejg)

Ja, er det ikke rent utænkeligt, sligt?
 Han, som stødt foer med Løgn og Digt; –
 han, som bare i Munden var stærk;
 han, som aldrig har prøvet et dugeligt Værk; –
 han –! En kunde baade græde og le! –
 O, vi holdt sammen i Nød og Ve.
 Ja, for du skal vide, Manden min drak,
 foer Byggden rundt med Daarskab og Snak,
 ødte og traadte vor Velstand under Fod.
 Og imens sad jeg og Vesle-Peer hjemme.
 Vi vidste ikke bedre Raad, end at glemme;
 for det falder mig saa svært at staa rigtig imod.
 Det er saa fælt at se Skjæbnen under Øjne;
 og saa vil en jo gjerne ryste Sorgerne af sig,
 og prøve som bedst at skyde Tankerne fra sig.
 En bruger Brændevin, en anden bruger Løgne;
 aa, ja! saa brugte vi Eventyr
 om Prinser og Trolde og alleslags Dyr.
 Om Brudrov med. Men hvem kunde tænkt,
 de Fandens Ræggler skulde i ham hængt?
(forfærdet igjen)

Hu, for et Skrig! Det er Nøkken eller Draugen!
 Peer! Peer! – Deroppe paa Haugen –!

(løber oppover en liden Højde og ser over Vandet. Indflytterfolkene kommer till)

AASE

Ikke Spor at se!

MANDEN *stille*

Det er værst for ham.

AASE *grædende*

Ak, min Peer! Mit fortabte Lam!

MANDEN *nikker mildt*

Ja, rigtig. Fortabt.

AASE

Nej, snakk ikke slig!

Han er saa glup. Der er ingen ham lig.

MANDEN

Du daarlige Kvinde!

AASE

Aa-ja, aa-ja;
jeg er daarlig; men Gutten er bra'!

MANDEN *altid dæmpet og med milde Øjne*

Hans Sind er forhærdet; hans Sjæl er tabt.

AASE *angst*

Nej, nej da! Saa haard er Vorherre knappt!

MANDEN

Tror du han kan for sin Syndegjæld sukke?

AASE *ivrig*

Nej, men han kan ride i Luften paa Bukke!

KONEN

Kors, er I gal?

MANDEN

Hvad siger I, Moer?

AASE

Ingen Gjerning er ham for stor.
I skal se, faar han bare leve saa længe –

MANDEN

Bedst var det, I saa ham i Galgen hænge.

AASE *skriger*

Kors i Jesu Navn!

MANDEN

Under Mestermands Hænder
tør ske, at hans Sind sig till Anger vender.

AASE *fortumlet*

Aa, I snakker mig snart i Svime!
Vi maa finde ham!

MANDEN

Frelse hans Sjæl.

AASE

Og Kropp!
Sidder han i Myren, maa vi drage ham opp;
er han bergtagen, maa vi efter ham kime.

MANDEN

Hm! – Her er Fævej –

AASE

Gud lønne jer rigt,
at I hjælper mig tillrette!

MANDEN

Det er Kristenpligt.

AASE

Tvi; da er de Hedninger, alle de andre!
Der var ikke *en*, som med vilde vandre –

MANDEN

De har kjendt ham for godt.

AASE

Han var dem for gjild!
(vrider Hænderne)
Og tænk, – og tænk, hans Liv staar paa Spil!

MANDEN

Her er Spor af Mandefod.

AASE

Her maa vi lede!

MANDEN

Under Sæteren vor vil vi Flokken sprede.

Han og Konen gaar foran.

SOLVEJG *till Aase*

Fortæl mig lidt mere.

AASE *tørrer Øjnene*

Om Sønnen min?

SOLVEJG

Ja; –
alting!

AASE *smiler og knejser med Nakken*

Alting? – Trætt blev du da!

SOLVEJG

Før blir I trætt af Talen at føre,
end jeg af at høre.

Lave træløse Højder oppunder Fjeldvidden; Tinder længere borte. Skyggerne falder lange; det er sent paa Dagen.

PEER GYNT *kommer i fuldt Sprang og standser i Bakken*

Hele Sognet er efter i Flok!
De har væbnet sig baade med Rifle og Stok.
Fremst kan en høre Hæggstadgubben tude. –

Nu spørges det vidt at Peer Gynt er ude!
 Det er noget andet end at baske med en Smed!
 Det er Liv! En blir Bjørn i hvert et Led.
(slaar om sig og springer ivejret)
 Bryde, velte, stemme Fossen imod!
 Slaa! Rykke Furuen opp med Rod!
 Det er Liv! Det kan baade hærde og højne!
 Till Helved med alle de vassne Løgne!

TRE SÆTERJENTER *løber over Bakkerne, skrigende og syngende*

Trond i Valfjeldet! Baard og Kaare!
 Troldpak! Vil I sove i Armene vore?

PEER GYNT

Hvem skriger I efter?

JENTERNE

Efter Trold! Efter Trold!

FØRSTE JENTE

Trond! Far med Lempe!

ANDEN JENTE

Baard! Far med Vold!

TREDJE JENTE

I Sælet staar alle Koverne tomme!

FØRSTE JENTE

Vold er Lempe!

ANDEN JENTE

Og Lempe er Vold!

TREDJE JENTE

Fattes der Gutter, en leger med Trold!

PEER GYNT

Hvor er Gutterne da?

ALLE TRE *skoggerleende*

De kan ikke komme!

FØRSTE JENTE

Min kaldte mig baade for Kjærest og Frænke.
 Nu er han gift med en halvgammel Enke.

ANDEN JENTE

Min mødte en Tatertøs nord i Lien.
 Nu traver de to paa Fantestien.

TREDJE JENTE

Min tog Løsungen vor afdage.

Nu staar hans Hoved og griner paa en Stage.

ALLE TRE

Trond i Valfjeldet! Baard og Kaare!
Troldpak! Vil I sove i Armene vore?

PEER GYNT *staar med et Spring imellem dem*

Jeg er tre Hoders Trold, og tre Jenters Gut!

JENTERNE

Er du slig Karl, du?

PEER GYNT

I faar dømme tillslut!

FØRSTE JENTE

Till Sælet! Till Sælet!

ANDEN JENTE

Vi har Mjød!

PEER GYNT

Lad den flomme!

TREDJE JENTE

Denne Lørdagsnatt skal ingen Kover staa tomme!

ANDEN JENTE *kysser ham*

Han gnistrer og sprutter som glohede Jernet.

TREDJE JENTE *ligesaa*

Som Barneøjne fra svarteste Tjernet.

PEER GYNT *danser i Flokken*

Hugen sturen og Tanken kaad.

I Øjet Latter; i Halsen Graad!

JENTERNE *gjør lange Næser mod Bergnutterne, skriger og synger*

Trond i Valfjeldet! Baard og Kaare!

Troldpak! – Fik I sove i Armene vore?

De danser bortover Højderne med Peer Gynt imellem sig.

Mellem Ronderne. Solnedgang. Skinnende Snetoppe rundt om.

PEER GYNT *kommer yr og forvildet*

Slot over Slot sig bygger!

Hej, for en skinnende Port!

Staa! Vil du staa! Det rygger

længer og længere bort!

Hanen paa Fløjen løfter

Vingerne sine till Flugt; –

alt blaaner sig bort i Kløfter,

og Berget er laast og lukt. –

Hvad er det for Stammer og Rødder,
som voxer af Aasens Sprækk?
Det er Kjæmper med Hegrefødder!
Nu daaner de ogsaa væk.
Det vimrer, som Regnbustrimer;
det skjær mig i Sind og Syn.
Hvad er det, som langvejs kimer?
Hvad Vægt paa mit Øjenbryn!
Hu, hvor det værker i Panden. –
En bændende glohed Ring –!
Jeg kan ikke mindes, hvem Fanden
der bændte mig den omkring!
(segner ned)
Flugt over Gjendin-Eggen.
Digt og forbandet Løgn!
Oppover bratteste Væggen
med Bruden, – og drukken et Døgn;
jaget af Høg og Glenter,
truet af Trold og sligt,
turet med galne Jenter; –
Løgn og forbandet Digt!
(stirrer længe oppad)
Der sejler to brune Ørne.
Mod Sør gaar de vilde Gjæss.
Og her skal jeg traske og tørne
i Mudder og Søl tillknæs!
(springer ivejret)
Jeg vil med! Jeg vil vaske mig ren i
de hvasseste Vindes Bad!
Jeg vil højt! Jeg vil dukke mig ven i
det skinnende Døbefad!
Jeg vil ud over Sæterbøen;
jeg vil ride mig skjær tillsinds;
jeg vil fram over salte Sjøen,
og højt over Engellands Prins!
Ja, glan kun, I unge Jenter;
min Færd kommer ingen ved;
det er ikke Gavn at I venter –!
Jo, kanske jeg svipper derned. –
Hvad nu da? De brune Ørne –?
Jeg mener Fanden dem tog! –
Der rejser sig Gavlens Hjørne;
det højnes i hver en Krog;
det voxer sig opp af Gruset; –
se, Porten vidaaben staar!
Ha, ha, nu kjender jeg Huset;
det er Farfars nybyggede Gaard!
Væk er de gamle Klude;
væk, Gjærdet, som stod for Fald.
Det glitrer fra hver en Rude;

der er Lag i den store Sal.
 Der hørte jeg Provsten klaske
 med Knivsryggen mod sit Glas; –
 der slængte Kaptejnen sin Flaske,
 saa Spejlvæggen sprakk i Knas. –
 Lad ødes; lad gaa tillspilde!
 Ti, Moer; det er lige fedt!
 Den rige Jon Gynt holder Gilde;
 Hurra for den gyntske Ætt!
 Hvad er det for Staak og Stønnen?
 Hvad er det for Skrig og Skraal?
 Kaptejnen raaber paa Sønnen; –
 aa, Provsten vil drikke min Skaal.
 Ind da, Peer Gynt, till Dommen;
 den lyder i Sang og Klang:
 Peer Gynt, af stort est du kommen,
 og till stort skalst du vorde engang!
(springer fremad, men render Næsen mod et Bergstykke, falder og bliver liggende)

En Lid med store susende Løvtrær. Stjerner blinker gennem Løvet; Fugle synger i Trætoppene.

En grønklædt Kvinde gaar i Liden. Peer Gynt følger efter under alleslags forelskede Fagter.

DEN GRØNKLÆDTE *standser og vender sig*

Er det sandt?

PEER GYNT *skjærer med Fingeren over Struben*

Saa sandt, som jeg heder Peer; –
 saa sandt, som du er en dejlig Kvinde!
 Vil du ha'e mig? Du skal se, hvor fint jeg mig ter;
 du skal hverken træde Væven eller spinde.
 Mad skal du faa, saa du er færdig at sprække.
 Aldrig skal jeg dig i Haaret trække –

DEN GRØNKLÆDTE

Ikke slaa mig heller?

PEER GYNT

Nej, var det ligt?
 Vi Kongssønner slaar ikke Kvindfolk og sligt.

DEN GRØNKLÆDTE

Er du Kongssøn?

PEER GYNT

Ja.

DEN GRØNKLÆDTE

Jeg er Dovrekongens Datter.

PEER GYNT

Er du det? Se, se; det træffer jo godt.

DEN GRØNKLÆDTE

Inde i Ronden har Faer min sit Slot.

PEER GYNT

Da har Moer min et større, saavidt jeg fatter.

DEN GRØNKLÆDTE

Kjender du Faer min? Han heder Kong Brose.

PEER GYNT

Kjender du Moer min? Hun heder Dronning Aase.

DEN GRØNKLÆDTE

Naar Faer min er sindt, saa sprækker Fjelde.

PEER GYNT

De raper, bare Moer min taer paa at skjælde.

DEN GRØNKLÆDTE

Faer min kan spænde under højeste Hvælven.

PEER GYNT

Moer min kan ride gennem strideste Elven.

DEN GRØNKLÆDTE

Har du anden Klædning, end de Fillerne der?

PEER GYNT

Haa, du skulde se mine Søndagsklær!

DEN GRØNKLÆDTE

Jeg gaar till Hverdags i Guld og Silke.

PEER GYNT

Det tykkes dog ligere Stry og Stilke.

DEN GRØNKLÆDTE

Ja, der er *et*, du maa komme ihug;

saa er nu Rondefolkets Skikk og Brug:

tvifold laget er alt vort Eje.

Kommer du frem till min Faders Gaard,

tør det hælde sig lett at du er paaveje

till at tro, du i styggeste Stenrøsen staar.

PEER GYNT

Ja, er det ikke akkurat sligt hos os?

Alt Guldet vil tykkes dig Rusk og Boss;

og kanske vil du tro, hver glittrende Rude

er en Bylt af gamle Hoser og Klude.

DEN GRØNKLÆDTE

Svart tykkes hvidt, og styggt tykkes vent.

PEER GYNT

Stort tykkes lidt, og skident tykkes rent.

DEN GRØNKLÆDTE *falder ham om Halsen*

Ja, Peer, saa ser jeg, vi to passer sammen!

PEER GYNT

Som Benet og Brogen; som Haaret og Kammen.

DEN GRØNKLÆDTE *raaber bort i Liden*

Brudehest! Brudehest! Kom, Brudehesten min!

En kjæmpestor Gris kommer løbende med en Tougstump till Grime og en gammel Sækk till Sadel. Peer Gynt svinger sig opp og tager den grønklædte foran sig.

PEER GYNT

Hejsan! Vi skal stryge gennem Rondeporten ind!

Rapp dig, rapp dig, min Ganger god!

DEN GRØNKLÆDTE *kjælen*

Ak, nylig gik jeg saa stur og mod –.

Nej, en ved aldrig hvad der kan hændes!

PEER GYNT *prygler Grisen og traver afsted*

Paa Ridestellet skal Storfolk kjendes!

Dovregubbens Kongshal. Stor Forsamling af Hoftrolle, Tomtegubber og Hougmænd. Dovregubben i Højsædet med Krone og Spir. Hans Børn og nærmeste Slægtninge till begge Sider. Peer Gynt staar for ham. Stærk Røre i Salen.

HOFTROLDENE

Slagt ham! Kristenmands Søn har daaret

Dovregubbens veneste Mø!

EN TROLDUNGE

Maa jeg skjære ham i Fingren?

EN ANDEN TROLDUNGE

Maa jeg rive ham i Haaret?

EN TROLDJOMFRU

Hu, hej; lad mig bide ham i Laaret!

TROLDHEX *med en Slev*

Skal han lages till Sodd og Sø?

EN ANDEN TROLDHEX *med Retterkniv*

Skal han steges paa Spidd eller brunes i Gryde?

DOVREGUBBEN

Isvand i Blodet!

(vinker sine fortrolige nærmere till sig)

Lad os ikke skryde.

Vi er gaaet tillagters i de senere Aar;

vi ved ikke mer om det ramler eller staar,

og Folkehjælp skal en ikke fra sig skyde.
 Desuden er Gutten fast uden Lyde,
 og stærkbygget med, saavidt jeg ser.
 Sandt nok, han har kun et eneste Hode;
 men Datter min har jo heller ikke fler.
 Tre Hoders Trolde gaar rent af Mode;
 selv Tvehoder faar en knappt Øje paa,
 og de Hoder er endda kun saa som saa.

(till Peer Gynt)

Altsaa, det er min Datter, du kræver?

PEER GYNT

Din Datter og Riget i Medgift, ja.

DOVREGUBBEN

Det halve faar du, imens jeg lever,
 og det andet halve naar jeg engang falder fra.

PEER GYNT

Det er jeg nøjd med.

DOVREGUBBEN

Ja, stopp min Gut; –
du har ogsaa nogle Tillsagn at give.
 Brydes *et* af dem, er hele Pagten brudt,
 og du slipper ikke herfra ilive.
 For det første maa du love, at du aldrig ændser
 hvad der ligger udenfor Rondernes Grænser;
 Dag skal du sky, og Daad og hver lysbar Plett.

PEER GYNT

Faar jeg kaldes for Konge, saa holdes det lett.

DOVREGUBBEN

Dernæst, – nu vil jeg i Kløgt dig prøve –
(rejses sig i Sædet)

DET ÆLDSTE HOFTRULD *till Peer Gynt*

Lad se, om du har en Visdomstand,
 som kan Dovregubbens Gaadenødd kløve!

DOVREGUBBEN

Hvad er Forskjellen mellem Trold og Mand?

PEER GYNT

Der er ingen Forskjell, saa vidt jeg ser.
 Stortrold vil stege og Smaatrold vil klore; –
 ligesaa hos os, hvis bare de turde.

DOVREGUBBEN

Sandt nok; vi er ens i det og mer.
 Men Morgen er Morgen, og Kveld er Kveld,
 saa Forskjell blir der nu lige vel. –

Nu skal du høre hvad det er for noget:
 Derude, under det skinnende Hvælv,
 mellem Mænd det heder: «Mand, vær dig selv!»
 Herinde hos os mellem Troldenes Flok
 det heder: «Trolde, vær dig selv – nok!»

HOFTROLDET *till Peer Gynt*

Øjner du Dybden?

PEER GYNT

Det tykkes mig taaget.

DOVREGUBBEN

«*Nok*», min Søn, det kløvende, stærke
 Ord maa staa i dit Vaabenmærke.

PEER GYNT *river sig bag Øret*

Nej, men –

DOVREGUBBEN

Det *maa*, skal du her vorde Herre!

PEER GYNT

Ja, Skidt; lad gaa; det er jo ikke værre –

DOVREGUBBEN

Dernæst maa du lære at sætte Pris
 paa vor jævne hjemlige Levevis.
(han vinker; to Trolde med Svinehoveder, hvide Natthuer, o. s. v. bringer Mad og Drikke)
 Koen giver Kager og Studen Mjød;
 spørg ej om den smager sur eller sød;
 Hovedsagen er, det faar du ej glemme,
 den er brygget herhjemme.

PEER GYNT *støder Sagerne fra sig*

Fanden med eders hjemlige Drikk!
 Jeg vænner mig aldrig till Landsens Skikk.

DOVREGUBBEN

Bollen følger med, og den er af Guld.
 Hvo Guldbollen ejer, ham er Datter min huld.

PEER GYNT *grundende*

Der staar jo skrevet: Du skal tvinge din Natur; –
 og i Længden falder Drikken vel mindre sur.
 Lad gaa!
(føjer sig)

DOVREGUBBEN

Se, det er fornuftigt sagt.

Du spytter?

PEER GYNT

En faar haabe paa Vanens Magt.

DOVREGUBBEN

Dernæst maa du kaste dine Kristenmandsklæder;
thi det skal du vide till vort Dovres Hæder:
her er alting fjeldvirket, ingenting fra Dalen,
undtagen Silkesløjfen yderst paa Halen.

PEER GYNT *vred*

Jeg har ingen Hale!

DOVREGUBBEN

Saa kanst du faa.
Hoftrold, bind ham min Søndagshale paa.

PEER GYNT

Nej, om du faar! Vil I gjøre mig till Nar?

DOVREGUBBEN

Bejl aldrig till Datter min med Bagen bar.

PEER GYNT

Gjøre Menneske till Dyr!

DOVREGUBBEN

Min Søn, du fejler;
jeg gjør dig bare till en høvelig Bejler.
Du skal faa en brandgul Sløjfe at bære,
og det gjælder her for den højeste Ære.

PEER GYNT *betænksomt*

Der siges jo, Mennesket er kun et Fnug.
Og lidt faar en lempes efter Skikk og Brug.
Bind væk!

DOVREGUBBEN

Du est en medgjørlig Fyr.

HOFTROLDET

Prøv nu, hvor fint du kan svanse og svinge!

PEER GYNT *arrig*

Haa, vil I endnu till mere mig tvinge?
Kræver I ogsaa min Kristenmands-Tro?

DOVREGUBBEN

Nej, den kan du gjerne beholde i Ro.
Troen gaar frit; den lægges ingen Told paa;
det er Skorpen og Snittet en skal kjende et Trold paa.
Bare vi er ens i Lader og Klædsel,
kan du gjerne kalde Tro, hvad vi kalder Ræddsel.

PEER GYNT

Du er dog, de mange Vilkaar tilltrods,
mere rimelig Karl, end en skulde frygte.

DOVREGUBBEN

Min Søn, vi Trolde er bedre end vort Rygte;
det er ogsaa en Forskjell mellem jer og os. –
Dog, endt er Gildets alvorlige Del;
nu vil vi Ører og Øjne fryde.
Spillemø, frem! Lad Dovreharpen lyde!
Dansemø, frem! Træd Dovrehallens Fjæl!

Spil og Dans.

HOFTROLDET

Hvad tykkes dig?

PEER GYNT

Tykkes? Hm –

DOVREGUBBEN

Tal uden Frygt.

Hvad ser du?

PEER GYNT

Noget ustyggelig styggt.

Med Kloven slaar en Bjeldeko et tarmestrængt Spil.
I Stutthoser tripper en Purke dertill.

HOFTROLDENE

Æd ham!

DOVREGUBBEN

Husk, han har Menneskesanser!

TROLDJOMFRUER

Hu, riv af ham baade Øre og Øje!

DEN GRØNKLÆDTE *grædende*

Huhu! Sligt maa vi høre og døje,
naar jeg og Søster min spiller og danser!

PEER GYNT

Aahaa; var det dig? Lidt Spøg i Gildet,
det ved du, er aldrig saa ilde ment.

DEN GRØNKLÆDTE

Tør du bande paa det?

PEER GYNT

Baade Dansen og Spillet
var, Katten klore mig, rigtig pent.

DOVREGUBBEN

Det er underligt med den Menneskeart;

den hænger i saa mærkværdigt længe.
 Faar den i Dyst med os en Flænge,
 sætter den vel Ar, men den heles snart.
 Min Svigersøn er nu saa føjelig som nogen;
 villig har han kastet Kristenmandsbrogen,
 villig har han drukket af Mjødpokalen,
 villig har han bundet bag paa sig Halen, –
 saa villig, kort sagt, till alt, hvad vi bad ham,
 at tryggt jeg tænkte den gamle Adam
 var engang for alle paa Porten jaget;
 men se, med et har han Overtaget.
 Ja-ja, min Søn, saa maa du i Kur
 mod denne hersens Menneskenatur.

PEER GYNT

Hvad vil du gjøre?

DOVREGUBBEN

I venstre Øjet
 jeg risper dig lidt, saa ser du skjævt;
 men alt det du ser, tykkes gjildt og gjævt.
 Saa skjærer jeg ud den højre Ruden –

PEER GYNT

Er du drukken?

DOVREGUBBEN *lægger nogle skarpe Redskaber paa Bordet*

Her ser du Glasmestertøjet.
 Spjeld skal du faa, som den olme Studen.
 Da vil du skjønne, hun er dejlig, Bruden, –
 og aldrig vil Synet dit kverves, som før,
 af trippende Purker og Bjeldekjør –

PEER GYNT

Det er Galmands Snakk!

DET ÆLDSTE HOFTROLD

Det er Dovregubbens Tale;
 han er den vise og du den gale!

DOVREGUBBEN

Tænk efter, hvor megen Fortræd og Plage
 du kan fri dig for mellem Aar og Dage.
 Kom dog ihug, at Synet er Kilden
 till Graadens argende beske Lud.

PEER GYNT

Sandt nok; og der staar i Huspostillen:
 forarger dig Øjet, saa slaa det ud.
 Hør! Sig mig, naar heles saa Synet igjen
 till Menneskesyn?

DOVREGUBBEN

Ingensinde, min Ven.

PEER GYNT

Naa, saa! Ja, saa siger jeg Takk for mig.

DOVREGUBBEN

Hvad vil du udenfor?

PEER GYNT

Gaa min Vej.

DOVREGUBBEN

Nej, stopp! Det er lettvindt at slippe herind;
men udad gaar ikke Dovregubbens Grind.

PEER GYNT

Du vil da vel ikke tvinge mig voldeligt?

DOVREGUBBEN

Hør nu, og vær fornuftig, Prins Peer!
Du har Gaver for Troldskab. Ikke sandt, han ter
sig allerede nu saa temmelig troldeligt?
Og Trold vil du være?

PEER GYNT

Ja-Gud vil jeg saa.

For en Brud og et velskjøttet Rige paa Kjøbet
kan jeg finde mig i at noget gaar i Løbet.
Men alting i Verden er der Maade paa.
Halen har jeg taget, det er ganske sandt;
men jeg kan vel faa løst, hvad det Hoftrold bandt.
Brogen har jeg kastet; den var gammel og lappet;
men jeg kan vel igjen faa den paa mig knappet.
Og sagtens kan jeg ogsaa faa losset Baaden
for denne dovriske Levemaaden.
Jeg skal gjerne sværge paa, en Ko er en Mø;
en Ed kan en altid jo æde i sig; –
men *det*, at vide, at en aldrig kan fri sig,
at en ikke som et skikkeligt Menneske kan dø,
at gaa som et Bergtrold alle sine Dage, –
dette her, at en aldrig kan træde tilbage,
som der staar i Bogen, *det* lægger du Vind paa;
men det er noget, som jeg aldrig gaar ind paa.

DOVREGUBBEN

Nu bliver jeg, sandt for Udyden, vred;
og da er jeg ikke till at gantes med.
Du dagblakke Pilt! Ved du hvem jeg er?
Først saa kommer du min Datter for nær –

PEER GYNT

Det er Løgn i din Hals!

DOVREGUBBEN

Du maa hende ægte.

PEER GYNT

Tør du sige mig paa, at –?

DOVREGUBBEN

Hvad? Kan du nægte,
hun var i din Attraa og i din Begjær?

PEER GYNT *blæser*

Ikke andet? Hvem Fanden hænger sig i sligt?

DOVREGUBBEN

Mennesket blir sig dog altid ligt.
Aanden bekjender I alle med Kjæverne;
dog agtes kun det, som kan fakkas med Næverne.
Saa du mener, at Attraaen intet gjælder?
Vent; du skal snart faa Syn for Sagn –

PEER GYNT

Du fisker mig ikke med Løgnens Agn!

DEN GRØNKLÆDTE

Min Peer, du er Faer før Aaret hælder.

PEER GYNT

Lukk opp; jeg skal ud.

DOVREGUBBEN

I et Bukkeskind
faar du Ungen efter dig.

PEER GYNT *tørrer Sveden af sig*

Gid jeg var vaagnet!

DOVREGUBBEN

Skal han skikkes till Kongsgaarden?

PEER GYNT

Skikk ham paa Sognet!

DOVREGUBBEN

Godt, Prinds Peer; den Sagen blir din.
Men *den* Ting er sikker, at gjort er gjort,
item at din Afkom vil voxer;
sligt Blandingskræ voxer urimelig fort –

PEER GYNT

Gubbe, vær nu ikke strid som en Oxe!
Vær rimelig, Jomfru! Tag mod Forlig.
Du skal vide, jeg er hverken Prins eller rig; –

og enten du saa vil maale eller veje mig,
kan du tro du vinder ikke stort ved at eje mig.

Den grønklædte faar ondt og bæres ud af Troldpiger.

DOVREGUBBEN *ser en Stund paa ham med høj Foragt; derpaa siger han*
Hiv ham i Knas mod Bergvæggen, Børn!

TROLDUNGERNE

Aa, Faer, maa vi først lege Hubro og Ørn!
Ulvelegen! Graamus og gloøjet Katt!

DOVREGUBBEN

Ja, men fort. Jeg er arrig og søvnig. Godnatt!
(*gaar*)

PEER GYNT *jaget af Troldungerne*

Slipp mig, Djævelstøj!
(*vil opp gjennem Skorstenspiben*)

TROLDUNGERNE

Tomtegubber! Nisser!

Bid ham bag!

PEER GYNT

Au!
(*vil ned gjennem Kjælderlemmen*)

TROLDUNGERNE

Stæng alle Ridser!

HOFTROLDET

Hvor de morer sig, de smaa!

PEER GYNT *kjæmpende med en liden Troldunge, som har bidt sig fast i hans Øre*
Vil du slippe, dit Skarn!

HOFTROLDET *slaar ham over Fingrene*

Tag varsomt, Slyngel, paa et kongeligt Barn!

PEER GYNT

Et Rottehul –!
(*løber derhen*)

TROLDUNGERNE

Nissebroer! Det maa du spærre!

PEER GYNT

Den gamle var fæl; men de unge er værre!

TROLDUNGERNE

Flæng ham!

PEER GYNT

Ak; den, der var liden som en Mus!

(løber om)

TROLDUNGERNE *myldrer omkring ham*

Stæng Gjærde! Stæng Gjærde!

PEER GYNT *grædende*

Ak; var jeg en Lus!

Han falder.

TROLDUNGERNE

Nu i Synet paa ham!

PEER GYNT *begravet i Trolddyngen*

Hjælp, Moer, jeg dør!

Kirkeklokker ringer langt borte.

TROLDUNGERNE

Bjelder i Fjeldet! Det er Svartekjolens Kjør!

Troldene flygter under Bulder og hylende Skrig. Hallen styrter sammen; alt forsvinder.

Bælmørke.

Peer Gynt høres at hugge og slaa omkring sig med en stor Gren.

PEER GYNT

Giv Svar! Hvem er du?

EN STEMME I MØRKET

Mig selv.

PEER GYNT

Af Vejen!

STEMMEN

Gaa udenom, Peer! Den er stor nok, Hejen.

PEER GYNT *vil igjennem paa et andet Sted, men støder imod*

Hvem er *du*?

STEMMEN

Mig selv. Kan du sige det samme?

PEER GYNT

Jeg kan sige hvad jeg vil; og mit Sverd kan ramme!

Agt dig! Hu, hej, nu falder det knusende!

Kong Saul slog hundred; Peer Gynt slog tusende!

(slaar og hugger)

Hvem er *du*?

STEMMEN

Mig selv.

PEER GYNT

Det dumme Svar
kan du gjemme; det gjør ikke Sagen klar.
Hvad er du?

STEMMEN

Den store Bøjgen.

PEER GYNT

Naa, saa!
Før var Gaaden svart; nu tykkes den graa.
Af Vejen, Bøjg!

STEMMEN

Gaa udenom, Peer!

PEER GYNT

Igjennem!
(slaar og hugger)
Han faldt!
(vil frem, men støder imod)
Haa, haa! Er her fler?

STEMMEN

Bøjgen, Peer Gynt! En eneste en.
Det er Bøjgen, som er saarløs, og Bøjgen, som fik Men.
Det er Bøjgen, som er død, og Bøjgen, som lever.

PEER GYNT *kaster Grenen*

Værget er troldsmurt; men jeg har Næver!
(slaar sig igjennem)

STEMMEN

Ja, lid paa Næverne; lid paa Kroppen.
Hi-hi, Peer Gynt, saa rækker du Toppen.

PEER GYNT *kommer igjen*

Atter og fram, det er lige langt; –
ud og ind, det er lige trangt!
Der er han! Og der! Og rundt om Svingen!
Rett som jeg er ude, staar jeg midt i Ringen. –
Nævn dig! Lad mig se dig! Hvad er du for noget?

STEMMEN

Bøjgen.

PEER GYNT *famler omkring*

Ikke dødt. Ikke levende. Slimet; taaget.
Ingen Skikkelse heller! Det er som at tørne
i en Dynge af knurrende halvvaagne Bjørne!
(skriger)
Slaa fra dig!

STEMMEN

Bøjgen er ikke gal.

PEER GYNT

Slaa!

STEMMEN

Bøjgen slaar ikke.

PEER GYNT

Kjæmp! Du skal!

STEMMEN

Den store Bøjgen vinder uden at kjæmpe.

PEER GYNT

Var her bare en Nisse, som kunde mig prikke!
Var her bare saa meget, som et aarsgammelt Trolde!
Bare noget at slaas med. Men det er her ikke. –
Nu snorker han! Bøjg!

STEMMEN

Hvad godt?

PEER GYNT

Brug Vold!

STEMMEN

Den store Bøjgen vinder alting med Lempe.

PEER GYNT *bider sig i Arme og Hænder*

Klør og flængende Tænder i Kjødet!
Jeg maa kjende Dryppet af mit eget Blod.

Der høres som Vingeslag af store Fugle.

FUGLESKRIG

Kommer han, Bøjg?

STEMMEN I MØRKET

Ja; Fod for Fod.

FUGLESKRIG

Alle Systre langt borte! Flyv frem till Mødet!

PEER GYNT

Skal du berge mig, Jente, saa gjør det snart!
Glan ikke ned for dig, lud og bøjet. –
Spændebogen! Kyl ham den bent i Øjet!

FUGLESKRIG

Han vimrer!

STEMMEN

Vi har ham.

FUGLESKRIG

Systre! Skyd Fart!

PEER GYNT

For dyrt, at kjøbe sig Livet till
for slig en Times tærende Spil.

(synker sammen)

FUGLENE

Bøjg, der stupte han! Tag ham! Tag ham!

Klokkeringning og Salmesang høres langt borte.

BØJGEN *svinder ind till intet og siger i et Gisp*

Han var for stærk. Der stod Kvinder bag ham.

Soloppgang. Paa Fjeldet udenfor Aases Sæterstue. Døren er stængt; alting øde og stille.

Peer Gynt ligger sovende udenfor Sætervæggen.

PEER GYNT *vaagner, ser sig om med et sløvt og tungt Øjekast. Han spytter*

Den, som havde sig en ramsaltet Sild!

(spyttter igjen, i det samme ser han Helga, der kommer med en Nistebomme)

Haa, Unge, er du her? Hvad er det, du vil?

HELGA

Det er Solvejg –

PEER GYNT *springer opp*

Hvor er *hun*?

HELGA

Bag Sætervæggen.

SOLVEJG *skjult*

Kommer du nær, saa sætter jeg paa Sprang!

PEER GYNT *standser*

Kanske du er rædd, jeg skal ta'e dig i Fang?

SOLVEJG

Skam dig!

PEER GYNT

Ved du, hvor jeg var inatt? –

Dovregubbens Datter er efter mig, som Klæggen.

SOLVEJG

Da var det vel, der blev ringet med Klokker.

PEER GYNT

Peer Gynt er ikke den Gut, de lokker. –

Hvad siger du?

HELGA *grædende*

Aa, hun taer Benene fatt!

(løber efter)

Vent!

PEER GYNT *griber hende i Armen*

Se her, hvad jeg har i Lommen!

En Sølvknapp, Unge! Den skal du faa, –
bare snakk godt for mig!

HELGA

Slipp; lad mig gaa!

PEER GYNT

Der har du den.

HELGA

Slipp; der staar Nistebommen!

PEER GYNT

Gud naade dig, hvis du ej –!

HELGA

Uf, du skræmmer mig!

PEER GYNT *spag; slipper hende*

Nej, jeg mente: bed, at hun ikke glemmer mig!

Helga løber.

TREDJE HANDLING

Dybt inde i Barskogen. Graat Høstvejr. Snefald.

Peer Gynt staar i Skjortærmene og fælder Gavntømmer.

PEER GYNT *hugger paa en stor Furu med krogede Grene*

Aa-ja, du er sejt, du gamle Kall;
men det baader knappt, for du staar for Fald.

(hugger igjen)

Jeg ser nok, du har en Staaltraadsærk;
men jeg flænger den, jeg, var den aldrig saa stærk. –

Ja, ja; du ryster din krogede Arm;
det er rimeligt nok, du er arg og harm;
men lige fuldt saa skal du i Knæ –!

(bryder med engang tvert af)

Løgn! Det er bare et gammelt Træ.

Løgn! Det er ingen staalklædt Knark;
det er bare en Furu med sprukken Bark. –

Det er tungvindt Arbejd at hugge Tømmer;
men Fandenskab naar en baade hugger og drømmer. –

Det skal væk, dette her, – at staa i Taagen
og væve sig bort lyslevende vaagen. –

Du er fredløs, Gut! Du er jaget paa Skogen.

(hugger en Stund ilsomt)

Ja, fredløs, ja. Du har ikke Moer
till at bære frem Maden og duge dit Bord.

Vil du æde, Gut, faar du hjælpe dig selv,
hente det raat fra Skog og Elv,
spike dig Tyri og nøre dig Ild,
stulle og stelle og lage det till.

Vil du klæde dig varmt, faar du vejde Ren;
vil du mure dig Hus, faar du bryde Sten;
vil du tømre det opp, faar du fælde Stokken
og bære den frem paa din Rygg till Traakken. –

(Øxen synker; han ser frem for sig)

Gjildt skal det bygges. Taarn og Fløj
skal der være paa Tagryggen hæv og høj.

Og saa vil jeg snitte, till Knapp paa Gavlen,
en Havfrue, skabt som en Fisk fra Navlen.

Messing skal der være paa Fløjen og Laasen.

Glas faar jeg ogsaa se jeg kan faa.

Fremmede Folk skal undres paa
hvad det er, som skinner langt borti Aasen.

(ler i Harmen)

Helvedes Løgn! Der var den igjen.

Du er fredløs, Gut!

(hugger hvasst)

En barktækket Hytte

gjør baade i Rusk og i Frost sin Nytte.

(ser oppad Træet)

Nu staar han og vagger. Saa; bare et Spænd!

Der stuper han skraas efter hele sin Længde; – –

det græsser i Ungskogens Mylr og Mængde!

(giver sig till at kviste Stammen; paa engang lytter han og staar stille med hævet Øxe)

Der er nogen efter mig! – Naa, er du slig,

du Hæggstadgubbe; – du farer med Svig.

(dukker bag Træet og kiger frem)

En Gut! Bare en. Han tykkes skræmt.

Han skotter omkring sig. Hvad har han gjemt

under Trøjen? En Sigd. Han standser og glytter, –

lægger Næven tillrette paa en Skigard-Stav.

Hvad er det nu? Hvorfor staar han og støtter –?

Uf da! Hugg han ikke Fingren af!

Hele Fingren af! Han bløder, som en Stud. –

Der sætter han paa Sprang med Næven i en Klud.

(rejser sig)

Det var Fanden till Kropp! En umistelig Finger!

Helt af! Og det uden at nogen ham tvinger.

Haahaa, nu mindes jeg –! Det er den eneste

Maade at fri sig fra Kongens Tjeneste.

Saa er det. De vilde ham i Krigen skikke;

og Gutten, forstaar sig, vilde nødig afsted. –

Men hugge –? For altid skille sig ved –?

Ja, tænke det; ønske det; *ville* det med; – –

men *gjøre* det! Nej; det skjønner jeg ikke!

(ryster lidt med Hovedet; saa gaar han till sit Arbejde igjen)

En Stue nede hos Aase. Alting er i Uorden; Kister staar aabne; Gangklæder ligger spredte omkring; en Katt i Sengen.

Aase og Husmandskonen i travlt Arbejde med at pakke sammen og lægge tillrette.

AASE *render till den ene Side*

Kari, hør her!

KONEN

Hvad godt?

AASE *paa den anden Side*

Hør her –!

Hvor ligger –? Hvor finder jeg –? Svar mig; hvor er –?

Hvad leder jeg efter? Jeg er som tullet!

Hvor er Nøglen till Kisten?

KONEN

I Nøglehullet.

AASE

Hvad er det, som rumler?

KONEN

Det sidste Læss
blir kjørt till Hæggstad.

AASE *grædende*

Jeg var tillfreds,
jeg selv blev kjørt ud i den svarte Kiste!
Aa, hvad et Menneske maa taale og friste!
Gud hjælpe mig naadig! Hele Huset tømt!
Hvad Hæggstadbonden levned, har Lensmanden taget.
Ikke Klæderne paa Kroppen engang blev vraget.
Tvi! Faa de Skam, som saa haardt har dømt!
(sætter sig paa Sengekanten)
Baade Gaard og Grund er ude af Ætten;
strid var den gamle; men stridere var Retten; –
der var ikke Hjælp og der var ikke Naade;
Peer var borte; ingen kunde mig raade.

KONEN

Her i Stuen faar I dog sidde till jer Død.

AASE

Ja; Katten og jeg, vi faar Naadsensbrød!

KONEN

Gud bedre jer, Moer; han, Peer, blev jer dyr.

AASE

Peer? Jeg mener, du er ørsk og yr!
Ingrid kom jo velberget hjem tillslut.
Det var ligest, de havde holdt sig till Fanden; –
han er Brottsmanden, han, og ingen Anden;
den Styggen fristed min stakkars Gut!

KONEN

Var det ikke bedst, der gik Bud efter Presten?
Det staar værre till, end I kanske tror.

AASE

Efter Presten? Aa jo, jeg mener det næsten.
(farer opp)
Men nej-Gud om jeg kan! Jeg er Guttens Moer;
jeg faar hjælpe; det er ikke mer end jeg pligter;
lage det som bedst, naar de andre svigter.
Denne Kuften har de skjænkt ham. Den faar jeg lappe.
Gud give, jeg ogsaa turde Skindfellen nappe!
Hvor er Hoserne?

KONEN

Der, blandt det andet Skrammel.

AASE *roder om*

Hvad finder jeg her? Aa nej; en gammel
 Støbe-Ske, Kari! Med den har han leget
 Knappestøber, smeltet og formet og præget.
 Engang her var Gilde, kom Ungen ind
 og bad sin Faer at faae en Klump Tin.
 Ikke Tin, sa'e Jon, men Kong Kristians Mynt;
 Sølv; det skal mærkes, du er Søn till Jon Gynt;
 Gud forlade ham, Jon; men han var nu fuld,
 og da ændsed han hverken Tin eller Guld.
 Her er Hoserne. Aa, der er Hul i Hul;
 de maa stoppes, Kari!

KONEN

Jeg mener, det trængs.

AASE

Naar det er gjort, faar jeg komme tillsengs;
 jeg kjender mig saa skral og saa ussel og klemt –
 (*glad*)
 To Uldskjorter, Kari; – dem har de glemt!

KONEN

Ja, rigtig har de det.

AASE

Det træffer sig nemt.

Den ene kan du tillside lægge.
 Eller hør; jeg mener, vi taer dem begge; –
 den, han har paa, er saa slidt og tynd.

KONEN

Men Kors, Moer Aase, det er visst Synd!

AASE

Aa ja; men du ved nok, Presten forkynder
 Naade for den og de andre Synder.

Udenfor en Nybyggerhytte i Skogen. Rensdyrhorn over Døren. Sneen ligger høj. Det er i Mørkningen.

Peer Gynt staar udenfor Døren og slaar en stor Trælaas fast.

PEER GYNT *ler imellemstunder*

Laas maa der være; Laas, som kan binde
 Døren for Troldtøj, og Mand og Kvinde.
 Laas maa der være; Laas, som kan lukke
 for alle de arrige Nissebukke. –
 De kommer med Mørket; de klapper og banker:
 lukk opp, Peer Gynt, vi er snygge, som Tanker!
 Under Sengen vi pussler, i Asken vi rager,
 gjennom Piben vi russler som gloende Drager.
 Hi-hi! Peer Gynt; tror du Spiger og Planker

kan stænge for arrige Nissebukktanker?

Solvejg kommer paa Skier fremover Moen; hun har et Kastetørklæde over Hovedet og et Knytte i Haanden.

SOLVEJG

Gud signe dit Arbejd. Du faar ikke vrage mig.
Budsendt jeg kommer, og saa faar du tage mig.

PEER GYNT

Solvejg! Det er ikke –! Jo, det er! –
Og du blir ikke rædd for at komme saa nær!

SOLVEJG

Bud har du skikket med Helga lille;
flere kom efter med Vind og i Stille.
Bud bar din Moer i alt hun fortalte,
Bud, som yngled, der Drømmene dalte.
Nætterne tunge og Dagene tomme
bar mig det Bud, at nu fik jeg komme.
Det blev som Livet var slukknet dernede;
jeg kunde ikke hjertefyldt le eller græde.
Jeg vidste ikke tryggt hvad Sind du aatte;
jeg vidste kun tryggt hvad jeg skulde og maatte.

PEER GYNT

Men Far din?

SOLVEJG

Paa hele Guds vide Jord
har jeg ingen at kalde for Faer eller Moer.
Jeg har løst mig fra alle.

PEER GYNT

Solvejg, du vene, –
for at komme till mig?

SOLVEJG

Ja, till dig allene;
du faar være mig alt, baade Ven og Trøster.
(i Graad)
Værst var det at slippe min lille Syster; –
men endda værre at skilles fra Faer;
men værst ifra den, som ved Brystet mig bar; –
nej, Gud forlade mig, værst faar jeg kalde
den Sorg at skilles fra dem alle, – alle!

PEER GYNT

Og kjender du Dommen, som blev læst ivaar?
Den skiller mig baade ved Arv og Gaard.

SOLVEJG

Mener du vel at for Arv og Eje

jeg skillte mig fra alle de kjæres Veje?

PEER GYNT

Og ved du Forliget? Udenfor Skogen
tør de fakke mig frit, om jeg træffes af nogen.

SOLVEJG

Paa Skier har jeg rendt; jeg har spurgt mig frem;
de fritted, hvor jeg skulde; jeg svarte: jeg skal hjem.

PEER GYNT

Saa væk med baade Spiger og Planker!
Nu trænges ingen Stængsel mod Nissebukktanker.
Tør du gaa ind for at leve med Skytten,
saa ved jeg der kommer Vigsel over Hytten.
Solvejg! Lad mig se paa dig! Ikke for nær!
Bare se paa dig! Nej, hvor du er lys og skjær!
Lad mig løfte dig! Nej, hvor du er fin og lett!
Faar jeg bære dig, Solvejg, blir jeg aldrig trætt!
Jeg skal ikke smudse dig. Med strake Arme
skal jeg holde dig ud fra mig, du vene og varme!
Nej, hvem skulde tænkt, at jeg kunde dig drage –;
aa, men jeg har længtes baade Nætter og Dage.
Her skal du se, jeg har tømret og byggt; –
det skal ned igjen, du; her er ringt og styggt –

SOLVEJG

Ringt eller gjildt, – her er efter mit Sind.
Saa lett kan en puste mod den strygende Vind.
Dernede var det klummert; en kjendte sig klemt;
det er halvvejs *det*, som har fra Byggden mig skræmt.
Men her, hvor en hører Furuen suse, –
for en Stillhed og Sang! – her er jeg tillhuse.

PEER GYNT

Og ved du det visst? For alle dine Dage?

SOLVEJG

Den Vej, jeg har traadt, bær aldrig tilbage.

PEER GYNT

Saa har jeg dig! Ind! Lad mig se dig i Stuen!
Gaa ind! Jeg skal hente Tyri till Gruen;
lunt skal det varme og bjart skal det lyse,
blødt skal du sidde og aldrig skal du fryse.

Han lukker opp; Solvejg gaar ind. Han staar en Stund stille, da ler han højt af Glæde og springer iveauet.

PEER GYNT

Min Kongsdatter! Nu er hun funden og vunden!
Hej! Nu skal Kongsgaarden tømres fra Grunden!

Han griber Øxen og gaar bortover; idetsamme træder en gammelagtig Kvinde i en fillet grøn Stakk ud af Holtet; en stygg Unge med en Ølbolle i Haanden halter efter og holder hende i Skjørtet.

KVINDEN

Godkveld, Peer Rappfod!

PEER GYNT

Hvad godt? Hvem der?

KVINDEN

Gamle Venner, Peer Gynt! Min Stue ligger nær.
Vi er Grandfolk.

PEER GYNT

Saa? Det er mer, end jeg ved.

KVINDEN

Alt som Hytten din byggetes, byggede min sig med.

PEER GYNT *vil gaa*

Jeg har Braahast –

KVINDEN

Det har du altid, Gut;
men jeg trasker nu efter og raaker dig tillslut.

PEER GYNT

I mistaer jer, Moer!

KVINDEN

Jeg har før saa gjort;
jeg gjorde saa dengang du lovte saa stort.

PEER GYNT

Jeg lovte –? Hvad Fanden er det for Snakk?

KVINDEN

Har du glemt den Kveld, du hos Faer min drak?
Har du glemt –?

PEER GYNT

Jeg har glemt, hvad jeg aldrig har vidst.
Hvad rører du om? Naar mødtes vi sidst?

KVINDEN

Vi mødtes sidst, da vi mødtes først.
(*till Ungen*)
Byd Faer din Drikke; jeg mener han er tørst.

PEER GYNT

Faer? Er du drukken? Kalder du ham –?

KVINDEN

Du kan da vel kjende Grisen paa Skindet!

Har du Øjne? Kan du ikke se, han er lam
paa Skanken, som du er lam paa Sindet?

PEER GYNT

Vil du bilde mig ind –?

KVINDEN

Vil du vringle dig bort –?

PEER GYNT

Denne langbente Ungen –!

KVINDEN

Han er voxet fort.

PEER GYNT

Tør du, dit Trolldryne, lægge mig ud –?

KVINDEN

Hør nu, Peer Gynt; du er grov, som en Stud!

(grædende)

Hvad kan jeg for, at jeg ikke er vakker,
som dengang du lokked mig i Lider og Bakker?
I Høst, da jeg fødte, holdt Fanden om min Rygg,
og saa er det rimeligt nok en blir stygg.
Men dersom du vil se mig saa ven, som før,
skal du bare vise Jenten derinde paa Dør,
jage hende ud af Sindet og Synet; –
gjør saa, kjære Vennen min, saa mister jeg Trynet!

PEER GYNT

Vig fra mig, din Trolldhex!

KVINDEN

Ja, se, om jeg gjør!

PEER GYNT

Jeg skal slaa dig i Skallen –!

KVINDEN

Ja; prøv, om du tør!

Ho-ho, Peer Gynt, jeg kan staa for Slag!
Jeg kommer igjen hver evige Dag.
Jeg glytter paa Døren, ser ind till jer begge.
Sidder du med Jenten paa Bænkefjæl, –
blir du kjælen, Peer Gynt, – vil du lege og dægge, –
sætter jeg mig hos og kræver min Del.
Hun og jeg, vi skal bytte og skifte dig.
Far vel, kjære Gutten min, imorgen kan du gifte dig!

PEER GYNT

Din Helvedes Mare!

KVINDEN

Men det er s'gu sandt!
 Ungen faar du fostre, din fodlette Fant!
 Vesle-Fanden, vil du till Faer din?

UNGEN *spytter paa ham*

Tvi!
 Jeg skal hugge dig med Øxen; bare bi, bare bi!

KVINDEN *kysser Ungen*

Aa nej, for et Hoved der sidder paa den Kropp!
 Du blir Faer din opp af Dage naar du engang voxer opp!

PEER GYNT *stamper*

Gid I var saa langt –!

KVINDEN

Som vi nu er nær?

PEER GYNT *knuger Hænderne*

Og alt dette –!

KVINDEN

Bare for Tanker og Begjær!
 Det er Synd i dig, Peer!

PEER GYNT

Værst for en anden! –
 Solvejg, mit reneste, skjæreste Guld!

KVINDEN

Aa ja; det svier till de skyldfri, sa'e Fanden,
 Moer hans gav ham Hugg, for Faer hans var fuld!

Hun trasker ind i Holtet med Ungen, som kaster Ølbollen efter ham.

PEER GYNT *efter en lang Taushed*

Gaa udenom, sa'e Bøjgen. En faar saa her. –
 Der faldt Kongsgaarden min med Braak og Rammel!
 Det slog Mur om hende, jeg var saa nær;
 her blev styggt med et, og min Glæde blev gammel. –
 Udenom, Gut! Der finds ikke Vej
 tvers igjennem dette till hende fra dig.
 Tvers igjennem? Hm, der skulde dog findes.
 Der staar noget om Anger, hvis rett jeg mindes.
 Men hvad? Hvad staar der? Jeg har ikke Bogen,
 har glemt det meste, og her er ikke nogen
 Rettledning at faa i vilde Skogen. –
 Anger? Saa skulde der kanske gaa Aar,
 før jeg vandt mig igjennem. Det Liv blev magert.
 Slaa sønder, hvad skjært er, og vent og fagert,
 og klinke det ihob af Stumper og Skaar?
 Sligt gaar med en Fele, men ikke med en Klokke.

Der, det skal grønnnes, faar en ikke traakke. –
 Men det var jo en Løgn med det Hexetryne!
 Nu er alt det Styggetøj ude af Syne. –
 Ja; ude af Syne, men ikke af Sind.
 Smygende Tanker vil følge mig ind.
 Ingrid! Og de tre, som paa Hougene sprang!
 Vil de ogsaa være med? Med Skratt og Harmes
 kræve, som hun at krystes i Fang,
 løftes varligt og vent paa strake Arme?
 Udenom, Gut; var Armen saa lang,
 som Furuens Lægg eller Granens Stang, –
 jeg mener, jeg løfted hende endda for nær,
 till at sætte hende fra mig menløs og skjær. –
 Jeg faar udenom dette paa Sætt og Vis,
 saa det hverken blir Vinding eller Forlis.
 En faar skyde sligt fra sig og faa det glemt –
(gaar nogle Skridt mod Hytten, men standser igjen)
 Gaa ind efter dette? Saa stygg og skjæmt?
 Gaa ind med alt det Troldskab i Følge?
 Tale, og dog tie; skrifte, og dog dølgge –?
(kaster Øxen fra sig)
 Det er Helgedagskveld. At stævne till Møde,
 slig, som jeg nu er, var Kirkebrøde.

SOLVEJG *i Døren*

Kommer du?

PEER GYNT *halvhøjt*

Udenom!

SOLVEJG

Hvad?

PEER GYNT

Du faar vente.

Her er mørkt, og jeg har noget tungt at hente.

SOLVEJG

Bi; jeg skal hjælpe; vi Byrden skal dele.

PEER GYNT

Nej, staa der du staa! Jeg faar bære det hele.

SOLVEJG

Men ikke for langt, du!

PEER GYNT

Vær taalsom, Jente;
 langt eller kort, – du faar vente.

SOLVEJG *nikker efter ham*

Ja, vente!

Peer Gynt gaar bortover Skogstien. Solvejg bliver staaende i den aabne Halvdør.

Aases Stue. Aften. En Stokk-Ild brænder og lyser paa Skorstenen. Katten paa en Stol ved Sengefoden.

Aase ligger i Sengen og famler urolig omkring paa Spredet.

AASE

Nej, Herregud, kommer han ikke?
 Det dryger saa inderlig langt.
 Jeg har ikke Bud at skikke;
 og sige ham har jeg saa mangt.
 Her er ikke Stunder at miste!
 Saa braat! Hvem skulde det tænkt!
 Aa, dersom bare jeg vidste
 jeg ikke har holdt ham for strængt!

PEER GYNT *kommer*

Godkveld!

AASE

Vorherre dig glæde!

Saa kom du da, kjære min Gut!
 Men hvor tør du færdes henede?
 Her er jo dit Liv forbrudt.

PEER GYNT

Aa, Livet faar være det samme.
 Jeg maatte nu se hened.

AASE

Ja, nu staar Kari tillskamme;
 og jeg kan gaa bort i Fred!

PEER GYNT

Gaa bort? Hvad er det du snakker?
 Hvor er det du agter dig hen?

AASE

Ak, Peer, det mod Enden lakker;
 jeg har ikke langt igjen.

PEER GYNT *vrider paa sig og gaar oppover Gulvet*

Se saa! Fra det tunge jeg render;
 jeg mente, jeg *her* var fri –!
 Er du kold paa Fødder og Hænder?

AASE

Ja, Peer; det er snart forbi. –
 Naar du ser mine Øjne briste,
 maa du lukke dem varligt till.
 Og saa faar du sørge for Kiste;
 men, kjære, lad den bli gjild.

Aa nej, det er sandt –

PEER GYNT

Ti stille!

Tidsnok at tænke paa sligt.

AASE

Ja, ja.

(ser uroligt om i Stuen)

Her ser du det lille

de levned. Det er dem ligt.

PEER GYNT *med et Vrid*

Nu igjen!

(haardt)

Jeg ved, jeg har Skylden.

Hvad gavner, jeg mindes derom?

AASE

Du! Nej, den fordømte Fylden,
fra den var det Ulykken kom!
Kjære Gutten min, du var jo drukken;
da ved en ej selv hvad en gjør;
og saa havde du redet paa Bukken;
det var rimeligt nok, du var yr!

PEER GYNT

Ja, ja; lad den Rægglen fare.

Lad fare den hele Sag.

Hvad tungt er, det vil vi spare

till siden – en anden Dag.

(sætter sig paa Sengkanten)

Nu, Moer, vil vi sammen snakke;

men bare om løst og fast, –

og glemme det vrang og skakke,

og alt, som er saart og hvasst. –

Nej, se da; den gamle Katten;

saa den er ilive endnu?

AASE

Den bær sig saa styggt om Natten;

du ved, hvad det varsler, du!

PEER GYNT *afbøjende*

Hvad er her for nyt i Byggden?

AASE *smilende*

De siger, her findes etsteds

en Jente, som stunder mod Højden –

PEER GYNT *hurtigt*

Mads Moen, slaar han sig tillfreds?

AASE

De siger, hun har ikke Øre
for begge de gamles Graad.
Du skulde dog indom høre; –
du, Peer, vidste kanske Raad –

PEER GYNT

Men Smeden, hvor er han havnet?

AASE

Aa ti med den skidne Smed.
Jeg vil heller sige dig Navnet
paa hende, Jenten, du ved –

PEER GYNT

Nej, nu vil vi sammen snakke, –
men bare om løst og fast,
og glemme det vrang og skakke,
og alt, som er saart og hvasst.
Er du tørst? Skal jeg hente dig Drikke?
Kan du strække dig? Sengen er stutt.
Lad mig se; – ja, mener jeg ikke
det er Sengen, jeg laa i som Gut!
Kan du mindes, hvor tidt om Kvelden
du sad for min Sengestokk
og bredte over mig Fellen,
og sang baade Stev og Lokk?

AASE

Ja, minds du! Saa legte vi Slæde,
naar Faer din i Langfart foer.
Fellen var Karmesprede
og Gulvet en islagt Fjord.

PEER GYNT

Ja, men det allerbedste, –
Moer, kan du minds det med? –
det var dog de glupe Heste –

AASE

Ja, mener du ikke jeg ved –?
Det var Karis Katt vi fik laane;
den sad paa en Kubbestol –

PEER GYNT

Till Slottet vestenfor Maane
og Slottet østenfor Sol,
till Soria-Moria-Slottet,
gik Vejen baade højt og lavt.
En Kjæpp, som vi fandt i Kottet,
du brugte till Svøbeskaft.

AASE

Der fremme i Dumpen jeg knejste –

PEER GYNT

Jo, jo; du gav Tømmen løs,
og vendte dig, jævnt som vi rejste,
og spurgte mig om jeg frøs.
Gud signe dig, gamle Styggen, –
du var dog en kjærlig Sjæl –!
Hvad ynker du for?

AASE

For Ryggen;
det volder den haarde Fjæl.

PEER GYNT

Strækk dig; jeg skal dig støtte.
Se saa; nu ligger du blødt.

AASE urolig

Nej, Peer, jeg vil flytte!

PEER GYNT

Flytte?

AASE

Ja, flytte; saa ønsker jeg stødt.

PEER GYNT

Du snakker! Bred over dig Fellen.
Lad mig sidde paa Sengestokk.
Se saa; nu korter vi Kvelden
baade med Stev og Lokk.

AASE

Hent heller Postillen i Kottet;
jeg er saa urolig tillsinds.

PEER GYNT

I Soria-Moria-Slottet
er der Gilde hos Konge og Prins.
Hvil dig paa Slædepuden;
jeg kjører dig did over Mo –

AASE

Men, snille Peer, er jeg buden?

PEER GYNT

Ja, det er vi begge to.
(kaster en Snor om Stolen, hvor Katten ligger, tager en Kjæpp i Haanden og sætter sig foran paa Sengefoden)
Hypp! Vil du rappe dig, Svarten!
Moer, du fryser vel ej?

Jo-jo; det kjendes paa Farten,
naar Grane lægger iveau!

AASE

Kjære Peer, hvad er det som ringer –?

PEER GYNT

De blanke Dumbjelder, Moer!

AASE

Hu, nej da, hvor hult det klinger!

PEER GYNT

Nu kører vi over en Fjord.

AASE

Jeg er rædd! Hvad er det, som bruser
og sukker saa underlig vildt?

PEER GYNT

Det er Granene, Moer, som suser
paa Moen. Sidd bare stillt.

AASE

Det gnistrer og blinker langt borte.
Hvor kommer den Lysningen fra?

PEER GYNT

Fra Slottets Ruder og Porte.
Kan du høre, de danser?

AASE

Ja.

PEER GYNT

Udenfor staar Sankt Peder
og byder dig stige ind.

AASE

Hilser han?

PEER GYNT

Ja, med Hæder,
og skjænker den sødeste Vin.

AASE

Vin! Har han ogsaa Kager?

PEER GYNT

Ja da! Et smækkfuldt Fad.
Og salig Provstinden lager
dig Kaffe og Eftermad.

AASE

Aa, Kors; kommer vi to sammen?

PEER GYNT

Saa tidt og saa jævnt du vil.

AASE

Aa nej da, Peer, for en Gammen
du kjører mig, Stakkar, till!

PEER GYNT *smækker med Piskan*

Hypp; vil du rappe dig, Svarten!

AASE

Kjære Peer, du kjører vel rett?

PEER GYNT *smækker igjen*

Her er brede Vejen.

AASE

Den Farten,
den gjør mig saa laak og trætt.

PEER GYNT

Der ser jeg Slottet sig højne;
om lidt saa er Kjørslen slut.

AASE

Jeg vil ligge og lukke Øjne
og lide paa dig, min Gut!

PEER GYNT

Rapp dig, Grane, min Traver!
I Slottet er Stimlen stor;
mod Porten de myldrer og kaver.
Nu kommer Peer Gynt med sin Moer!
Hvad siger du, Herr Sankt Peder?
Faar ikke Moer slippe ind?
Jeg mener du længe leder,
før du finder saa ærligt et Skind.
Om mig vil jeg ikke snakke;
jeg kan vende ved Slottets Port.
Vil I skjænke mig, taer jeg tilltakke;
hvis ej, gaar jeg lige-nøjd bort.
Jeg har digtet saa mangen Skrøne,
som Fanden paa Prækestol,
og skjældt min Moer for en Høne,
fordi hun kagled og gol.
Men hende skal I agte og hædre
og gjøre det rigtig tillags;
her kommer ikke nogen bedre
fra Byggderne nutilldags. –
Ho-ho; der har vi Gud Fader!

Sankt Peder, nu faar du dit!

(med dyb Stemme)

«Hold opp med de Kjøgemester-Lader;

Moer Aase skal slippe frit!»

(ler højt og vender sig om till Moderen)

Ja, var det ikke *det*, jeg vidste?

Nu blev der en anden Dans!

(angst)

Hvorfor ser du, som Øjet skulde briste?

Moer! Er du fra Samling og Sans –!

(gaar opp till Hovedgjerdet)

Du skal ikke ligge og glane –!

Snakk, Moer; det er mig, din Gut!

(føler varsomt paa hendes Pande og Hænder; derpaa kaster han Snoren bort paa Stolen og siger dæmpet)

Ja saa! – Du kan hvile dig, Grane;

for rett nu er Rejsen slut.

(lukker hendes Øjne og bøjer sig over hende)

Hav Takk for alle dine Dage,

for Bank og for Barne-Byss! –

Men nu faar du takke tillbage –

(trykker Kinden mod hendes Mund)

Se saa; det var Takk for Skyds.

HUSMANDSKONEN *kommer*

Hvad? Peer! Naa, saa er vi over

den tungeste Sorg og Nød!

Herregud, hvor godt hun sover – –

eller er hun –?

PEER GYNT

Hyss; hun er død.

Kari græder ved Liget. Peer Gynt gaar længe omkring i Stuen; endelig standser han ved Sengen.

PEER GYNT

Faa Moer med Ære begravet.

Jeg faar friste at fare herfra.

KONEN

Skal du langvejs fare?

PEER GYNT

Mod Havet.

KONEN

Saa langt!

PEER GYNT

Og længer endda.

Han gaar.

FJERDE HANDLING

Paa Sydvestkysten af Marokko. Palmeskov. Dækket Middagsbord, Solsejl og Sivmatter. Længere inde i Lunden hængende Køjer. Udenfor Land ligger en Dampyacht med norsk og amerikansk Flag. Ved Stranden en Jolle. Det er henimod Solnedgang.

Peer Gynt, en smuk middelaldrende Herre i elegant Rejsedragt, med Guldlorgnet paa Brystet, præsiderer som Vært for Bordenden. Master Cotton, Monsieur Ballon samt Herrerne v. Eberkopf og Trumpeterstraale ifærd med at slutte Maaltidet.

PEER GYNT

Drikk, mine Herrer! Er man skabt
till Nydelse, saa skal man nyde.
Der staar jo skrevet: tabt er tabt,
og væk er væk –. Hvad maa jeg byde?

TRUMPETERSTRAALE

Du er superb som Vært, Broer Gynt!

PEER GYNT

Jeg deler Æren med min Mynt,
med Kokk og Stewart –

MASTER COTTON

Werry well;
en Skaal for alle fires Held!

MONSIEUR BALLON

Monsieur, De har en Gout, en Ton,
som nutilldags kun skjelden findes
hos Mænd, der lever en Garçon, –
et visst, jeg ved ej hvad –

V. EBERKOPF

Et Vift,
et Skjær af frigjort Aandsbetragtning
og Verdensborgerdomsforpagtning,
et Syn igjennem Skyens Rift,
der ej af snever Fordom bindes,
et Præg af højere Forklaring,
en Ur-Natur med Livserfaring
paa Trilogiens Topp forent.
Ej sandt, Monsieur; saa var det ment?

MONSIEUR BALLON

Jo, meget muligt; ikke ganske
saa smukt det klinger i det franske.

V. EBERKOPF

Ej wass! Det Sprog er og saa stivt. –

Men hvis till Fænomenet Grunden
vi søge vil –

PEER GYNT

Saa er den funden.

Det er fordi jeg ej er gift.
Ja, mine Herrer, ganske klar
er Tingen. Hvad skal Manden være?
Sig selv; det er mit korte Svar.
Om *sig* og *sit* han skal sig kære.
Men kan han det, som Pakk-Kamél
for andres Ve og andres Vel?

V. EBERKOPF

Men denne For- og I-sig-Væren,
jeg lover, har Dem kostet Strid –

PEER GYNT

Aa ja saamen; i fordums Tid;
men altid gik jeg bort med Æren.
Engang var jeg dog ganske nær
i Fælden fanget mod min Vilje.
Jeg var en rask og vakker Fyr;
og Damen, som jeg havde kjær, –
hun var af kongelig Familie –

MONSIEUR BALLON

Af kongelig?

PEER GYNT *henkastende*

Af disse Ætter,

De ved nok –

TRUMPETERSTRAALE *slaar i Bordet*

Disse Adelstroll!

PEER GYNT *trækker paa Skulderen*

Forlagte Højheder, som sætter
sin Stolthed i, Plebejerpletter
at holde væk fra Stammens Skjold.

MASTER COTTON

Gik saa Affæren overstyr?

MONSIEUR BALLON

Familjen var imod Partiet?

PEER GYNT

Nej, tvertimod!

MONSIEUR BALLON

Ah!

PEER GYNT *skaansomt*

De forstaar;

der gaves Ting, som talte for
at faa os snarest muligt viet.
Men, rentud sagt, det hele Væsen
var mig fra først till sidst imod.
Jeg er i visse Dele kræsen,
og helst jeg staar paa egen Fod.
Og da nu Svigerfader kom
forblommet frem med Fordring om
jeg skulde skifte Navn og Stilling
og løse Adelskabsbevilling,
samt mangt og meget højst usmageligt,
for ej at sige uantageligt, –
saa trak jeg mig med Anstand ud,
gav Afslag paa hans Ultimatum –
og Afkald paa min unge Brud.
(trommer paa Bordet og synes andægtig)
Ja, ja; der raader dog et Fatum!
Paa det vi Mennesker kan lide;
og det er trøsteligt at vide.

MONSIEUR BALLON

Og dermed Sagen var forbi?

PEER GYNT

Nej, jeg fik føle noget andet;
thi Uvedkommende sig blanded
med høje Ramaskrig deri.
Værst var Familjens yngre Lemmer.
Med syv af dem jeg fik Duel.
Det var en Tid, jeg aldrig glemmer,
skjønt jeg gik ud deraf med Held.
Det kosted Blod; men dette Blod
gier Brev paa min Persons Fordyrelse,
og peger styrkende imod,
som sagt, et Fatums vise Styrelse.

V. EBERKOPF

De har et Blik paa Livets Gang,
der hæver Dem till Tænker-Rang.
Imens en slett og rett Formener
ser hver for sig de spredte Scener,
og aldrig ender med at famle,
forstaar De alt till *et* at samle.
Med samme Norm De alting maaler.
De spidser till hver løs Eragtning,
saa hver og en gaar ud som Straaler
fra Lyset af en Livsbetragtning. –
Og De har ingentid studeret?

PEER GYNT

Jeg er, som jeg Dem før har sagt,
 en blot og bar Autodidakt.
 Methodisk har jeg intet lært;
 men jeg har tænkt og spekuleret,
 og læst mig till en Del af hvert.
 Jeg har begyndt i ældre Alder;
 da ved De jo, lidt tungt det falder
 at pløje Side opp og ned
 og tage ligt og uligt med.
 Historien har jeg taget stykkevis;
 thi mere fik jeg aldrig Tid till.
 Og da man jo i tunge Tider
 et noget visst maa sætte Lid till,
 saa tog jeg Religionen rykkevis.
 Paa den Manér det bedre glider.
 Man skal ej læse for at sluge,
 men for at se, hvad man kan bruge –

MASTER COTTON

Se, det er praktisk!

PEER GYNT *tænder en Cigar*

Kjære Venner;

betænk mit Levnetsløb forresten.
 Hvorledes kom jeg først till Vesten?
 Som fattig Karl med tomme Hænder.
 Jeg maatte slide saart for Føden;
 tro mig, det faldt mig tidtnok svært.
 Men Livet, Venner, det er kjært;
 og, som man siger, besk er Døden.
 Vel! Lykken, ser I, var mig føjelig;
 og gamle Fatum, han var bøjelig.
 Det gik. Og da jeg selv var tøjelig,
 saa gik det stedse bedre, bedre.
 Ti Aar derefter bar jeg Navn
 af Krøsus mellem Charlestowns Rhedre.
 Mit Rygte fløj fra Havn till Havn;
 jeg havde Lykken inden Borde –

MASTER COTTON

Hvad gjaldt Trafiken?

PEER GYNT

Mest jeg gjorde

i Negere till Karolina
 og Gudebillede till Kina.

MONSIEUR BALLON

Fi donc!

TRUMPETERSTRAALE

For tusend, Farbroer Gynt!

PEER GYNT

De finder nok Bedriften svævende
 paa det tilladeliges Pynt?
 Jeg selv har følt det samme levende.
 Jeg fandt den endog odiøs.
 Men, De kan tro mig, først begyndt,
 det holder haardt at slippe løs.
 Ialfald er det yderst svært
 i slig en stor Forretningsførelse,
 der sætter Tusender i Rørelse,
 at bryde ganske oververt.
 Det «overtvert» jeg kan ej lide,
 men tillstaar paa den anden Side
 at jeg har altid næret Agt
 for hvad man kalder Konsekventserne;
 og det, at overskride Grænserne,
 har stedse gjort mig lidt forsagt.
 Desuden tog jeg till at ældes;
 jeg nærmed mig mod Femtiaarene, –
 fik efterhaanden graasprængt Haar;
 og skjønt min Helbred var fortrinlig,
 saa faldt den Tanke dog mig pinlig:
 hvem ved, hvor snart den Time slaar,
 da Jurykjendelsen skal fældes
 og skille Bukkene fra Faarene.
 Hvad var at gjøre? Standse Farten
 paa Kina gik umuligt an.
 Jeg fandt dog Udvej, aabned snart en
 Forretning till paa samme Land.
 Hver Vaar jeg Guder exporterte;
 hver Høst jeg Prester udklarerte,
 forsynte dem med det fornødne,
 som Strømper, Bibler, Rum og Ris –

MASTER COTTON

Ja, mod Profit?

PEER GYNT

Naturligvis.

Det gik. De virked ufortrødne.
 For hver en Gud, hist over kjøbt,
 de fik en Kulier grundigt døbt,
 saa Virkningen neutraliseres.
 Missionens Mark laa aldrig brakk;
 thi Guderne, som kolportertes,
 af Presterne blev holdt i Schak.

MASTER COTTON

Naa, men de afrikanske Varer?

PEER GYNT

Der sejred ogsaa min Moral.
 Jeg indsaa, den Trafik var gal
 for Folk i fremadskreden Alder.
 Man ved jo ej naar fra man falder.
 Og dertill kom de tusend Snarer
 fra vore Filantropers Lejr,
 for ej at nævne Kapringsfarer,
 samt Risiko af Vind og Vejr.
 Alt dette sammenlagt vandt Sejr.
 Jeg tænkte: Peter, Rev i Sejlene;
 se till, at du kan rette Fejlene!
 Saa købte jeg mig Land i Syden,
 beholdt den sidste Kjødimport,
 som ogsaa var af prima Sort.
 De trivedes, blev blanke, fede,
 saa det var mig og dem en Glæde.
 Ja, jeg tør sige uden Skryden,
 jeg handled mod dem som en Faer, –
 hvad sine gode Renter bar.
 Jeg bygged Skoler, for at Dyden
 bestandig kunde holdes paa
 et visst almindeligt Niveau,
 og paasaa strængt at ingenstunder
 dens Thermometer sank derunder.
 Nu desforuden af de Dele
 jeg har mig ganske trukket ud; –
 jeg har Plantagen samt dens hele
 Besætning solgt med Haar og Hud.
 Paa Afskedsdagen gav jeg og
 till smaa og store gratis Grogg,
 saa Mænd og Kvinder fik en Rus,
 og Enkerne desuden Snus.
 Se, derfor haaber jeg, saafremt
 det Ord ej er et Mundsvejr blot:
 hver den, som ej gjør ondt, gjør godt, –
 saa er min Fortids Fejlgreb glemt,
 og jeg kan holde, mer end mangel,
 med Dyder mine Synder Stangen.

V. EBERKOPF *klinker med ham*

Hvor det er styrkende at høre
 et Livsprincip i Scene satt,
 forløst fra Theoriens Natt,
 urokket af det ydre Røre!

PEER GYNT *som under det foregaaende har stukket flittigt paa Flaskerne*

Vi Mænd fra Nord forstaar at føre
 vor Krig igjennem! Kunstens Nøgle

i Livets Sag er simpelthen
at holde Øret tæt igjen
for Indpass af en farlig Øgle.

MASTER COTTON

Hvad for en Øgle, dyre Ven?

PEER GYNT

En liden en, en fult forførende
till det i et og alt afgjørende.

(drikker igjen)

Hvad hele Vove-Kunsten gjælder,
den Kunst, at eje Daadens Mod, –
det er: at staa med valgfri Fod
imellem Livets lumske Fælder, –
at vide visst, at alle Dage
er ikke slut med Stridens Dag, –
at vide, dig staar aaben bag
en Bro, som bære kan tilbage.
Den Theori har holdt mig frem;
den har min hele Vandel farvet;
og Theorien har jeg arvet
fra Slægten i min Barndoms Hjem.

MONSIEUR BALLON

De er jo norsk?

PEER GYNT

Af Fødsel, ja!

Men Verdensborger af Gemyt.
For hvad jeg har af Lykken nydt,
jeg takke kan Amerika.
De vel forsynte Bogreoler
jeg skylder Tydsklands yngre Skoler.
Fra Frankrig fik jeg mine Veste,
min Holdning og min Skjærv af Aand, –
fra England en arbejdsom Haand
og skjærpet Sans for eget bedste.
Af Jøden har jeg lært at vente.
Lidt Hang till dolce far niente
jeg fra Italien fik i Sending, –
og engang i en snever Vending
jeg øged mine Dages Maal
ved Bistand af det svenske Staal.

TRUMPETERSTRAALE *hæver sit Glas*

Ja, svenske Staalet –!

V. EBERKOPF

Staalets Svinger
vi først og fremst vor Hyldest bringer!

De klinker og drikker med ham. Han begynder at blive hed i Hovedet.

MASTER COTTON

Alt dette her er saare godt; –
men, Sir, nu gad jeg vide blot,
hvad De med Deres Guld vil gjøre.

PEER GYNT *smilende*

Hm; gjøre? Hvad?

ALLE FIRE *rykker nærmere*

Ja, lad os høre!

PEER GYNT

Nu; for det første gaa paa Rejser.
Se, derfor tog jeg jer ombord
som Selskabsbrødre i Gibraltar.
Jeg trængte till et Danserkor
af Venner om mit Guldkalv-Altar –

V. EBERKOPF

Højest vittigt sagt!

MASTER COTTON

Men ingen hejser
sit Sejl for blot og bart at sejle.
De har et Maal, det kan ej feile.
Og Maalet er –?

PEER GYNT

At blive Kejser.

ALLE FIRE

Hvad?

PEER GYNT *nikker*

Kejser!

HERRERNE

Hvor?

PEER GYNT

I hele Verden.

MONSIEUR BALLON

Hvorledes, Ven –?

PEER GYNT

I Kraft af Guldet!

Den Plan er ingenlunde ny;
den Sjælen var i al min Færden.
Som Gut jeg har i Drømme rullet
vidt over Havet paa en Sky.

Jeg steg med Slæb og gylden Slire, –
 og dratted ned paa alle fire.
 Men Maalet, Venner, stod ved Magt. –
 Der er jo skrevet eller sagt
 etsteds, jeg mindes ikke hvor,
 at hvis du vandt den ganske Jord,
men selv dig tabte, var din Vinding
 kun Krans omkring en kløvet Tinding.
 Saa staar der, – eller noget sligt;
 og dette Ord er intet Digt.

V. EBERKOPF

Men hvad er da det gyntske *selv*?

PEER GYNT

Den Verden bag mit Pandehvælv,
 som gjør at jeg er ingen anden,
 end mig, saa lidt som Gud er Fanden.

TRUMPETERSTRAALE

Nu skjønner jeg, hvorhen det sigter!

MONSIEUR BALLON

Sublim som Tænker!

V. EBERKOPF

Høj som Digter!

PEER GYNT *i stigende Stemning*

Det gyntske *selv*, – det er den Hær
 af Ønsker, Lyster og Begjær, –
 det gyntske *selv*, det er det Hav
 af Indfald, Fordringer og Krav,
 kort alt, som nettopp *mit* Bryst hæver,
 og gjør at jeg, som saadan, lever.
 Men som Vorherre trænger Muldet,
 skal han bestaa som Verdens Gud,
 saa har jeg og Behov for Guldet,
 skal jeg som Kejser ta'e mig ud.

MONSIEUR BALLON

Men Guldet har De!

PEER GYNT

Ikke nok.

Ja, maaske for en to-tre Etmaal,
 som Kejser a la Lippe-Detmold.
 Men jeg vil være *mig* en Bloc,
 vil være Gynt paa hele Kloden,
 Sir Gynt fra Toppen og till Roden!

MONSIEUR BALLON *henreven*

Besidde Verdens første Dejlighed!

V. EBERKOPF

Al Hundredaars Johannisberger!

TRUMPETERSTRAALE

Og alle Karl den tolvtes Værger!

MASTER COTTON

Men først en profitabel Lejlighed
till Transaktion –

PEER GYNT

Den er alt funden;
og dertill var vor Ankring Grunden.
Iaften Farten staar mod Nord.
Aviserne, jeg fik ombord,
beretter mig en vigtig Nyhed –!
(*rejser sig med hævet Glas*)
Det er, som Lykken uden Ophør
bær Hjælp till den, der selv har Kryhed –

HERRERNE

Nu? Sig os –!

PEER GYNT

Hellas er i Oprør.

ALLE FIRE *springer opp*

Hvad! Grækerne –?

PEER GYNT

Har rejst sig hjemme.

DE FIRE

Hurra!

PEER GYNT

Og Tyrken er i Klemme!

(*tømmer Glasset*)

MONSIEUR BALLON

Till Hellas! Ærens Port staar aaben!
Jeg hjælper med mit franske Vaaben!

V. EBERKOPF

Og jeg med Oppraab – paa Distance!

MASTER COTTON

Jeg ligesaa – med Leverance!

TRUMPETERSTRAALE

Gaa paa! Jeg finde skal i Bender

de verdenskjendte Sporespænder!

MONSIEUR BALLON *falder Peer Gynt om Halsen*

Tillgiv mig, Ven, at jeg en Stund
har miskjendt Dem!

V. EBERKOPF *trykker hans Hænder*

Jeg dumme Hund,
jeg holdt Dem hartad for en Slyngel!

MASTER COTTON

Det er for stærkt; kun for en Nar –

TRUMPETERSTRAALE *vil kysse ham*

Jeg, Farbror, for et Exemplar
af Yankee-Pakkets værste Yngel –!
Forlad mig –!

V. EBERKOPF

Vi har alle famlet –

PEER GYNT

Hvad Snakk er det?

V. EBERKOPF

Nu ser vi samlet
i Glans den hele gyntske Hær
af Ønsker, Lyster og Begjær –!

MONSIEUR BALLON *beundrende*

Saa *det* var Monsieur Gynt at være!

V. EBERKOPF *ligesaa*

Det er at være Gynt med Ære!

PEER GYNT

Men sig mig dog –?

MONSIEUR BALLON

Forstaar De ej?

PEER GYNT

Ifald jeg gjør, jeg la'er mig hænge!

MONSIEUR BALLON

Hvorledes? Gaar ej Deres Vej
till Grækerne med Skib og Penge –?

PEER GYNT *blæser*

Nej mange Takk! Jeg støtter Styrken
og laaner Pengene till Tyrken.

MONSIEUR BALLON

Umuligt!

V. EBERKOPF

Vittigt sagt, men Spøg!

PEER GYNT *tier lidt, støtter sig till en Stol og antager en fornem Mine*

Hør, mine Herrer, det er bedst
vi skilles, før den sidste Rest
af Venskab blaffrer bort i Røg.
Hvo intet ejer, lettvindt vover.
Naar man af Verden raader knappt
den Stribe Muld man skygger over,
man till Kanonmad er som skabt.
Men staar man berget paa det tørre,
som jeg, da er ens Indsatts større.
Gaa De till Hellas. Jeg skal sende
Dem gratis væbnede iland.
Jo mer De øger Stridens Brand,
desbedre kan jeg Buen spænde.
Slaa smukt for Frihed og for Rett!
Løb Storm! Gjør Tyrken Helvedet hedt; –
og slut med Hæder Deres Dage
paa Janitscharens Lansestage. –
Men hav *mig* undskyldt.
(*slaar paa Lommen*)

Jeg har Mynt
og er mig selv, Sir Peter Gynt.

Han slaar sin Solskjærm opp og gaar ind i Lunden hvor Hængekøjerne skimtes.

TRUMPETERSTRAALE

Den svinske Karl!

MONSIEUR BALLON

Ej Sans for Ære –!

MASTER COTTON

Aa, Æren, den fik endda være;
men tænk jer, hvad enorm Profit
for os, hvis Landet slog sig frit –

MONSIEUR BALLON

Jeg saa mig alt som Sejervinder
i Kreds af skønne Grækerinder!

TRUMPETERSTRAALE

Jeg saa i mine svenske Hænder
de heltestore Sporespænder!

V. EBERKOPF

Jeg mit uhyre Fædrelands
Kultur saa spredt till Lands og Vands –!

MASTER COTTON

Det værste Tab er det reelle.
 God dam! Jeg kunde Taarer fælde!
 Jeg saa mig som Olympens Ejer.
 Hvis Berget svarer till sit Ry,
 saa maa der findes Kobberlejer,
 som kunde tages opp paany.
 Og dertill denne Elv, Kastale,
 hvorom der gaar saa megen Tale,
 med Fald paa Fald, beregnet lavt
 till mer end tusend Hestes Kraft –!

TRUMPETERSTRAALE

Jeg gaar endda! Mit svenske Sverd
 er mer end Yankee-Guldet værd!

MASTER COTTON

Maaske; men, ind i Rækken stukkne,
 vi vil i Massens Mængde drukkne;
 og hvor blir saa Profiten af?

MONSIEUR BALLON

Fordømt! Saa nær ved Lykkens Tinde; –
 og saa at standse ved dens Grav!

MASTER COTTON *med knyttet Haand mod Fartøjet*

Hin sorte Kiste slutter inde
 Nabobens gyldne Negersved –!

V. EBERKOPF

En Kongetanke! Fort! Afsted!
 Hans Kejsersdom er om en Hals!
 Hurra!

MONSIEUR BALLON

Hvad vil De?

V. EBERKOPF

Vinde Magten!

Besætningen er lett tillfals.
 Ombord! Jeg annekterer Yachten!

MASTER COTTON

De – hvad –?

V. EBERKOPF

Jeg kniber alt iflæng!

(gaar ned till Jollen)

MASTER COTTON

Da byder mig mit eget Tarv
 at knibe med.

(*gaar efter*)

TRUMPETERSTRAALE

Det er en Skarv!

MONSIEUR BALLON

Et Kjeltringstykke –! Men – enfin!

(*følger de andre*)

TRUMPETERSTRAALE

Jeg faar vel følge dem paa Færden, –
men protesterer for Alverden –!

(*gaar efter*)

Et andet Sted paa Kysten. Maaneskin og drivende Skyer. Yachten gaar langt ude for fuld Damp.

Peer Gynt løber langs Stranden. Snart kniber han sig i Armen, snart stirrer han ud over Havet.

PEER GYNT

Mareridt! – Væv! – Nu vaagner jeg snart!

Den staar fra Land! Og i rasende Fart! –

Bare Væv! Jeg sover! Jeg er drukken og yr!

(*knuger Hænderne*)

Det gaar dog umuligt an, at jeg dør!

(*rykker sig i Haaret*)

En Drøm! Jeg vil det skal være en Drøm!

Forfærdeligt! Hu; det er Sandhed, desværre!

Mine Asner af Venner –! Hør mig, Vorherre!

Du er jo saa vis og rettfærdig –! O, døm –!

(*med opprakkte Arme*)

Det er *mig*, Peter Gynt! Aa, Vorherre, pass paa!

Tag dig af mig, Fader; ellers maa jeg forgaa!

Lad dem bakke Maskinen! Lad dem fire ned Giggen!

Stopp Tyvene! Gjør noget uklart i Riggen!

Hør mig! Lad ligge de andres Grejer!

Verden skjøtter sig nok selv imens! – –

Nej-Gud om han hører! Han er døv, som han plejer!

Det er Stell! En Gud, som paa Raad er læns!

(*vinker oppad*)

Pst! Jeg har skillt mig ved Negerplantagen!

Jeg har skicket Missionærer over till Asien!

En Haandsrækkning er dog en anden værd!

Aa, hjælp mig ombord –!

En Ildstraale skyder ivejret fra Yachten og en tykk Røg vælter ud; et hult Knald høres; Peer Gynt udstøder et Skrig og segner ned i Sandet; lidt efter lidt trækker Røgen bort; Skibet er forsvundet.

PEER GYNT *bleg og sagte*

Det var Straffens Sverd!

Tillbunds med Mand og Mus i et Plump!

O, evigt priset være Lykkens Slump – –

(*rørt*)

Slumpetræff? Nej, det var mer end saa.
 Jeg skulde frelses og de forgaa.
 O, Takk og Pris, at du har mig hyttet,
 holdt Øje med mig trods alle mine Brøst – –
(aander dybt ud)
 Hvilken vidunderlig Trygghed og Trøst
 i at vide sig selv separat beskyttet.
 Men i Ørken! Hvor faar jeg Mad og Drikke?
 Aa, jeg finder nok lidt. Det maa *han* forstaa.
 Det er ikke saa farligt; –
(højt og indsmigrende)

han vil visst ikke

at jeg lille fattige Spurv skal forgaa!
 Bare ydmyg i Sindet. Og saa unde ham Frist.
 Lade Herren raade; ikke henge med Ørene –
(farer forskræmt ivejret)
 Var det en Løve, som knurred i Rørene –?
(med klapprende Tænder)
 Nej, det var ingen Løve.
(mander sig opp)

En Løve; jo visst!

De Bæster, de holder sig nok afsides.
 Med sin Overmand er det ikke grejdt at bides.
 De har jo Instinkt; – de føler, som sandt er,
 det er farligt at lege med Elefanter. – –
 Men alligevel –. Jeg faar finde et Træ.
 Derborte svajer Akazier og Palmer;
 kan jeg klyve deropp, har jeg Trygghed og Læ, –
 især hvis jeg dertill kunde et Par Salmer –
(klattrer opp)
 Morgenen er ikke Kvelden lig;
 det Skriftsted er ofte nok vejjet og drøftet.
(sætter sig tillrette)
 Hvor dejligt at føle sin Aand saa løftet.
 Tænke ædelt, er mer, end at vide sig rig.
 Bare bygge paa ham. Han ved hvad Portion
 af Nødens Kalk jeg er Mand for at drikke.
 Han er faderligt sindet imod min Person; –
(kaster et Øje udover Havet og hvisker med et Sukk)
 men Økonom, – nej, det er han ikke!

Natt. Marokkansk Lejr paa Grænsen mod Ørken. Vagtild og hvilende Krigere.

EN SLAVE kommer og river sig i Haaret

Væk er Kejserens hvide Ganger!

EN ANDEN SLAVE kommer og sønderriver sine Klæder

Kejserens hellige Dragt er stjaalen!

OPPSYNSMAND kommer

Hundred Slag faar under Saalen

hver, som ikke Tyven fanger!

Krigerne stiger tillhest og galopperer bort i alle Retninger.

Daggry. Trægruppen med Akazier og Palmer.

Peer Gynt i Træet med en afbrukken Gren i Haanden holder sig en Sværm Abekatte fra Livet.

PEER GYNT

Fatalt! En højst ubehagelig Nat.

(skaar om sig)

Er du der igjen? Det er dog forbandet!

Nu kaster de Frugt. Nej; det er noget andet.

Et væmmeligt Dyr, den Abekatt!

Der staar jo skrevet: du skal vaage og fægte.

Men jeg kan s'gu ikke; jeg er tung og matt.

(forstyrres igjen; utaalmodig)

Jeg maa faa en Pind for det Uvæsen satt!

Jeg maa se at faa fanget en af de Knægte,

hængt ham og krængt ham og klædt mig ud

paa Sætt og Vis i hans laadne Hud,

saa vil de andre tro jeg er ægte. –

Hvad er vi Mennesker? Kun et Fnug.

Og lidt faar man læmpes efter Skikk og Brug. –

Atter en Sværm! De myldrer og kryr.

Pakk jer! Tsju! De ter sig som gale.

Havde jeg blot en forloren Hale, –

noget saadant, som gav en viss Lighed med Dyr –

Hvad nu? Der tasser det over mit Hode –!

(ser opp)

Den gamle, – med Næverne fulde af Smuds –!

(kryber ængstelig sammen og holder sig en Stund stille. Abekatten gjør en Bevægelse; Peer Gynt begynder at lokke og godsnakke, som for en Hund)

Ja, – er du der, du gamle Buss!

Han er skikkelig, han! Han kan tages med det gode!

Han vil ikke kaste; – nej, var det ligt –

Det er mig! Pip-pip! Vi er gode Venner!

Aj-aj! Kan du høre, jeg Sproget kjender?

Buss og jeg, vi er Skyldfolk og sligt; –

Buss skal faa Sukker imorgen –! Det Bæst!

Hele Ladningen over mig! Uf, det er væmmeligt! –

Eller kanske det var Føde? Det smagte ubestemmeligt;

dog, hvad Smagen angaar, gjør Vanen mest.

Hvad er det for en Tænker, som engang har sagt:

man faar spytte og haabe paa Vanens Magt? –

Der er Yngelen ogsaa!

(fægter og slaar)

Det er dog for galt,
at Mennesket, denne Skabningens Herre,
skal se sig nødt till –! Gevalt! Gevalt!

Den gamle var fæl, men de unge er værre!

Tidlig Morgen. Stenet Egn med Udsigt ind over Ørken. Paa den ene Side en Fjeldkløft og en Hule.

En Tyv og en Hæler i Kløften med Kejsereens Hest og Klædning. Hesten, rigt oppsaddet, staar bunden till en Sten. Ryttere langt borte.

TYVEN

Lansernes Tunger,
slikkende, spillende, –
se, se!

HÆLEREN

Jeg føler alt Knappen
i Sandet trillende!
Ve, ve!

TYVEN *folder Armene over Brystet*

Min Fader var Tyv;
hans Søn maa stjæle.

HÆLEREN

Min Fader var Hæler;
hans Søn maa hæle.

TYVEN

Din Lod skal du bære;
dig selv skal du være.

HÆLEREN *lytter*

Fodtrin i Krattet!
Paa Flugt! Men hvor?

TYVEN

Hulen er dyb
og Profeten stor!

De flygter og lader Kosterne i Stikken. Rytterne taber sig i det fjerne.

PEER GYNT *kommer, skjærende paa en Rørfløjte*

Hvilken livsalig Morgenstund! –
Skarnbassen triller sin Kugle i Gruset;
Sneglen kryber af Sneglehuset.
Morgenen; ja, den har Guld i Mund. –
Det er dog igrunden en mærkelig Magt,
Naturen har saadan i Dagslyset lagt.
Man føler sig saa trygg, føler Modet voxe,
turde gjerne, om saa var, binde an med en Oxe. –
Hvilken Stillhed omkring! Ja, de landlige Glæder, –
ubegribeligt nok, at jeg vraged dem før;
at man lukker sig inde i de store Stæder,
blot for at rendes af Pakket paa Dør. –
Nej; se, hvor Firbenen vimser omkring,

snapper og tænker paa ingenting.
 Hvilken Uskyld selv over Dyrenes Liv.
 Hvert holder sig Skaberens Bud efterretteligt,
 bevarer sit særlige Præg uudsletteligt,
 er sig selv, sig selv gjennem Leg og Kiv,
 sig selv, som det blev paa hans første Bliv.

(sætter Lorgnetten paa Næsen)

En Padde. Midt i en Sandstensblokk.
 Forstening omkring. Kun Hovedet ude.
 Der sidder den og ser, som gjennem en Rude,
 paa Verden og er sig selv – nok. –

(tænker sig om)

Nok? Sig selv –? Hvor er det, det staar?
 Jeg har læst det, som Gut, i en saakaldt Storbog.
 Var det Huspostillen? Eller Salomons Ordbog?
 Fatalt; jeg mærker at Aar for Aar
 min Sans for Tiden og Stedet forgaar.

(sætter sig ned i Skyggen)

Her er svalt at hvile og strække sine Fødder.
 Se, her gror Bregner. Spiselige Rødder.

(smager lidt)

Det er ligere Mad for et Kreatur; –
 men der staar jo skrevet: tving din Natur!
 Endvidere staar der: Hovmod maa bøjes.
 Og hvo sig fornædler, han skal opphøjes.

(urolig)

Opphøjes? Ja, det vil ske med mig; –
 det er umuligt at tænke sig andet.
 Skjæbnen vil hjælpe mig bort fra Landet
 og mage det saa, at jeg kommer iverj.
 Dette her er en Prøvelse; siden kommer Frelsen, –
 naar bare Vorherre under mig Helsen.

(skyder Tankerne fra sig, tænder en Cigar, strækker sig og stirrer ind over Ørken)

Hvilket umaadeligt, grænseløst Øde. –
 Langt derborte skridter en Struds. –
 Hvad skal en egentlig tro var Guds
 Mening med alt dette tomme og døde?
 Dette, som alle Livskilder savner;
 dette forbrændte, som ingen gavner;
 denne Brøk af Verden, som ligger brak;
 dette Lig, som ej, siden Jordens Fødsel,
 har bragt sin Skaber saa meget som Takk, –
 hvi blev det till? – Naturen er ødsel. –
 Er det Hav, det i Øst, det blinkende, flakke,
 som glitrer? Umuligt; kun Sansebedrag.

Havet er i Vest; det højner sig bag,
 dæmmet ude fra Ørken ved en skraanende Bakke.

(en Tanke farer gjennem ham)

Dæmmet ude? Saa kunde jeg –! Højden er smal.
 Dæmmet ude! Et Gjennembrudd blot, en Kanal, –

som en Livsensflod vilde Vandene skylle
ind gennem Svælget og Ørken fylde!
Snart vilde hele den glødende Grav
ligge der frisk som et kruset Hav.
Oaserne vilde som Øer sig højne,
Atlas grønnes som Fjeldkyst mod Nord;
Sejlere vilde, som Fugle forfløjne,
skjære mod Syd Karavanernes Spor.
Livende Luft vilde sprede de kvalme
Dunster, og Dugg vilde drysse fra Sky;
Folk vilde bygge sig By ved By,
og Græs vilde gro om den svajende Palme.
Landet i Syd bag Saharas Mur
blev till et Kystland med frisk Kultur.
Damp vilde drive Tombuktus Fabrikker;
Bornu blev koloniseret med Il;
opp gennem Habes foer Forskeren sikker
i sin Waggon till den øvre Nil.
Midt i mit Hav, paa en fed Oase,
vil jeg forplante den norske Race;
det dølske Blod er jo kongeligt næsten;
arabisk Krydsning vil gjøre Resten.
Rundt om en Vik paa en stigende Strand
faar jeg lægge Peeropolis, Hovedstaden.
Verden er aflæggs! Nu kommer Raden
till Gyntiana, mit unge Land!

(springer opp)

Bare Kapitaler, saa er det gjort. –
En Nøgle af Guld till Havets Port!
Korstog mod Døden! Den griske Puger
skal aabne for Sækken, der han ligger og ruger.
For Frihed sværnes i alle Lande; –
som Asnet i Arken vil jeg sende et Raab
over Verden og bringe Befrielsens Daab
till de dejlige, bundne, vordende Strande.
Jeg maa frem! Kapitaler i Øst eller Vest!
Mit Rige, – mit halve Rige for en Hest!

(Hesten vrinsker i Fjeldkløften)

En Hest! Og Klædning! – Og Smykker, – og Væрге!

(gaar nærmere)

Umuligt! Jo, virkelig –! Hvad? Jeg har læst
etsteds at Viljen kan flytte Bjerge; –
men at den ogsaa kunde flytte en Hest –?
Vaas! Det er Faktum, at her staar Hesten; –
ab esse ad posse og saa videre forresten –.

(trækker Klædningen udenpaa og ser ned over sig)

Sir Peter, – og Tyrk fra Topp till Rod!

Nej, en ved aldrig, hvad der kan hændes. –

Rapp dig, Grane, min Ganger god!

(stiger i Sadlen)

Guldtøffel till at støtte min Fod! –
Paa Ridestellet skal Storfolk kjendes!

Han galopperer ind i Ørken.

Telt hos en Araberhøvding, ensomt paa en Oase.

Peer Gynt i sin østerlandske Dragt hvilende paa Hynder. Han drikker Kaffe og røger af en lang Pibe. Anitra og en Flok Piger danser og synger for ham.

PIGERNES KOR

Profeten er kommen!
Profeten, Herren, den alting vidende,
till os, till os er han kommen
over Sandhavet ridende!
Profeten, Herren, den aldrig fejlende,
till os, till os er han kommen
gjennem Sandhavet sejlene!
Rør Fløjten og Trommen;
Profeten, Profeten er kommen!

ANITRA

Hans Ganger er Mælken, den hvide,
som strømmer i Paradisets Floder.
Bøj eders Knæ! Sænk eders Hoder!
Hans Øjne er Stjerner, blinkende, blide.
Intet Jordbarn dog taaler
Glansens Glans af de Stjerner Straaler!
Gjennem Ørken han kom.
Guld og Perler sprang frem paa hans Bryst.
Hvor han red blev det lyst.
Bag ham blev Mørke;
bag ham foer Samum og Tørke.
Han, den herlige, kom!
Gjennem Ørken han kom,
som en Jordsøn pyntet.
Kaba, Kaba staar tom; –
han har selv forkyndt det!

PIGERNES KOR

Rør Fløjten og Trommen;
Profeten, Profeten er kommen!

Pigerne danser under dæmpet Musik.

PEER GYNT

Jeg har læst paa Trykk – og Sattsen er sand –
«ingen blir Profet i sit eget Land.» –
Dette her, det huger mig meget bedre,
end Livet histover blandt Charlestowns Rhedre.
Der var noget hult i den hele Sag,
noget fremmed paa Bunden, noget uklart bag; –

jeg følte mig aldrig hjemme i Laget,
 og aldrig rigtig som Mand af Faget.
 Hvad vilde jeg ogsaa paa den Gallej?
 Rode og rode i Forrettningsbingen.
 Naar jeg tænker mig om, jeg fatter det ej; –
 det *traf* sig saa; det er hele Tingen. –
 Være sig selv paa Grundlag af Guld,
 det er som at bygge sit Hus paa Sandet.
 For Uhr og for Ring og for alt det andet
 loggrer de Godtfolk og kryber i Muld;
 de løfter paa Hatten for Brystnaal-Kronen;
 men Ring eller Naal er jo ikke Personen. –
 Profet; se, det er en klarere Stilling.
 Da ved man dog paa hvad Fod man staar.
 Slaar man an, saa er det *en selv*, som faar
 Ovationen, og ej ens Pundsterling og Shilling.
 Man er, hvad man er, foruden Snakk;
 man skylder ej Slump eller Tillfælde Takk,
 og støtter sig ej till Patent og Bevilling. –
 Profet; ja, det er noget for mig.
 Og jeg blev det saa inderlig uforvarende, –
 blot ved at komme gennem Ørken farende
 og træffe Naturens Børn paa min Vej.
 Profeten var kommen; den Sag var klar.
 Det var saamen ikke min Agt at bedrage –;
 der er Forskjell paa Løgn og profetisk Svar;
 og jeg kan jo altid træde tilbage.
 Jeg er ikke bunden; det er ikke værre –;
 det hele er, saa at sige, privat;
 jeg kan gaa, som jeg kom; min Hest staar parat;
 kort sagt, jeg er Situationens Herre.

ANITRA *nærmer sig fra Indgangen*

Profet og Hersker!

PEER GYNT

Hvad vil min Slavinde?

ANITRA

Ventende for Teltet staar Slettens Sønner;
 de beder at faa skue dit Ansigt –

PEER GYNT

Stopp!

Sig dem, de kan i Afstand troppe opp;
 sig dem, jeg hører i Afstand deres Bønner.
 Lægg till, jeg taaler ingen Mandfolk herinde!
 Mændene, Barn, er en skrøbelig Slægt, –
 rett hvad man kalder nogle arrige Skarn!
 Anitra, du kan ikke tænke dig, hvor frækkt
 de har snydt – hm; jeg mener syndet, mit Barn! –

Naa; det var nu det! Dans for mig, Kvinder!
Profeten vil glemme sine ærgerlige Minder.

PIGERNE *dansende*

Profeten er god! Profeten er bedrøvet
for det onde, som Støvets Sønner har øvet!
Profeten er mild; hans Mildhed være priset;
han aabner for Synderne Paradiset!

PEER GYNT *idet hans Øjne følger Anitra under Dansen*

Benene gaar som Trommestikker raske.
Ej! Hun er sandelig lækker, den Taske.
Hun har noget extravagante Former, –
ikke ganske stemmende med Skjønhedens Normer;
men hvad er Skjønhed? En Vedtægt kun, –
en Mynt, som er gangbar till Sted og Stund.
Og just det extravagante behager,
naar man har tilbunds det normale nydt.
I det lovbundne blir man for Rusen snydt.
Enten yderlig fyldig, eller yderlig mager;
enten ængstende ung, eller skræmmende gammel; –
det middels gjør vammel. –
Hendes Fødder, – de er ikke ganske rene;
ikke Armene heller; især den ene.
Men *det* er igrunden ingen Forringelse.
Jeg vil snarere kalde det en Betingelse – –
Anitra, hør her!

ANITRA *nærmer sig*

Din Slavinde har hørt!

PEER GYNT

Du er lokkende, Barn! Profeten er rørt.
Vil du ikke tro mig, saa fornem Beviset; –
jeg gjør dig till Houri i Paradiset!

ANITRA

Umuligt, Herre!

PEER GYNT

Hvad? Tror du, jeg væver?
Det er ramme Alvor, saa sandt jeg lever!

ANITRA

Men jeg har ingen Sjæl.

PEER GYNT

Saa kanst du faa!

ANITRA

Hvorledes, Herre?

PEER GYNT

Det maa *jeg* forstaa; –
 jeg skal nok tage mig af din Oppdragelse.
 Ingen Sjæl? Ja, ganske visst er du dum,
 som man siger. Jeg har mærket det med Beklagelse.
 Men pytt; till en Sjæl har du altid Rum.
 Kom her! Lad mig maale din Hjerne-kiste. –
 Der er Plads; der er Plads; det var *det*, jeg vidste.
 Sandt nok, – du vil aldrig komme till at stikke
 synderlig dybt; nogen *stor* Sjæl faar du ikke; –
 men, Skidt; det kan ogsaa være det samme; –
 du skal faa saa meget, at du ikke staar tillskamme – –

ANITRA

Profeten er god – –

PEER GYNT

Du nøler? Tal!

ANITRA

Men jeg ønsked heller –

PEER GYNT

Snakk væk uden Dvælen!

ANITRA

Jeg bryder mig ikke saa meget om Sjælen; –
 giv mig heller –

PEER GYNT

Hvilket?

ANITRA *peger paa hans Turban*

Hin skjønnne Opal!

PEER GYNT *henrykket, idet han rækker hende Smykket*

Anitra! Evas naturlige Datter!
 Magnetisk jeg drages; thi jeg er Mand,
 og, som der staar hos en agtet Forfatter:
 «das ewig weibliche ziehet uns an!»

Maaneskinsnatt. Palmelund udenfor Anitras Telt.

Peer Gynt med en arabisk Luth i Haanden sidder under et Træ. Hans Skjægg og Haar er studset; han ser betydeligt yngre ud.

PEER GYNT *spiller og synger*

Jeg stængte for mit Paradis
 og tog dets Nøgle med.
 Det bar tillhavs for nordlig Bris,
 mens skjønnne Kvinder sit Forlis
 paa Havsens Strand begræd.
 Mod Syd, mod Syd skar Kjølens Flugt
 de salte Strømmes Vand.

Hvor Palmen svajer stolt og smukt,
 i Krans om Oceanets Bugt,
 jeg stak mit Skib i Brand.
 Ombord jeg steg paa Slettens Skib,
 et Skib paa fire Ben.
 Det skummed under Piskens Hieb; –
 jeg er en flygtig Fugl; o, grib, –
 jeg kviddrer paa en Gren!
 Anitra, du er Palmens Most;
 det maa jeg sande nu!
 Ja, selv Angoragjedens Ost
 er næppe halvt saa sød en Kost,
 Anitra, ak, som du!
(hænger Luthen over Skuldren og kommer nærmere)

Stillhed! Mon den fagre lytter?
 Har hun hørt mit lille Digt?
 Mon hun bag Gardinet glytter,
 udrappert af Slør og sligt? –
 Hyss! Det klang jo, som om Korken
 voldsomt af en Flaske sprang!
 Nu igjen! Og end en Gang!
 Er det Elskovssukk? Nej, Sang; –
 Nej, det er en hørbar Snorke. –
 Sød Musik! Anitra sover.
 Nattegal, hold opp at slaa!
 Alslags Ufærd skal du faa,
 hvis med Klukk og Klunk du vover – –
 Dog, som skrevet staar, lad gaa!
 Nattegalen er en Sanger;
 ak, jeg selv er ligesaa.
 Han, som jeg, med Toner fanger
 Hjerter, ømme, bløde, smaa.
 Skabt for Sang er Natten sval;
 Sangen er vor fælles Sfære;
 det, at synge, er at være
 os, Peer Gynt og Nattegal.
 Og just det, at Pigen sover,
 er min Elskovslykkes Tipp; –
 det, at spidse Læben over
 Bægret uden mindste Nipp – –;
 men der er hun jo, minsæl!
 Bedst, hun kom, alligevel.

ANITRA *fra Teltet*

Herre, kalder du i Natten?

PEER GYNT

Ja saamen; Profeten kalder.
 Jeg blev vækket før af Katten

ved et voldsomt Jagtrabalder –

ANITRA

Ak, det var ej Jagtlarm, Herre;
det var noget meget værre.

PEER GYNT

Hvilket da?

ANITRA

O, skaan mig!

PEER GYNT

Tal!

ANITRA

O, jeg rødmer –

PEER GYNT *nærmere*

Var det kanske

hvad der fyldte mig saa ganske,
da jeg gav dig min Opal?

ANITRA *forskrækket*

Ligne dig, o, Verdens Skatt,
med en ækkel gammel Katt!

PEER GYNT

Barn, fra Elskovs Standpunkt set,
kan en Hankatt og Profet
komme hartad ud paa et.

ANITRA

Herre, Spøgens Honning strømmer
fra din Læbe.

PEER GYNT

Lille Ven;

du, som andre Piger, dømmes
Skorpen kun af store Mænd.
Jeg er spøgefuld igrunden,
og paa Tomandshaand især.
Af min Stilling er jeg bunden
till en Maskes Alvorsskjær;
Dagens Pligter gjør mig tvungen;
alt det Regnskab og Besvær,
som jeg har med en og hver,
gjør mig tidt profetisk tvær;
men det ligger kun paa Tungen. –
Væk med Vaas! I Tetatet'en
er jeg Peer, – ja, den, jeg er.
Hej, nu jager vi Profeten;
og mig selv, mig har du her!

(sætter sig under et Træ og drager hende till sig)

Kom, Anitra; vi vil hvile
under Palmens grønne Vifte!
Jeg skal hviske, du skal smile;
siden vil vi Roller skifte;
da skal dine Læber friske,
mens jeg smiler, Elskov hviske!

ANITRA *lægger sig for hans Fødder*

Hvert dit Ord er sødt som Sange,
skjønt jeg lidt kun deraf fatter.
Herre, svar mig, kan din Datter,
ved at lytte, Sjælen fange?

PEER GYNT

Sjælen, Aandens Lys og Viden
skal du nok bekomme siden.
Naar i Øst paa Rosenstrimer
prentes gyldent: her er Dagen, –
da, min Tøs, da gier jeg Timer;
du skal nok bli veloppdragen.
Men i Nattens lune Stille
var det dumt, ifald jeg vilde
med en luvslidt Visdoms Rester
træde opp som Skolemester. –
Sjælen er jo ikke heller,
rett betragtet, Hovedsagen.
Det er Hjertet, som det gjælder.

ANITRA

Tal, o, Herre! Naar du taler,
ser jeg Glimt, som af Opaler!

PEER GYNT

Kløgt, paa Spidsen satt, er Dumhed;
Fejgheds Knopp, i Blomst, er Grumhed;
Sandhed i sin Overdrift
er en bagvendt Visdomsskrift.
Ja, mit Barn, – jeg er forsvoren,
som en Hund, hvis ej der gaar
sjælsforædte Folk paa Jorden,
som till Klarhed tungvindt naaer.
Jeg har kjendt en saadan Kropp,
Perlen i den hele Tropp;
og selv han tog fejl af Maalet,
misted Meningen i Skraalet. –
Ser du Ørken om Oasen?
Hvis jeg blot min Turban svinger,
Verdenshavets Flod jeg tvinger
till at fylde hele Stadsen.
Men jeg var en Dompap-Pande,

hvis jeg skabte Hav og Lande.
Ved du, hvad det er at leve?

ANITRA

Lær mig det!

PEER GYNT

Det er at svæve

tørrskod nedad Tidens Elv,
helt og holdent som sig selv.
Kun i Mandskraft kan jeg være
den, jeg er, min lille kjære!
Gammel Ørn sin Fjærham fælder,
gammel Støder gaar og hælder,
gammel Kjærring mister Tænder,
gammel Knark faar vissne Hænder, –
hver og en faar vissen Sjæl.
Ungdom! Ungdom! Jeg vil herske,
som en Sultan, hed og hel, –
ej paa Gyntianas Banker,
under Palmeløv og Ranker, –
men, paa Grundlag af det færske,
i en Kvindes Jomfru-Tanker. –
Ser du nu, min lille Pige,
hvi jeg har dig naadigst daaret, –
hvi jeg har dit Hjerte kaaret,
grundlagt, om jeg saa maa sige,
der mit Væsens Kalifat?
Jeg vil eje dine Længsler.
Voldsmagt i min Elskovs Stat!
Du skal være min alene.
Jeg vil være den, der fængsler
dig, som Guld og Ædelstene.
Skilles vi, er Livet omme, –
ja, for *din* Part, notabene!
Hele du, hver Trevl og Tomme,
uden Vilje, ja, og nej,
vil jeg vide fyldt af mig.
Dine Lokkers Midnattsgaver,
alt, hvad yndigt er at nævne,
skal, som babylonske Haver,
vinke mig till Sultanstævne.
Derfor er det brav igrunnen
med dit tomme Pandehvælv.
Har man Sjæl, saa er man bunden
i Betragtning af sig selv.
Hør, imens vi just er ved det; –
hvis du vil, du skal, min Tro,
faa en Ring om Ankelledet; –
det blir bedst for begge to;

jeg taer Plads i Sjælestedet,
og forøvrigt – status quo.

(Anitra snorker)

Hvad? Hun sover! Er det gledet
Hus forbi, hvad jeg har sagt? –
Nej; det stempler just min Magt,
at hun flyder bort i Drømme
paa min Elskovstales Strømme.

(rejser sig og lægger Smykker i hendes Skjød)

Her er Søljer! Her er fler!

Sov, Anitra! Drøm om Peer – –

Sov! Isøvne har du Kronen
paa din Kejsers Pande satt!

Sejr paa Grundlag af Personen
vandt Peer Gynt i denne Natt.

Karavanvej. Oasen langt tilbage i det fjerne.

Peer Gynt, paa sin hvide Hest, jager gennem Ørken. Han har Anitra foran sig paa Sadelknappen.

ANITRA

Lad være; jeg bider!

PEER GYNT

Du lille Skalk!

ANITRA

Hvad vil du?

PEER GYNT

Vil? Lege Due og Falk!

Føre dig bort! Gjøre gale Streger!

ANITRA

Skam dig! En gammel Profet –!

PEER GYNT

Aa, Vaas!

Profeten er ikke gammel, din Gaas!
Synes du dette paa Alderdom peger?

ANITRA

Slipp! Jeg vil hjem!

PEER GYNT

Nu er du kokett!

Tænk, hjem! Till Svigerfaer! Det var nett!
Vi gale Fugle, af Buret fløjne,
tør aldrig mere komme ham for Øjne.
Desuden, min Unge, paa samme Sted
bør man ikke for længere Tid slaa sig ned;
man mister i Agt, hvad man vinder i Kjendskab; –

især, naar man kommer som Profet eller sligt.
 Flygtigt skal man vise sig, gaa som et Digt.
 Det var s'gu paa Tid at Besøget fik Endskab.
 Det er vakkende Sjæle, disse Slettens Sønner; –
 tillslut vanked hverken Virak eller Bønner.

ANITRA

Ja, men *er* du Profet?

PEER GYNT

Jeg er din Kejser!

(vil kysse hende)

Nej se, hvor den lille Hakkespætt knejser!

ANITRA

Giv mig den Ring, som sidder paa din Finger.

PEER GYNT

Tag, søde Anitra, det hele Pøjt!

ANITRA

Dine Ord er Sange! Lifligt de klinger!

PEER GYNT

Saligt, at vide sig elsket saa højt!

Jeg vil af! Jeg vil lede Hesten, som din Slave!

(rækker hende Ridepisken og stiger af)

Se saa, min Rose, min dejlige Blomst;

her vil jeg gaa i Sandet og kave

till jeg rammes af et Solstikk og faar min Bekomst.

Jeg er ung, Anitra; hav det for Øje!

Du faar ikke veje mine Fagter saa nøje.

Spas og Spilopper er Ungdoms Kriterium!

Hvis altsaa ikke din Aand var saa tung,

saa vilde du skjønne, min yndige Nerium, –

din Elsker gjør Spilopper, – ergo er han ung!

ANITRA

Ja, du er ung. Har du flere Ringe?

PEER GYNT

Ikke sandt? Der; grams! Som en Bukk kan jeg springe!

Var her Vinløv i Nærheden, skulde jeg mig kranse.

Ja minsæl er jeg ung! Hej, jeg vil danse!

(danser og synger)

Jeg er en lykkelig Hane!

Hakk mig, min lille Tippe!

Ej! Hopp! Lad mig trippe; –

jeg er en lykkelig Hane!

ANITRA

Du sveder, Profet; jeg er angst du skal smelte; –

rækk mig det tunge, som dingler i dit Bælte.

PEER GYNT

Ømme Bekymring! Bær Pungen for stedse; –
uden Guld er elskende Hjerter tillfredse!

(danser og synger igjen)

Unge Peer Gynt er en Galfrands; –

han ved ikke paa hvad Fod han vil staa.

Pytt, sa'e Peer; – pytt, lad gaa!

Unge Peer Gynt er en Galfrands!

ANITRA

Frydfuldt, naar Profeten i Dansen træder!

PEER GYNT

Visvas med Profeten! – Lad os bytte Klæder!

Hejsan! Trækk ud!

ANITRA

Din Kaftan blev for lang,
din Livgjord for vid og din Strømpe for trang –

PEER GYNT

Eh bien!

(knæler)

Men gjør mig en hæftig Sorg; –
det er sødt for elskende Hjerter at lide!

Hør, naar vi kommer hjem till min Borg –

ANITRA

Till dit Paradis; – har vi langt at ride?

PEER GYNT

Aa, en tusende Mile –

ANITRA

Forlangt!

PEER GYNT

O, hør; –
du skal faa den Sjæl, som jeg lovte dig før –

ANITRA

Ja, Takk; jeg hjælper mig uden Sjæl.

Men du bad om en Sorg –

PEER GYNT *rejser sig*

Ja, Død og Plage!
En voldsom, men kort, – for en to-tre Dage!

ANITRA

Anitra lyder Profeten! – Farvel!

Hun smækker ham et dygtigt Rapp over Fingrene og jager i flyvende Galopp tilbage gennem Ørken.

PEER GYNT *staar en lang Stund som lynslagen*

Naa, saa skulde da ogsaa – – –!

Samme Sted. En Time senere.

Peer Gynt, adstadig og betænksom, trækker Tyrkeklæderne af, Stykke for Stykke. Tillsidst tager han sin lille Rejsehue opp af Frakkelommen, sætter den paa, og staar atter i sin europæiske Dragt.

PEER GYNT *idet han kaster Turbanen langt fra sig*

Der ligger Tyrken, og her staar jeg! –
 Dette hedenske Væsen duer s'gu ej.
 Det var heldigt, det kun var i Klæderne baaret,
 og ej, som man siger, i Kjødet skaaret. –
 Hvad vilde jeg ogsaa paa den Gallej?
 En staar sig dog bedst paa at leve som Kristen,
 vrage Paafuglhabittens Pral,
 støtte sin Færd till Lov og Moral,
 være sig selv og faa sig tilsidst en
 Tale ved Graven og Kranse paa Kisten.

(gaar nogle Skridt)

Den Taske; – hun var paa et hængende Haar
 ifærd med at gjøre mig Hodet kruset.
 Jeg vil være et Trolld, ifald jeg forstaar,
 hvad det var, som gjorde mig ørsk og ruset.
 Naa; godt, det fik Slut! Var Spasen dreven
 et Skridt endnu, var jeg latterlig bleven. –
 Jeg har fejlet. Ja; – men det er dog en Trøst,
 at jeg fejled paa Grundlag af Stillingens Brøst.
 Det var ikke selve Personen, der faldt.
 Det er egentlig dette profetiske Levnet,
 saa ganske blottet for Virksomheds Salt,
 som har sig med Smagløsheds Kvalmer hævnet.
 En daarlig Bestilling at være Profet!
 I Embedets Medfør skal man gaa som i Taagen;
 profetisk taget man flux er Bét,
 saa saare man ter sig ædru og vaagen.
 For *saa* vidt har jeg gjort Stillingen Fyldest,
 netopp ved at bringe den Gaas min Hyldest.
 Men, ikke desmindre –

(brister i Latter)

Hm, tænke sig till!

Ville stoppe Tiden ved at trippe og danse!
 Ville stride mod Strømmen ved at svinge og svanse!
 Spille paa Strengelæg, kjæle og sukke,
 og ende som en Hane – med at lade sig plukke.
 Den Adfærd kan kaldes profetisk vild. –
 Ja; plukke! – Tvi; jeg er plukket slemt!
 Naa; lidt har jeg rigtignok i Baghaanden gjemt;
 jeg har noget i Amerika, noget i Lommen;

er altsaa ikke helt paa Fantestien kommen. –
 Og dette middels er igrunden bedst.
 Nu er jeg ikke bunden af Kudsk eller Hest;
 jeg har ingen Besvær med Kuffert og Kjærre;
 kort sagt, som man siger, jeg er Stillingens Herre. –
 Hvilken Vej bør jeg vælge? Mangen Vej staar mig aaben;
 og i Valget kjender man Vismand fra Taaben.
 Mit Forrettningsliv er et sluttet Kapitel;
 min Kjærlighedsleg er en aflagt Kittel.
 Till Kребsegang føler jeg ingen Drift.
 «Atter og fram, det er lige langt;
 ud og ind, det er lige trangt», –
 saa tror jeg der staar i et aandrigt Skrift. –
 Altsaa noget nytt; en forædlet Færd;
 et Formaal, som er Møjen og Pengene værd.
 Om jeg skrev mit Levnet uden Fordølgelse, –
 en Bog till Vejledning og Efterfølgelse?
 Eller, bi –! Jeg har Tiden ganske till Raadighed; –
 hvad, om jeg som en rejsende Lærd
 studerte de henfarne Tidens Graadighed?
 Isandhed, ja; *det* er noget for mig!
 Krøniker læste jeg alt som liden,
 og har ogsaa dyrket den Videnskab siden. –
 Jeg vil følge Menneskeslægtens Vej!
 Jeg vil svømme som en Fjær paa Historiens Strøm,
 leve den opp igjen, som i en Drøm, –
 se Heltenes Kampe for stort og godt,
 men i sikker Behold, som Tillskuer blott, –
 se Tænkerne falde, Martyrerne bløde,
 se Riger grundes og Riger forgaa, –
 se Verdenspoker slaa ud af det smaa;
 kort sagt, jeg vil skumme Historiens Fløde. –
 Jeg faar se at faa Tag i et Bind af Becker,
 og rejse kronologisk saa langt jeg rækker. –
 Vel sandt, – min Forkundskab er ikke grundig,
 og Historiens indre Mekanik underfundig; –
 men pytt; hvor Udgangspunktet er galest,
 blir tidt Resultatet originalest. – –
 Hvor løftende dog, at sætte sig et Maal,
 og drive det igjennem som Flint og Staal!
(stille bevæget)
 Bryde, paa alle Kanter og Ender,
 de Baand, som binder till Hjemstavn og Venner, –
 sprænge i Luften sin Rigdoms Skatt, –
 sige sin Kjærlighedslykke Godnatt, –
 alt, for at finde det sandes Mysterium, –
(tørrer en Taare af Øjet)
det er den ægte Forskers Kriterium! –
 Jeg føler mig lykkelig over al Maade.
 Nu har jeg løst min Bestemmelses Gaade.

Nu bare holde ud i tykket og i tyndt!
 Det er vel tillgiveligt om jeg knejser
 og føler mig selv, som Manden Peer Gynt,
 ogsaa kaldt Menneskelivets Kejser. –
 Det svundnes Facit og Sum vil jeg eje;
 aldrig slide de levendes Veje; –
 Samtiden er ej en Skosaale værd;
 baade troløs og margløs er Mændenes Færd;
 deres Aand har ej Flugt, deres Daad ej Vægt; – –
(trækker paa Skulderen)
 og Kvinderne, – det er en skrøbelig Slægt!

Han gaar.

Sommerdag. Højt oppe mod Nord. En Hytte i Storskogen. Aaben Dør med en stor Trælaas. Rensdyrhorn over Døren. En Flok Gjeder ved Husvæggen.

En middelaldrende Kvinde, lys og smuk, sidder og spinder udenfor i Solskinnet.

KVINDEN *kaster et Øje nedover Vejen og synger*

Kanske vil der gaa baade Vinter og Vaar,
 og næste Sommer med, og det hele Aar; –
 men engang vil du komme, det ved jeg visst;
 og jeg skal nok vente, for det lovte jeg sidst.
(lokker paa Gjederne, spinder og synger igjen)
 Gud styrke dig hvor du i Verden gaar!
 Gud glæde dig, hvis du for hans Fodskammel staar!
 Her skal jeg vente till du kommer igjen;
 og venter du hisstoppe, vi træffes der, min Ven!

I Ægypten. Morgendæmring. Memnonstøtten staar i Sandet.

Peer Gynt kommer gaaende og ser sig en Stund omkring.

PEER GYNT

Her kunde jeg passelig begynde min Vandring. –
 Nu er jeg altsaa Ægypter till Forandring;
 men Ægypter paa Grundlag af det gyntske jeg.
 Siden till Assyrien jeg lægger ivej.
 Helt at begynde med Verdens Skabelse,
 det vilde bare lede till Fortabelse; –
 jeg vil ganske gaa udenom Bibelhistorien;
 jeg finder jo altid dens verdslige Spor igjen;
 og at se den, som man siger, i Sømmene efter,
 ligger udenfor baade min Plan og mine Kræfter.
(sætter sig paa en Sten)
 Nu vil jeg hvile mig og vente ihærdig,
 till Støtten med sin vanlige Morgensang er færdig.
 Efter Frokosten klyver jeg opp paa Pyramiden;
 faar jeg Tid, vil jeg granske den indeni siden.
 Derpaa till-lands om det røde Hav;

kanske kan jeg finde Kong Potifars Grav. –
 Saa er jeg Asiater. I Babylon jeg søger
 de rygtbare hængende Haver og Skjøger, –
 det vil sige, de vigtigste Spor af Kultur.
 Og saa med et Spring till Trojas Mur.
 Fra Troja gaar der jo Sjøvej direkte
 over till det herlige gamle Athen; –
 der vil jeg paa Aastedet, Sten for Sten,
 befare det Pass, som Leonidas dækkte; –
 jeg vil gjøre mig fortrolig med de bedre Filosofer,
 finde Fængslet, hvor Sokrates døde som Offer – –;
 nej, det er s'gu sandt, – der er Krig for Tiden –!
 Ja, saa faar Hellenismen ligge till siden.

(ser paa sit Uhr)

Det er dog for galt, hvor længe det varer,
 før Solen rinder. Min Tid er knapp.
 Altsaa, fra Troja; – det var der jeg slapp – –
(rejser sig og lytter)
 Hvad er det for en underlig Susning, som farer –?

Soloppgang.

MEMNONSTØTTEN *synger*

Af Halvgudens Aske stiger foryngende
 Fugle syngende.
 Zeus, den alvidende,
 skabte dem stridende.
 Visdomsugle,
 Hvor sover mine Fugle?
 Du maa dø eller raade
 Sangens Gaade!

PEER GYNT

Sandfærdig, – mener jeg ikke der gik
 fra Støtten en Lyd! Det var Fortidsmusik.
 Jeg hørte Stenrøstens Stigning og Sænkning. –
 Jeg vil skrive det opp till de Lærdes Betænkning.
(noterer i Lommebogen)

«Støtten sang. Jeg hørte tydeligt Klengen,
 men forstod ikke rigtig Texten till Sangen.
 Det hele var naturligvis Sansbedrag. –
 Ellers intet af Vægt observeret idag.»
(gaar videre)

Ved Landsbyen Gizeh. Den store Sfinx udhuggen af Klippen. Langt borte Kairos Spir og Minaretter.

Peer Gynt kommer; han betragter Sfinxen oppmærksomt, snart gjennom Lorgnetten, snart gjennom den hule Haand.

PEER GYNT

Nej, hvor i Alverden har jeg truffet før

noget halvglemmt, som minder om dette Skabilken?

For truffet det, har jeg, – i Nord eller Sør.

Var det en Person? Og, i saa Fald, hvilken?

Han, Memnon, faldt det mig bagefter ind,

ligned de saakaldte Dovregubber,

slig, som han sad der, stiv og stind,

med Enden plantet paa Søjlestubber.

Men dette underlige Krydsningsdyr,

denne Bytting, paa engang Løve og Kvinde, –

har jeg ogsaa *ham* fra et Eventyr?

Eller har jeg ham fra et virkeligt Minde?

Fra et Eventyr? Ho, nu husker jeg Kallen!

Det er s'gu Bøjgen, som jeg slog i Skallen, –

det vil sige, jeg drømte, – for jeg laa i Feber. –

(gaar nærmere)

De selvsamme Øjne; de selvsamme Læber; –

ikke fuldt saa dorsk; lidt mere forslagen;

men ellers den samme i Hovedsagen. –

Ja saa da, Bøjj; du ligner en Løve,

naar en ser dig bagfra og træffer dig om Dagen!

Kan du endnu Gaader? Det skal vi prøve.

Nu faar vi se om du svarer som sidst, du!

(raaber mod Sfinxen)

Hej, Bøjj, hvem er du?

EN STEMME *bag Sfinxen*

Ach, Sfinx, wer bist du?

PEER GYNT

Hvad! Ekkoet bryder paa Tydsk! Mærkværdigt!

STEMMEN

Wer bist du?

PEER GYNT

Det taler jo Sproget færdigt!

Den Observation er ny og min.

(noterer i Bogen)

«Ekko paa Tydsk. Dialekt fra Berlin.»

Begriffenfeldt kommer frem bag Sfinxen.

BEGRIFFENFELDT

Et Menneske!

PEER GYNT

Naa; det er *ham*, som prater.

(noterer igjen)

«Kom senerehen till andre Resultater.»

BEGRIFFENFELDT *under alleslags urolige Fagter*

Min Herre, undskyld –! En Lebensfrage –!

Hvad fører Dem just idag herhen?

PEER GYNT

En Visit. Jeg hilser paa en Ungdomsven.

BEGRIFFENFELDT

Hvad? Sfinxen –?

PEER GYNT *nikker*

Jeg har kjendt ham i gamle Dage.

BEGRIFFENFELDT

Famost! – Og det efter denne Natt!

Min Pande hamrer! Den er nærved at revne!

De kjender ham, Mand? Tal! Svar! Kan De nævne,
hvad han er?

PEER GYNT

Hvad han er? Ja, det kan jeg glatt.

Han er *sig selv*.

BEGRIFFENFELDT *med et Spring*

Ha, Livsgaaden glindste

som Lyn for mit Syn! – Det er visst, at han er
sig selv?

PEER GYNT

Ja, saa siger han idetmindste.

BEGRIFFENFELDT

Sig selv! Omvæltningens Stund er nær!

(tager Hatten af)

Deres Navn, min Herre?

PEER GYNT

Jeg er døbt Peer Gynt.

BEGRIFFENFELDT *med stille Beundring*

Peer Gynt! Allegorisk! Det var at vente. –

Peer Gynt? Det vil sige: det ubekjendte, –

det kommende, hvis Komme var mig forkyndt –

PEER GYNT

Nej, virkelig? Og nu er De her for at hente –?

BEGRIFFENFELDT

Peer Gynt! Dybsindig! Gaadefuld! Hvass!

Hvert Ord er ligesom en bundløs Lære!

Hvad er De?

PEER GYNT *beskeden*

Jeg har altid prøvet at være
mig selv. Forøvrigt er her mit Pass.

BEGRIFFENFELDT

Atter det gaadefulde Ord paa Bunden!
(griber ham om Haandlede)
 Till Kairo! Fortolkernes Kejser er funden!

PEER GYNT

Kejser?

BEGRIFFENFELDT

Kom!

PEER GYNT

Er jeg virkelig kjendt –?

BEGRIFFENFELDT *idet han trækker ham med sig*

Fortolkernes Kejser – paa selvets Fundament!

I Kairo. Et stort Gaardsrum med høje Mure og Bygninger omkring. Gittervinduer; Jernbure.

Tre Vogtere i Gaarden. En fjerde kommer.

DEN KOMMENDE

Schafmann; sig mig, hvor er Direktøren?

EN VOGTER

Kjørt ud imorges længe før Dag.

FØRSTE

Jeg tror der er hændt ham en ærgerlig Sag;
 thi inatt –

EN ANDEN

Hyss, stille; der er han ved Døren!

Begriffenfeldt fører Peer Gynt ind, laaser Porten og stikker Nøglen i Lommen.

PEER GYNT *for sig selv*

Isandhed, en yderst begavet Mand;
 næsten alt, hvad han siger, gaar over ens Forstand.

(ser sig om)

Saa dette her er de Lærdes Klubb?

BEGRIFFENFELDT

Her vil De finde dem, Rubb og Stubb; –
 de halvfjerdstyve Fortolkeres Kreds;
 den er nylig forøget med hundred og treds – –

(raaber paa Vogterne)

Mikkel, Schlingelberg, Schafmann, Fuchs, –
 ind i Burene med jer flux!

VOGTERNE

Vi?

BEGRIFFENFELDT

Hvem ellers? Afsted, afsted!

Naar Verden snurrer, saa snurrer vi med.

(tvinger dem ind i et Bur)

Han er kommen imorges, den store Peer; –

I kan slutte jer till Resten, – jeg siger ikke mer.

(stænger Buret og kaster Nøglen i en Brønd)

PEER GYNT

Men, bedste Herr Doktor og Direktør –?

BEGRIFFENFELDT

Ingen af Delene! Jeg var det før – –

Herr Peer; kan De tie? Jeg maa give mig Luft –

PEER GYNT *i stigende Uro*

Hvad er det?

BEGRIFFENFELDT

Lov mig, De ikke vil skjælv.

PEER GYNT

Jeg skal prøve –

BEGRIFFENFELDT *trækker ham hen i et Hjørne og hvisker*

Den absolute Fornuft

afgik ved Døden iaftes Kl. 11.

PEER GYNT

Gud fri mig –!

BEGRIFFENFELDT

Ja, det er yderst beklageligt.

Og i *min* Stilling, ser De, er det dobbelt ubehageligt;

thi denne Anstalt gjaldt lige till det sidste

for en Daarekiste.

PEER GYNT

En Daarekiste!

BEGRIFFENFELDT

Ikke *nu*, forstaar De!

PEER GYNT *bleg og sagte*

Nu skjønner jeg Stedet!

Og Manden er gal; – og ingen ved det!

(trækker sig bort)

BEGRIFFENFELDT *følger efter*

Forøvrigt haaber jeg De har forstaaet?

Naar jeg kalder ham død, saa er det Væv.

Han er gaaet fra sig selv. Af sit Skind er han gaaet, –

akkurat som min Landsmand Münchhausens Ræv.

PEER GYNT

Undskyld et Minut –

BEGRIFFENFELDT *holder paa ham*

Nej, det var som en Aal; –
ikke som en Ræv. Gjennem Øjet en Naal; –
han sprællede paa Væggen – –

PEER GYNT

Hvor finder jeg Frelsen!

BEGRIFFENFELDT

Rundt om Halsen et Snitt og saa, vips, af Pelsen!

PEER GYNT

Forrykket! Aldeles fra Vid og Sans!

BEGRIFFENFELDT

Nu er det klart, og det la' er sig ikke dølge, –
denne Fra-sig-Gaaen vil have till Følge
en hel Omvæltning till Lands og Vands.
De Personligheder, som før kaldtes gale,
blev nemlig iaftes Kl. 11 normale,
konforme med Fornuften i dens nye Fase.
Og ser man endvidre paa Sagen rett,
er det klart at fra nyssnævnte Klokkeslett
begyndte de saakaldt kloge at rase.

PEER GYNT

De nævnte Klokken; min Tid er knapp –

BEGRIFFENFELDT

Deres Tid? Der gav De min Tanke et Rapp!
(aabner en Dør og raaber)
Herud! Den vordende Tid er forkyndt!
Fornuften er død. Leve Peer Gynt!

PEER GYNT

Nej, kjæreste Mand –!

De afsindige kommer efterhaanden ud i Gaardsrummet.

BEGRIFFENFELDT

God Morgen! Giv Møde,
og hils paa Befrielsens Morgenrøde!
Eders Kejser er kommen!

PEER GYNT

Kejser?

BEGRIFFENFELDT

Ja visst!

PEER GYNT

Men Æren er saa stor, saa over al Maade –

BEGRIFFENFELDT

Ak, lad ingen falsk Beskedenhed raade
i en Stund som denne.

PEER GYNT

Men und mig blot Frist –!
Nej, jeg duer s'gu ikke; jeg er rent fordummet!

BEGRIFFENFELDT

En Mand, som har Sfinxens Mening fornummet?
Som er sig selv?

PEER GYNT

Ja, det er just Knuden.
Jeg er mig selv i et og i alt;
men her, saa vidt jeg forstod, det gjaldt
at være sig selv, saa at sige, foruden.

BEGRIFFENFELDT

Foruden? Nej, der taer De mærkelig fejl!
Her er man sig selv aldeles forbandet;
sig selv og ikke det ringeste andet; –
man gaar, som sig selv, for fulde Sejl.
Hver lukker sig inde i selvets Tønne,
i selvets Gjæring han dukker tillunds, –
han stænger hermetisk med selvets Spunds
og tættner Træet i selvets Brønne.
Ingen har Graad for de andres Veer;
ingen har Sans for de andres Ideer.
Os selv, det er vi i Tanken og Tonen,
os selv till Springbrættets yderste Rand, –
og følgelig, skal der en Kejsers paa Tronen,
er det klart at De er den rette Mand.

PEER GYNT

Aa, gid jeg var Fanden –!

BEGRIFFENFELDT

Nu ikke forknytt;
næsten alt i Verden er i Førstningen nytt.
«Sig selv»; – kom; her skal De se et Exempel;
jeg vælger det første det bedste iflæng –
(till en mørk Skikkelse)
Goddag, Huhu! Naa, gaar du, min Dreng,
bestandig omkring med Græmmelsens Stempel?

HUHU

Kan jeg andet vel, naar Folket
Slægt for Slægt dør ufortolket?

(till Peer Gynt)

Du er fremmed; vil du høre?

PEER GYNT *bukker*

Gudbevar's!

HUHU

Saa laan mig Øre. –

Fjernt i Øst, som Krans om Pande,
 staar de malebarske Strande.
 Portugiser og Hollænder
 Landet med Kultur bespænder.
 Desforuden boer der Skarer
 af de ægte Malebarer.
 Disse Folk har Sproget blandet; –
 de er Herrer nu i Landet. –
 Men i Tiden længst forgangen
 raaded der Orangutangen.
 Han var Skogens Mand og Herre;
 frit han turde slaa og snærre.
 Som Naturens Haand ham skabte,
 saa han gren og saa han gabte.
 Uforment han turde skrige;
 han var Hersker i sit Rige. –
 Ak, men saa kom Fremmedaaget
 og forplumred Urskogs-Sproget.
 Firehundredaarig Natten
 ruged over Abekatten;
 og man ved, *saa* lange Nætter
 Landsens Folk i Stampe sætter. –
 Skogens Urlyd er forstummet;
 ikke længer blir der brummet; –
 skal vi vore Tanker male,
 maa det ske ved Hjælp af Tale.
 Hvilken Tvang for alle Stænder!
 Portugiser og Hollænder,
 Blandingsracen, Malebaren,
 hver er lige ilde faren. –
 Jeg har prøvet paa at fægte
 for vort Urskogs-Maal, det ægte, –
 prøvet at belive Liget, –
 hævded Folkets Rett till Skriget, –
 skreget selv og paavist Trangen
 till dets Brug i Folkesangen. –
 Skralt man dog min Idrætt skatter. –
 Nu, jeg tror, min Sorg du fatter.
 Takk, at du har laant mig Øre; –
 ved du Raad, saa lad mig høre!

PEER GYNT *sagte*

Der staar skrevet: man faar tude

med de Ulve, som er ude.

(højt)

Kjære Ven, saavidt jeg husker
findes i Marokko Busker,
hvor en Flok Orangutanger
lever uden Tolk og Sanger; –
deres Maal lød malebarisk; –
det var smukt og exemplarisk, –
dersom De, lig andre Standsmænd,
vandred ud till Gavn for Landsmænd –

HUHU

Takk, at du har laant mig Øre; –
som du raader, vil jeg gjøre.

(med en stor Gebærde)

Østen har forstødt sin Sanger!
Vesten har Orangutanger!

Han gaar.

BEGRIFFENFELDT

Naa, var han sig selv? Jeg skulde det mene.
Af *sit eget* er han fyldt, og af det alene.
Han er *sig* i alt, hvad han giver af sig, –
sig selv i Kraft af at være fra sig.
Kom her! Nu skal jeg vise Dem en anden,
fra iaftes ikke mindre konform med Forstanden.
(till en Fellah, som bærer en Mumie paa Ryggen)
Kong Apis, hvor gaar det, min høje Herre?

FELLAHEN *vildt till Peer Gynt*

Er jeg Kong Apis?

PEER GYNT *trækker sig bag Doktoren*

Jeg maa tillstaa, desværre,
jeg er ikke inde i Situationen;
men jeg tror nok, ifald jeg tør dømmе efter Tonen –

FELLAHEN

Nu lyver du ogsaa.

BEGRIFFENFELDT

Deres Højhed faar melde
hvordan Sagerne staar.

FELLAHEN

Det skal jeg fortælle.
(vender sig till Peer Gynt)
Ser du ham, som jeg bærer paa Ryggen?
Han Navnet Kong Apis lød.
Nu gaar han under Navn af Mumie,
og er derhos aldeles død.

Han har bygget alle Pyramider,
og hugget den store Sfinx,
og kriget, som Doktoren siger,
med Tyrken baade rechts og links.
Og derfor det ganske Ægypten
har priset ham som en Gud,
og stillet ham opp i Templer,
i Lignelser af en Stud. –
Men *jeg* er denne Kong Apis,
det ser jeg saa soleklart;
og hvis du ikke forstaar det,
saa skal du forstaa det snart.
Kong Apis var nemlig paa Jagten,
og steg af sin Hest en Stund,
og gik for sig selv afsides
ind paa min Oldefaers Grund.
Men Marken, Kong Apis gjøded,
har nærret *mig* med sit Korn;
og trænges der flere Beviser,
saa har jeg usynlige Horn.
Og er det saa ikke forbandet,
at ingen vil prise min Magt!
Af Byrd er jeg Apis i Landet,
men Fellah i andres Agt.
Kan du sige hvad jeg skal gjøre,
saa raad mig foruden Svig; –
hvad det gjælder om, er at blive
Kong Apis den store lig.

PEER GYNT

Deres Højhed faar bygge Pyramider,
og hugge en større Sfinx,
og krige, som Doktoren siger,
med Tyrken baade rechts og links.

FELLAHEN

Jo, det er en dejlig Tale!
En Fellah! En sulten Lus!
Jeg har nok med at holde min Hytte
ryddig for Rotter og Mus.
Fort, Mand, – find paa noget bedre,
som baade gjør stor og trygg,
og derhos aldeles lig med
Kong Apis bag paa min Rygg!

PEER GYNT

Hvad om Deres Højhed hang Dem,
og derpaa i Jordens Skjød,
bag Kistens naturlige Grænsler,
forholdt Dem aldeles død?

FELLAHEN

Saa vil jeg! Mit Liv for en Strikke!
 I Galgen med Haar og Hud! –
 I Førstningen blir der lidt Forskjell;
 men den jævner Tiden ud.
(gaar hen og gjør Anstalter till at hænge sig)

BEGRIFFENFELDT

Det var en Personlighed, Herr Peer, –
 en Mand med Methode –

PEER GYNT

Ja, ja; jeg ser –;
 men han hænger sig virkelig! Gud, vær os naadig!
 Jeg blir syg; – jeg er knappt mine Tanker raadig!

BEGRIFFENFELDT

En Overgangstillstand; den varer kun kort.

PEER GYNT

En Overgang? Hvortill? Undskyld, – jeg maa bort –

BEGRIFFENFELDT *holder ham*

Er De gal?

PEER GYNT

Ikke endnu –. Gal? Gud bevares!

Allarm. Ministeren Hussejn trænger sig gjennem Sværmen.

HUSSEJN

Man har meldt mig, her er kommet en Kejser idag.
(till Peer Gynt)
 Det er Dem?

PEER GYNT *fortvivlet*

Ja, det er en afgjort Sag!

HUSSEJN

Godt. – Her er Noter, som skal besvares?

PEER GYNT *river sig i Haaret*

Hejsan! Rett saa; – jo værre, jo bedre!

HUSSEJN

Maaske De vilde med et Dypp mig hædre?
(bukker dybt)
 Jeg er en Pen.

PEER GYNT *bukker endnu dybere*

Og jeg er plent
 et krimskramset, kejsersligt Pergament.

HUSSEJN

Min Historie, Herre, er kortelig den:
jeg gjælder for et Sandhus og er en Pen.

PEER GYNT

Min Historie, Herr Pen, er, i Korthed vævet, –
jeg er et Papirblad og blir aldrig beskrevet.

HUSSEJN

Hvad jeg duer till, har Menneskene ingen Forstand paa;
alle vil de bruge mig till at strø Sand paa!

PEER GYNT

Jeg var i en Kvindes Eje en sølvspændt Bog; –
det er en og samme Trykkfejl at være gal og klog!

HUSSEJN

Tænk Dem, hvilket fortærende Liv;
være Pen og aldrig smage Odden af en Kniv!

PEER GYNT *hopper højt*

Tænk Dem: være Renbukk; springe fra oven; –
altid stupe, – aldrig kjende Grund under Hoven!

HUSSEJN

En Kniv! Jeg er sløv; – faa skaaret og ridset mig!
Verden gaar under, hvis man ikke faar spidset mig!

PEER GYNT

Det var Synd for den Verden, der, lig andet selvgjort,
af Vorherre blev befunden saa inderlig velgjort.

BEGRIFFENFELDT

Her er Kniv!

HUSSEJN *griber den*

Ah, hvor jeg skal Blækket slikke!
Hvilken Vellyst at snitte sig.
(skjærer Halsen over)

BEGRIFFENFELDT *viger tilside*

Sprutt dog ikke.

PEER GYNT *i stigende Angst*

Hold paa ham!

HUSSEJN

Hold paa mig! Der er Ordet!
Hold! Hold i Pennen! Papiret paa Bordet –!
(falder)

Jeg er udslidt. Efterskriften, – glem ikke den:
han leved og han døde som en paaholden Pen!

PEER GYNT *svimler*

Hvad skal jeg –! Hvad er jeg? Du store –, hold fast!
Jeg er alt, hvad du vil, – en Tyrk, en Synder, –
et Bergtroid –; men hjælp; – det var noget som brast –!

(skriger)

Jeg kan ikke hitte dit Navn i en Hast; – –
hjælp mig, du, – alle Daarers Formynder!

(synker i Afmagt)

BEGRIFFENFELDT *med en Straakrans i Haanden, gjør et Spring og sætter sig skrævs over ham*

Ha; se, hvor han i Sølen knejser; – –

er fra sig selv –! Hans Kroning sker!

(trykker Kransen paa ham og udraaber)

Han leve! Leve selvets Kejser!

SCHAFMANN *i Buret*

Es lebe hoch der grosse Peer!

FEMTE HANDLING

Ombord paa et Skib i Nordsjøen udenfor den norske Kyst. Solnedgang. Stormfuldt Vejr.

Peer Gynt, en kraftig gammel Mand med isgraat Haar og Skjægg staar agter paa Hytten. Han er halvt sjømandsklædt, i Jakke og høje Støvler. Dragten noget slidt og medtagen; han selv vejrbidt og med et haardere Udtrykk. Skibskaptejnen ved Rattet hos Rorgjængeren. Mandskabet forud.

PEER GYNT læner Armene paa Rælingen og stirrer ind mod Land

Se Hallingskarven i Vinterham; –
han brisker sig, Gamlen, i Kveldsols Bram.
Jøklen, Bror hans, staar bag paaskraa;
han har endnu den grønne Iskaaben paa.
Folgefaannen, hun er nu saa fin, –
ligger som en Jomfru i skjære Lin.
Vær ingen Galninger, gamle Gutter!
Staa der I staar; I er Graastens-Nuter.

KAPTEJNEN raaber forud

To Mand tillrors, – og Lanternen satt!

PEER GYNT

Det kuler stivt.

KAPTEJNEN

Vi faar Storm inatt.

PEER GYNT

Har en fra Havet Kjending af Ronden?

KAPTEJNEN

Nej, var det ligt; – den ligger bag Faannen.

PEER GYNT

Eller Blaahø?

KAPTEJNEN

Nej; men oppe fra Riggen
kan en i Klarvejr se Galdhøpiggen.

PEER GYNT

Hvor har vi Haartejgen?

KAPTEJNEN peger

Saa omtrent.

PEER GYNT

Ja vel.

KAPTEJNEN

Det lader till De er kjendt.

PEER GYNT

Da jeg rejste fra Landet, foer jeg her forbi;
og Bærmen, siger Ordsproget, hænger længst i.

(spytter og stirrer mod Kysten)

Derinde, hvor det blaaner i Skar og Kløft, –
hvor Fjelddalen svartner, trang, som en Grøft, –
og under, langs med den aabne Fjord, –
der er det altsaa Menneskene boer.

(ser paa Kaptejnen)

De bygger spredt her i Landet.

KAPTEJNEN

Ja;

der er vidt imellem og langt ifra.

PEER GYNT

Er vi inde før Dag gry?

KAPTEJNEN

Saa ved Pass,

ifald ikke Natten blir altfor hvass.

PEER GYNT

Det tykkner i Vest.

KAPTEJNEN

Det gjør saa.

PEER GYNT

Stopp!

De kan huske mig paa, naar vi siden gjør opp, –
jeg er sindet, som man siger, at øve godt
imod Mandskabet –

KAPTEJNEN

Takker!

PEER GYNT

Det blir kun smaat.

Guld har jeg gravet, og mistet hvad jeg fandt; –
Fatum og jeg vi er rent paa Kant.

De ved, hvad jeg har ombord i Behold.

Det er Slumpen; – Resten foer Fanden i Vold.

KAPTEJNEN

Det er mer end nok till at skaffe Dem Vægt
mellem Folket hjemme.

PEER GYNT

Jeg har ingen Slægt.

Der er ingen, som venter den rige Styggen. –

Naa; saa slipper en ogsaa for Krus paa Bryggen!

KAPTEJNEN

Der har vi Vejret.

PEER GYNT

Ja, husk saa paa, –
er nogen af Folkene rigtig trængende,
saa ser jeg ikke saa nøje paa Pengene –

KAPTEJNEN

Det er vakkert. De flestes Kaar er smaa;
alle har de Kjærring og Unger hjemme.
Med Hyren alene falder det tyndt;
men kom de nu hjem med lidt extra Mynt,
blev der et Gjensyn, de sent vilde glemme.

PEER GYNT

Hvad for noget? Har de Kjærring og Unger?
Er de gifte?

KAPTEJNEN

Gifte? Ja, hele Flokken.
Men den, som er trangest stillet, er Kokken;
hos ham er tillhuse den svarte Hunger.

PEER GYNT

Gifte? Har hjemme nogen, som venter?
Som glædes, naar de kommer? Hvad?

KAPTEJNEN

Ja vel, –
paa Fattigfolks Maade.

PEER GYNT

Og kommer de en Kveld,
hvad saa?

KAPTEJNEN

Saa tænker jeg Kjærringen henter
lidt godt for en Gangs Skyld –

PEER GYNT

Og Lys i Pladen?

KAPTEJNEN

Kanhænde to; og en Dram till Maden.

PEER GYNT

Og saa sidder de lunt? Har Varme paa Gruen?
Har Ungerne om sig? Der er Staak i Stuen;
der er ingen, som hører den anden tillende, –
slig Glæde er der paa dem –?

KAPTEJNEN

Det kunde vel hænde.

Og derfor var det vakkert, De lovte før, –
at spede lidt till.

PEER GYNT *slaar i Rælingen*

Nej, om jeg gjør!

Tror De jeg er gal? Mener De jeg punger
ud till Fromme for andres Unger?

Jeg har surt nok slæbt for at tjene min Mynt!

Ingen venter paa gamle Peer Gynt.

KAPTEJNEN

Ja, ja; som De vil; Deres Penge er Deres.

PEER GYNT

Rigtig! De er mine og ingen fleres.

Oppgjør, saa fort De har Anker i Bunden!

Min Fragt fra Panama som Kahyttspassager.

Saa Brændevin till Folkene. Ikke mer.

Gier jeg mere, Kaptejn, kan De slaa mig paa Munden!

KAPTEJNEN

Jeg skylder Dem Kvittring og ikke Juling; –
men undskyld; nu faar vi Storm for Kuling.

Han gaar fremover Dækket. Det er blevet mørkt; der tændes Lys i Kahytten. Sjøgangen tilltager. Skodde og tykke Skyer.

PEER GYNT

Holde en ustyrtelig Ungeflok hjemme; –

ligge som en Glæde i Sindene fremme; –

følges af andres Tanker paa Vej –!

Der er aldrig nogen, som tænker paa mig. –

Lys i Pladen? Det Lys skal slukkne.

Jeg vil finde paa noget –! Jeg vil drikke dem drukkne; –

ikke en af de Djævler skal gaa ædru iland.

Fulde skal de komme till Kjærring og Unger!

De skal bande; de skal slaa i Bordet saa det runger, –

skræmme dem, der venter, fra Vid og Forstand!

Kjærringen skal skrige og rømme af Huset, – –

trive Ungerne med! Hele Glæden i Gruset!

(Skibet krænger stærkt; han tumler og har Møje med at holde sig)

Naa, det var en ordentlig Overhaling.

Havet arbejder, som det havde Betaling; –

det er endnu sig selv her nord under Leden; –

Sjøen paatvers, lige vrang og vreden – –

(lytter)

Hvad er det for Skrig?

VAGTEN *forud*

Et Vrag i Læ!

KAPTEJNEN *midtskibs, kommanderer*

Roret hart Styrbord! Klods for Vinden!

STYRMANDEN

Er der Folk paa Vraget?

VAGTEN

Jeg skimter tre!

PEER GYNT

Fir Hækkjollen ned –

KAPTEJNEN

Den blev fyldt forinden.

(gaar forover)

PEER GYNT

Hvem tænker paa sligt?

(till nogle af Mandskabet)

Er I Folk, saa frels!

Hvad Fanden, om I faar jer en fugtet Pels –

BAADSMANDEN

Det er ugjærligt i sligt et Hav.

PEER GYNT

De skriger igjen! Se, Vinden skraler –.

Kokk, tør du prøve? Fort! Jeg betaler –

KOKKEN

Nej, ikke om tyve Pundsterling De gav –

PEER GYNT

I Hunde! I Krystersjæle! Kan I glemme,

det er Folk, som har Kjærring og Unger hjemme?

Nu sidder de og venter –

BAADSMANDEN

Taalmod er sundt.

KAPTEJNEN

Bær af for Brottet!

STYRMANDEN

Vraget gik rundt.

PEER GYNT

Der blev stille med *et* –?

BAADSMANDEN

Var de gifte, som De tænker,

saa fik Verden rett nu tre nybagte Enker.

Uvejret voxer. Peer Gynt gaar agterover Dækket.

PEER GYNT

Der er ingen Tro mellem Menneskene mer, –
 ingen Kristendom, slig, som skrevet og sagt er; –
 lidet gjør de godt, og mindre de beer,
 og har slett ingen Agt for de vældige Magter. –
 I et Vejr, som inatt, er Vorherre farlig.
 De Bæster skulde hytte sig, tænke, som sandt er,
 det er vogsomt at lege med Elefanter; – –
 og saa lægger de sig ud med ham aabenbarlig!
Jeg er skyldløs; paa Offerpynten
 kan jeg bevise jeg stod med Mynten.
 Men hvad har jeg for det? – Der gaar jo det Ord:
 Samvittighedsfred er en dejlig Pude.
 Aa ja, det holder Stikk paa den tørre Jord,
 men duer s'gu ikke for en Snus ombord,
 hvor en skikkelig Mand er blandt Pakket ude.
 Tillsjøs faar en aldrig være sig selv;
 en faar følge de andre fra Dækk till Hvælv;
 slaar Hævnens Time for Baadsmand og Kokken,
 saa stryger jeg sagtens i Vasken med Flokken; –
 ens særlige Tarv sættes rent till Siden; –
 man gjælder som en Pølse i Slagetiden. –
 Fejlen er den, jeg har været for from.
 Og Utakk har jeg for hele Stasen.
 Var jeg yngre, tror jeg, jeg sadled om,
 og prøved en Stund at spille Basen.
 Der er Tid endnu! Det skal spørges i Bygden
 at Peer er kommen over Havet i Højden!
 Gaarden vil jeg vinde med ondt eller godt; –
 jeg vil bygge den om; den skal lyse som et Slott.
 Men ingen faar Lov at komme ind i Stuen!
 For Porten skal de staa og dreje paa Luven; –
 tigge og tryggle, – *det* kan de frit;
 men ingen faar en eneste Skilling af mit; – –
 maatte *jeg* under Skjæbnens Piskeslag hyle,
 saa findes vel de, jeg igjen kan prygle – –

DEN FREMMEDE PASSAGER *staar i Mørket ved Siden af Peer Gynt og hilser venligt*
 Godaften!

PEER GYNT

Godaften! Hvad –? Hvem er De?

PASSAGEREN

Jeg er Deres Medpassager, till Tjeneste.

PEER GYNT

Ja saa? Jeg trode, jeg var den eneste.

PASSAGEREN

En fejl Formodning, som nu er forbi.

PEER GYNT

Men underligt nok, at først ikveld
jeg ser Dem –

PASSAGEREN

Jeg gaar ikke ud om Dagen.

PEER GYNT

De er kanske syg? De er hvid, som et Lagen –

PASSAGEREN

Nej, Takk, – jeg befinder mig inderlig vel.

PEER GYNT

Det stormer hvasst.

PASSAGEREN

Ja, velsignet, Mand!

PEER GYNT

Velsignet?

PASSAGEREN

Havet gaar højt, som Huse.

Ah, ens Tænder løber i Vand!

Tænk, hvilke Vrag det inatt vil knuse; –
og tænk, hvilke Lig, der vil drive iland!

PEER GYNT

Bevares vel!

PASSAGEREN

Har De set en kvalt, –
en hængt, – eller drukknet?

PEER GYNT

Nu blir det for galt –!

PASSAGEREN

Ligene ler. Men Latteren er tvungen;
og de fleste har gjerne bidt sig i Tungen.

PEER GYNT

Bliv mig fra Livet –!

PASSAGEREN

Et Spøragsmaal kun!

Hvis vi f. Ex. tørned paa Grund

og sank i Mørket –

PEER GYNT

De tror, her er Fare?

PASSAGEREN

Jeg ved virkelig ikke hvad jeg skal svare.
Dog, sætt nu, jeg flyder og De gaar tillbunds –

PEER GYNT

Aa, Sludder –

PASSAGEREN

Det er en Mulighed kuns.
Men staar man i Graven med den ene Fod,
blir man blød, og deler ud milde Gaver –

PEER GYNT *griber i Lommen*

Ho, Penge!

PASSAGEREN

Nej; men er De saa god
at skjænke mig Deres ærede Kadaver –?

PEER GYNT

Nu gaar det for vidt!

PASSAGEREN

Bare Liget, forstaar De!
Det er for min Videnskabs Skyld –

PEER GYNT

Nu gaar De!

PASSAGEREN

Men, kjære, betænk, – De har Fordel af Sagen!
Jeg skal faa Dem aabnet og lagt for Dagen.
Hvad jeg navnlig vil søge, er Sædet for Drømmene, –
og forresten gaa Dem kritisk efter i Sømmene –

PEER GYNT

Vig fra mig!

PASSAGEREN

Men, kjære, – en drukknet Kropp –!

PEER GYNT

Bespottelige Mand! De ægger Uvejret opp!
Er det ikke for galt! Vi har Storm og Regn,
en ustyrtelig Sjøgang og alskens Tegn
till noget, som kan gjøre os et Hode kortere; –
og saa ter De Dem saa det kommer desfortere!

PASSAGEREN

De er nok ikke opplagt till vidre Forhandling;
men Tiden bringer jo saa mangan Forvandling – –

(hilser venligt)

Vi træffes naar De synker, om ikke før;

kanske De da er i bedre Humør.

(gaar ind i Kahytten)

PEER GYNT

Uhyggelige Karle, disse Videnskabsmænd!

Sligt Fritænkervæsen –

(till Baadsmanden, som gaar forbi)

Et Ord, min Ven!

Passageren? Hvad er det for et Galehuslem?

BAADSMANDEN

Jeg ved ikke af, vi har andre end Dem.

PEER GYNT

Ikke andre? Nu blir det værre og værre.

(till Jungmanden, der kommer fra Kahytten)

Hvem gik i Kahyttsdøren?

JUNGMANDEN

Skibshunden, Herre!

(gaar forbi)

VAGTEN raaber

Land klods forud!

PEER GYNT

Min Kuffert! Min Kasse!

Alt Godset paa Dækket!

BAADSMANDEN

Vi har andet at passe.

PEER GYNT

Det var Sludder, Kaptejn! Bare Løjer og Spas; –

det er ganske visst, jeg vil hjælpe Kokken –

KAPTEJNEN

Klyveren sprang!

STYRMANDEN

Og der strøg Fokken!

BAADSMANDEN *skriger forud*

Grundbrott for Bougen!

KAPTEJNEN

Hun gaar i Knas!

Skibet støder. Larm og Forvirring.

Under Land mellem Skjær og Brændinger. Skibet gaar under. I Skodden skimtes Jollen med to Mænd. En Brottsjø fylder den; den kantrer; et Skrig høres; derpaa alt stille en Stund. Lidt efter kommer Baadhvælv et tillsyne.

Peer Gynt dukker opp nær ved Hvælv et.

PEER GYNT

Hjælp! Baad fra Land! Hjælp! Jeg forgaar!
Frels, Herre Gud, – som skrevet staar!
(klamrer sig fast till Baadkjølen)

KOKKEN *dukker opp paa den anden Side*

Aa, Herre Gud, – for mine Smaa,
vær naadig! Lad mig Landet naa!
(holder sig i Kjølen)

PEER GYNT

Slipp!

KOKKEN

Slipp!

PEER GYNT

Jeg slaar!

KOKKEN

Jeg slaar igjen!

PEER GYNT

Jeg knuser dig med Spark og Spænd!
Slipp Taget! Hvælv et bær ej to!

KOKKEN

Det ved jeg. Vig!

PEER GYNT

Vig selv!

KOKKEN

Jo-jo!

De kjæmper; Kokken lamslaar sin ene Haand; han klynger sig fast med den anden.

PEER GYNT

Den Næven væk!

KOKKEN

Aa, snille, – spar!
Husk paa de Smaa, jeg hjemme har!

PEER GYNT

Jeg trænger Livet mer end du,
for jeg er ungeløs endnu.

KOKKEN

Slipp! De har levet; jeg er ung!

PEER GYNT

Fort; rapp dig; synk; – du blir saa tung.

KOKKEN

Vær naadig! Vig i Herrens Navn!
 For Dem bær ingen Sorg og Savn –
(skriger og slipper)
 Jeg drukkner –!

PEER GYNT *griber i ham*

I dit Nakkehaar
 jeg holder; læs dit Fadervor!

KOKKEN

Jeg kan ej mindes –; alt blir svart – –

PEER GYNT

Det væsentligste i en Fart –!

KOKKEN

Giv os idag –!

PEER GYNT

Spring over, Kokk;
 hvad du har nødig, faar du nok.

KOKKEN

Giv os idag –

PEER GYNT

Den samme Sang!
 Det mærkes, du var Kokk engang –

Taget glipper.

KOKKEN *synkende*

Giv os idag vort –
(gaar under)

PEER GYNT

Amen, Gut!
 Du var og blev dig selv till Slut. –
(svinger sig opp paa Hvelvet)
 Hvor der er Liv, der er der Haab –

DEN FREMMEDE PASSAGER *griber i Baaden*

Godmorgen!

PEER GYNT

Huj!

PASSAGEREN

Jeg hørte Raab; –

Det var dog morsomt jeg Dem fandt.
Nu? Kan De se, jeg spaade sandt?

PEER GYNT

Slipp! Slipp! Her er knappt Plads for *en*!

PASSAGEREN

Jeg svømmer med det venstre Ben.
Jeg flyder, faar jeg blot med Spidsen
af Fingren holde her i Ridsen.
Men Apropos om Liget –

PEER GYNT

Ti!

PASSAGEREN

Med Resten er det rent forbi –

PEER GYNT

Hold Munden!

PASSAGEREN

Ganske som De vil.

Taushed.

PEER GYNT

Hvad godt?

PASSAGEREN

Jeg tier.

PEER GYNT

Satans Spil! –

Hvad gjør De?

PASSAGEREN

Venter.

PEER GYNT *river sig i Haaret*

Jeg blir gal! –

Hvad er De?

PASSAGEREN *nikker*

Venlig!

PEER GYNT

Vidre! Tal!

PASSAGEREN

Hvad tror De? Ved De ingen anden,

som er mig lig?

PEER GYNT

Aa, jeg ved Fanden –!

PASSAGEREN *sagte*

Har han for Skikk at tænde Lygten
paa Livsens Nattvej gjennem Frygten?

PEER GYNT

Se, se! Naar Sagen grejdes ud,
saa er De vel et Lysets Bud?

PASSAGEREN

Ven, – har De *en* Gang blot hvert Halvaar
tillbunds fornummet Angstens Alvor?

PEER GYNT

Rædd blir man jo, naar Faren truer; –
men Deres Ord er satt paa Skruer –

PASSAGEREN

Ja, har De blot *en* Gang i Livet
havt Sejren, som i Angst er givet?

PEER GYNT *ser paa ham*

Kom De at aabne mig en Dør,
saa var det dumt De ej kom før.
Det ligner ingenting at vælge
sin Tid naar Havet vil en svælge.

PASSAGEREN

Var kanske Sejren mere trolig
i Deres Ovnskrog, lun og rolig?

PEER GYNT

Lad gaa; – men Deres Snakk var gjækkende.
Hvor kan De tro den virker vækkende?

PASSAGEREN

Hvor jeg er fra, der gjælder Smil
i Højde med pathetisk Stil.

PEER GYNT

Alt har sin Tid; for Tolder sømmeligt,
som skrevet staar, for Bisp fordømmeligt.

PASSAGEREN

Den Sværm, som sov i Askens Urner,
gaar ej till Hverdags paa Kothurner.

PEER GYNT

Vig fra mig, Skræmsel! Pakk dig, Mand!

Jeg vil ej dø! Jeg maa iland!

PASSAGEREN

For *den Sags Skyld* vær uforsagt; –
man dør ej midt i femte Akt.
(*glider bort*)

PEER GYNT

Der slap det ud af ham tillsidst; –
han var en traakig Moralist.

Kirkegaard i en højtliggende Fjeldbyggd.

Ligfærd. Prest og Almue. Det sidste Salmevervs synges. Peer Gynt gaar forbi udenfor paa Vejen.

PEER GYNT ved Porten

Her gaar nok en Landsmand al Kjødets Vej.
Gud ske Lov, at det ikke er mig.
(*træder indenfor*)

PRESTEN taler ved Graven

Og nu, da Sjælen stævner mod sin Dom,
og Støvet hviler lig en Bælgrugt tom, –
nu, kjære Venner, taler vi et Ord
om denne Dødes Vandring paa vor Jord.
Han var ej rig, og heller ej forstandig,
hans Røst var spag, hans Holdning var umandig,
sin Mening bar han vejt og uvisst frem,
og knappt han raadig var i eget Hjem;
i Kirken tren han, som han vilde bede
om Lov till, andre lig, at tage Sæde.
Fra Gudbrandsdalen, ved I, var han kommen.
Da hid han flytted, var han fast en Gut; –
og visst I mindes, at till sidste Slut
man saa ham stødt med højre Haand i Lommen.
Den højre Haand i Lommen var det egne,
der præged Mandens Billed i ens Sind, –
og dertill denne Vridning, den forlegne
Tillbagetrukkethed, hvor han kom ind.
Men skjønt han helst sin stille Vej gad slingre,
og skjønt han blev en Fremmed mellem os,
saa ved I visst, hans Dølgsmålsstræv tilltrods, –
den Haand, han skjulte, bar kun fire Fingre. –
Jeg mindes godt for mange Herrens Aar
en Morgen; der blev holdt Session paa Lunde.
Det var i Krigens Tid. I alles Munde
var Landets Trængsler og dets Fremtids Kaar.
Jeg var tillstede. Midt for Bordet sad
Kaptejnen mellem Lensmand og Sergenter;
og Gut for Gut blev maalt paa alle Kanter
og skreven ind og tagen till Soldat.

Fuld Stuen var, og udenfor paa Traakken
lød højmeelt Latter mellem Ungdomsflokken.
Da raabtes opp et Navn. En ny kom frem,
en, der var bleg, som Sne paa Bræens Bræm.
Han kaldtes nærmere; han naaede Bordet; –
den højre Haand var hyllet i en Klud; –
han gispede, svælgede, snapped efter Ordet, –
men fandt ej Mæle, trods Kaptejns Bud.
Dog jo, tilsidst; og da, med Brand paa Kindet,
med Tungen svigtende og atter rapp,
han mumlede noget om en Sigd, som glap
og skar i Vaade Fingren af till Skindet.
Der blev i Stuen Stillhed samme Stund.
Man skiftede Øjekast; man trak paa Mund;
man stened Gutten med de stumme Blikke.
Han kjendte Hagglen, men han saa den ikke.
Da stod Kaptejnen opp, den gamle, graa; –
han spyttede, pegte ud og sagde: gaa!
Og Gutten gik. Man veg till begge Sider,
saa der i Midten blev en Spidsrodsgang; –
han vandt tilldørs; der satte han paa Sprang; –
opp bar det nu, – opp gennem Lund og Lider,
opp gennem Røsen, styrtende og hældende.
Han havde hjemme borte mellem Fjeldene. –
Et Halvaar efter var det hid han kom
med Moer og Spædebarn og Fæstekvinde.
Han byggsled Jord etsteds paa Hejen inde,
hvor Ødemarken grænser opp mod Lomb.
Han giftede sig saa fort som gjørligt kun;
han tømrede Hus; han brød den haarde Grund;
han kom ivej, hvad mangel Agerflækk
fortalte der den bølgede gul og kjækk; –
ved Kirken bar han højre Haand i Lommen, –
men hjemme tror jeg nok de Fingre ni
fik trælle fuldt saa saart, som andres ti. –
En Vaar blev alting revet bort af Flommen.
De slap derfra med Livet. Arm og nøgen
han tog paa Ryddningsværket fatt paany,
og inden Høsten kom, steg atter Røgen
ifra en Fjeldgaard, lagt i bedre Ly.
I Ly? For Flommen, ja, – men ej for Bræen;
to Aar derefter laa den under Sneen.
Dog, Mandens Mod fik Skreden ikke krøget.
Han grov, han rensede, førsled, ryddede Grus, –
og før den næste Vintersne var føget,
stod rejst for tredje Gang hans ringe Hus.
Tre Sønner havde han, tre raske Gutter;
i Skole skulde de, og did var langt; –
det gjaldt at naa, hvor Byggdevejen slutter,
igjennem Skaret, styrtende og trangt.

Hvad gjorde han? Den ældste fik sig skjømte
 som bedst, og der, hvor Stien faldt for stygg,
 slog Manden Toug om ham till Tag og Stømte; –
 de andre bar han frem paa Arm og Rygg.
 Saa sled han Aar for Aar; og de blev Mænd.
 Her var vel Skjæl at kræve ligt igjen.
 Tre Velstandsherrer i den nye Verden
 har glemt sin norske Faer og Skolefærden.
 Han var en kortsynt Mand. Udover Ringen
 af dem, ham nærmest stod, han intet saa.
 For ham lød meningsløst, som Bjælders Klingen,
 de Ord, der malmfuldt skulde Hjerter naa.
 Folk, Fædreland, det lysende, det høje,
 stod stedse slørt af Taager for hans Øje.
 Men han var ydmyg, ydmyg, denne Mand;
 og fra Sessionens Dag han bar paa Dommen,
 saa visst, som han paa Kind bar Blygsels Brand
 og sine fire Fingre gjemt i Lommen. –
 En Brottling imod Landets Lov? Ja vel!
 Men der er et, som lyser over Loven,
 saa visst, som Glittertindens blanke Tjeld
 har Sky med højre Tinderad foroven.
 Slett Borger var han. Og for Stat som Kirke
 et gagnløst Træ. Men hist paa Hejens Hvælv,
 i Slægtens Snevring, hvor han saa sit Virke,
der var han stor, fordi han var sig selv.
 Den Klang, han skabtes med, den blev sig lig.
 Hans Færd var Langspil under Spaanens Dæmper.
 Og derfor Fred med dig, du stille Kjæmper,
 som stred og faldt i Bondens lille Krig!
 Vi vil ej granske Hjerter eller Nyrrer; –
 det er ej Hverv for Støv, men for dets Styrrer; –
 dog fri og fast det Haab jeg taler ud:
 den Mand staar knappt som Krøbling for sin Gud!

Følget skilles ad og gaar. Peer Gynt bliver alene tilbage.

PEER GYNT

Se det, *det* kalder jeg Kristendom!
 Slett intet, som greb ens Sind uhyggeligt. –
 Ja, Emnet, at være sig selv uryggeligt, –
 hvad Prestens Præken drejed sig om, –
 er ogsaa i og for sig oppbyggeligt.

(ser ned i Graven)

Var det kanske ham, som hugg sig i Knogen
 den Dag jeg laa paa Storhuggst i Skogen?
 Hvem ved? Hvis ikke jeg stod med min Stav
 paa Randen af denne Aandsfrændes Grav,
 saa kunde jeg tro det var *mig*, der sov
 og sanddrømt hørte min Pris og Lov. –
 Det er rigtig en vakker kristelig Skikk

at kaste et saakaldt Erindringsblik
 velvilligt over den henfarnes Dage.
 Jeg har intet imod, min Dom at tage
 af denne værdige Sogneprest.
 Naa, der er sagtens en Stund tilbage,
 før Graveren kommer og beer mig till Gjæst; –
 og, som Skriften siger: bedst er dog bedst, –
 og iligemaade: den Tid den Sorg, –
 endvidre: tag ikke din Ligfærd paa Borg. –
 Ja, Kirken blir dog den sande Trøster.
 Jeg har ikke skattet den synderligt før; –
 nu kjender jeg dog, hvor godt det gjør,
 at høre forsikkret af kyndige Røster:
 slig som du saaer, du engang høster. –
 Sig selv skal en være; om sig og sit
 skal en kære sig baade i stort og i lidt.
 Gaar Lykken imod, saa har en dog Æren
 af sit Levnets Førstel i Samklang med Læren. –
 Nu hjemad! Lad Vejen falde bratt og trang;
 lad Skjæbnen længe nok te sig spydig; –
 gamle Peer Gynt gaar sin egen Gang
 og blir den han er; fattig men dydig.

Han gaar.

Bakke med et udtørret Elveleje. En sammenstyrtet Kværn ved Elven. Grunden oppreven; Ødelæggelse rundt om. Højere oppe en stor Gaard.

Oppe ved Gaarden holdes Auktion. Megen Almue samlet. Drikk og Støj. Peer Gynt sidder nede paa en Grushoug paa Kværnetomten.

PEER GYNT

Atter og fram, det er lige langt;
 ud og ind, det er lige trangt. –
 Tiden tærer og Elven skjær.
 Gaa udenom, sa'e Bøjgen; – en faar saa her.

EN SØRGEKLÆDT MAND

Nu er der bare Skrammel igjen.
 (faar Øje paa Peer Gynt)
 Er her Fremmedfolk og? Gud signe, go'e Ven!

PEER GYNT

Godt Møde! Her er rigtig lystigt idag.
 Er her Barselgilde eller Bryllupslag?

DEN SØRGEKLÆDTE

Jeg vil heller kalde det Hjemkommerøl; –
 Bruden ligger i et Ormebøl.

PEER GYNT

Og Orme rives om Trevler og Klude.

DEN SØRGEKLÆDTE

Det er Enden paa Visen; saa er den ude.

PEER GYNT

Alle Viser har samme Slut;
og alle er de gamle; jeg kunde dem som Gut.

EN TYVEAARIG med en Støbeske

Her skal I se, hvad Stas jeg har kjøbt!
I den har Peer Gynt sine Sølvknapper støbt.

EN ANDEN

Men jeg da! En Skilling for Pengeskjæppen!

EN TREDJE

Ingen bedre? Halvfemte for Kramkarl-Skræppen!

PEER GYNT

Peer Gynt? Hvem var han?

DEN SØRGEKLÆDTE

Jeg bare ved,
han var Svoger till Døden og till Aslak Smed.

EN GRAAKLÆDT MAND

Du glemmer jo mig! Er du fuld og yr?

DEN SØRGEKLÆDTE

Du glemmer, paa Hæggstad var en Stabburdør.

DEN GRAAKLÆDTE

Ja, sandt; men du var nu aldrig kræsen.

DEN SØRGEKLÆDTE

Bare hun ikke tær Døden ved Næsen –

DEN GRAAKLÆDTE

Kom, Svoger! En Dram, for Svogerskabs Skyld!

DEN SØRGEKLÆDTE

Fanden være Svoger! Du væver i Fyld –

DEN GRAAKLÆDTE

Aa, Sludder; Blodet er aldrig saa tyndt,
en kjender sig altid i Slægt med Peer Gynt.
(*trækker afsted med ham*)

PEER GYNT sagte

En træffer nok Kjendinger.

EN GUT raaber efter den sørgeklædte

Salig Moer

kommer efter dig, Aslak, hvis du Svælget fugter.

PEER GYNT *rejser sig*

Her gjælder nok ikke Agronomernes Ord:
jo mere en roder, des bedre det lugter.

EN GUT *med et Bjørneskind*

Se Katten paa Dovre! Ja, bare Fellen.
Det var den, som jog TrolDET paa Julekvelden.

EN ANDEN *med en Rensdyrskalle*

Her er den gjilde Renbukk, som bar
Peer Gynt ved Gjendin over Egg og Skar.

EN TREDJE *med en Hammer, raaber till den sørgeklædte*

Hej, du Aslak, kjender du Slæggen?
Var det den, du brugte, da Fanden brød Væggen?

EN FJERDE *tomhændet*

Mads Moen, her er Usynlighedskuften!
Med den fløj Peer Gynt og Ingrid i Luften.

PEER GYNT

Brændevin, Gutter! Jeg kjender mig gammel; –
jeg vil holde Auktion over Skrab og Skrammel!

EN GUT

Hvad har du at sælge?

PEER GYNT

Jeg har et Slot; –
det ligger i Ronden; det er muret godt.

GUTTEN

En Knapp er buden!

PEER GYNT

Du faar gaa till en Dram.
At byde mindre, var Synd og Skam.

EN ANDEN

Han er lystig, Gamlen!

Flokken stimler om ham.

PEER GYNT *raaber*

Grane, min Hest; –
hvem byder?

EN I HOBEN

Hvor gaar han?

PEER GYNT

Langt i Vest!

Mod Nedgangen, Gutter! Den Traver kan flyve
saa fort, saa fort, som Peer Gynt kunde lyve.

STEMMER

Hvad mere har du?

PEER GYNT

Baade Guld og Skrab!

Det er kjøbt med Forlis; det sælges med Tab.

EN GUT

Raab opp!

PEER GYNT

En Drøm om en Spændebog!

Den kan I faa for en Hægtekrog.

GUTTEN

Fanden med Drømme!

PEER GYNT

Mit Kejsersdom!

Jeg kaster det i Flokken; I kan gramse derom!

GUTTEN

Følger Kronen med?

PEER GYNT

Af det dejligste Straa.

Den vil passe den første, som sætter den paa.

Hej, her er mer! Et vindlagt Ægg!

En Galmands Graahaar! Profetens Skjægg!

Alt skal han faa, som viser mig paa Hejen

Stolpen med Paaskrift: her gaar Vejen!

LENSMANDEN *som er kommen till*

Du bærer dig ad, min Mand, saa næsten

jeg tror din Vej gaar bent i Arresten.

PEER GYNT *med Hatten i Haanden*

Vel troligt. Men sig mig, hvem var Peer Gynt?

LENSMANDEN

Hvad Sludder –

PEER GYNT

Med Forlov! Jeg beer saa tyndt –!

LENSMANDEN

Aa, der siges, han var en vederstyggelig Digter –

PEER GYNT

En Digter –?

LENSMANDEN

Ja, – alt, som var stærkt og stort,
 det digted han ihob, at *han* havde gjort.
 Men undskyld, Ven, – jeg har andre Pligter –
 (*gaar*)

PEER GYNT

Og hvor er han nu, den mærkelige Mand?

EN ALDRENDE

Han foer over Havet till et fremmed Land;
 der gik det ham ilde, som en vel kunde tænkt; –
 nu er han for mange Aar siden hængt.

PEER GYNT

Hængt? Se, se! Det var *det*, jeg vidste;
 salig Peer Gynt blev sig selv till det sidste.

(*hilser*)

Farvel, – og mangfoldig Takk for idag!
 (*gaar nogle Skridt, men standser igjen*)

I glade Gutter, I væne Kvinder, –
 vil I høre en Skrøne till Vederlag?

FLERE

Ja, kan du nogen?

PEER GYNT

Der er intet till Hinder. –

(*kommer nærmere; der glider ligesom en fremmed Mine over ham*)

I San Franzisco jeg grov efter Guld.

Hele Byen var af Gjøglere fuld.

En kunde gnide paa Fiol med Tærne;
 en anden kunde danse spansk Halling paa Knærne;
 en tredje, hørte jeg, gjorde Vers
 mens hans Hjerneskal blev boret igjennem paatvers.

Till Gjøgler-Stævnet kom ogsaa Fanden; –
 vilde prøve sin Lykke, som saa mangan anden.

Hans Fag var *det*: paa en skuffende Vis
 at kunne grynte som en virkelig Gris.

Hans Personlighed trak, skjønt han ej var kjendt.
 Huset var fuldt og Forventningen spændt.

Frem traadte han i Kappe med svajende Fliger;
 man muss sich drappieren, som Tydskeren siger.

Men ind under Kappen, – hvad ingen vidste, –
 havde han forstaaet en Gris at liste.

Og nu begyndte da Præstationen.

Fanden, han kneb; og Grisen gav Tonen.

Det hele blev holdt som en Fantasi
 over Grise-Tillværelsen, bunden og fri; –
 till Slutning et Hvin, som ved Slagterens Stikk; –
 hvorpaa Kunstneren bukked ærbødig, og gik. –

Emnet blev af Fagmænd drøftet og dømt;
 Stemningen blev baade lastet og berømt; –
 nogle fandt Røstens Udtrykk for tyndt;
 andre fandt Dødsskriget altfor studeret; –
 men alle var enige om: qva Grynt
 var Præstationen yderst outreret. –
 Se, *det* fik Fanden fordi han var dum
 og ikke beregnet sit Publikum.

Han hilser og gaar. Der falder en usikker Stillhed over Mængden.

*Pinseaften. – Inde paa Storskogen. Længere borte, paa en Ryddningsplads, en Hytte med Rensdyrhorn
 over Dørgavlen.*

Peer Gynt kryber i Holtet og sanker Jordløg.

PEER GYNT

Dette her er et Standpunkt. Hvor er det næste? –
 Alt skal en prøve, og vælge det bedste.
 Jeg har saa gjort, – oppe fra Cæsar
 og nedover lige till Nebukadnezar.
 Saa skulde jeg dog gennem Bibelhistorien. –
 Den gamle Gutten fik ty till sin Moer igjen.
 Der staar jo ogsaa: af Jord est du kommen. –
 Hvad det gjælder i Livet, er at fylde Vommen.
 Fylde den med Jordløg? Det lidet moner; –
 jeg vil være listig og sætte Doner.
 Her er Vand i Bækken; jeg skal ikke tørste,
 og faar dog mellem Vilddyr regnes for den første.
 Naar jeg engang skal dø, – hvad sagtens vil ske, –
 saa kryber jeg under et vindfældt Træ;
 som Bamsen en Løvhoug jeg over mig kaver
 og risper i Barken med store Bogstaver:
 Her hviler Peer Gynt, den skikkelige Fyr,
 Kejser over alle de andre Dyr. –
 Kejser?

(ler indvendig)

Du gamle Spaamands-Gjøg!

Du er ingen Kejser; du er en Løg.
 Nu vil jeg skalle dig, kjære min Peer!
 Det hjælper ikke enten du tuder eller beer.
(tager en Løg og plukker Svøb for Svøb af)
 Der ligger det ydre forrevne Lag;
 det er Havsnødsmanden paa Jollens Vrag.
 Her er Passager-Svøbet skralt og tyndt; –
 har dog i Smagen en Snev af Peer Gynt.
 Indenfor her har vi Guldgraver-jeget;
 Saften er væk, – om det nogen har ejet.
 Dette Grovskind her med den haarde Flig,
 det er Pelsværksjægren ved Hudsons-Vik.
 Det indenfor ligner en Krone; – ja Takk!

Det kaster vi væk uden vidre Snakk.
 Her er Oldtidsgranskeren, kort, men kraftig.
 Og her er Profeten, færsk og saftig.
 Han stinker, som skrevet staar, af Løgne,
 saa en ærlig Mand kan faa Vand i Øjne.
 Dette Svøbet, som rulles blødagtigt sammen,
 det er Herren, der leved i Fryd og Gammen.
 Det næste tykkes sygt. Det har svarte Streger; –
 svart kan ligne baade Prest og Neger.

(plukker flere paa engang)

Det var en ustyrtelig Mængde Lag!
 Kommer ikke Kjærnen snart for en Dag?

(plukker hele Løgen opp)

Nej-Gud om den gjør! Till det inderste indre
 er altsammen Lag, – bare mindre og mindre. –
 Naturen er vittig!

(kaster Resterne fra sig)

Fanden maatte gruble!

Gaar en i Tanker, kan en lettvindt snuble.
 Naa, jeg kan forresten ad Faren flire; –
 for jeg ligger bundfast paa alle fire.

(kløer sig i Nakken)

Underligt Stell, det hele Røre!

Livet, som det kaldes, har en Ræv bag Øre.
 Men griber en till, sætter Mikkell paa Spring,
 og en fanger noget andet – eller ingenting.

(han er kommen i Nærheden af Hytten, faar Øje paa den og studser)

Denne Stuen? Paa Moen –! Haa!

(gnider Øjnene)

Det er plent,

som jeg engang skulde det Byggværk kjendt. –
 Rensdyrskallen, som spriker over Gavlen – –!
 En Havfrue, skabt som en Fisk fra Navlen –!
 Løgn! Ingen Havfrue! – Nagler, – Planker, –
 Laas, som lukker for Nissebukk-Tanker –!

SOLVEJG synger i Stuen

Nu er her stellet till Pinsekveld.
 Kjære Gutten min, langt borte, –
 kommer du vel?
 Har du tungt at hente,
 saa und dig Frist; –
 jeg skal nok vente;
 jeg lovte saa sidst.

PEER GYNT rejser sig stille og dødbleg

En, som har husket, – og en, som har glemt.
 En, som har mistet, – og en, som har gjemt. –
 O, Alvor! – Og aldrig kan det leges om!
 O, Angst! – Her var mit Kejsersdom!

(løber ind over Skogstien)

Natt. – Furumo. En Skogbrand har hærget. Forkullede Træstammer milevidt indover. Hvide Taager hist og her over Skogbunden.

Peer Gynt løber over Moen.

PEER GYNT

Aske, Skodde, Støv for Vinden, –
her er nok at bygge af!

Stank og Raaddenskab for inden;
alt ihob en kalket Grav.

Digt og Drøm og dødfødt Viden
lægger Fod om Pyramiden;
over den skal Værket højne
sig med Trappetrin af Løgne.

Flugt for Alvor, Sky for Anger,
som et Skilt paa Toppen pranger,
fylder Domsbasunen med sit:
Petrus Gyntus Cæsar fecit!

(lytter)

Hvad for Graad af Barnerøster?
Graad, men halvt paa Vej till Sang. –
Og for Foden triller Nøster –!

(sparker)

Væk! I gjør mig Stien trang!

NØSTERNE paa Jorden

Vi er Tanker;
du skulde tænkt os; –
Pusselanker
du skulde skjænkt os!

PEER GYNT gaar udenom

Livet har jeg skjænkt till en: –
det blev Fusk og skjæve Ben!

NØSTERNE

Tillvejrs vi skulde
som skakende Røster, –
og her maa vi rulle
som Graagarns-Nøster.

PEER GYNT snubler

Nøste! Dit fordømte Drog!
Spænder du for Faer din Krog?
(flygter)

VISSNE BLADE flyver for Vinden

Vi er et Løsen;
du skulde stillet os!
Se, hvor Døsen

har ynkeligt pillet os.
Ormen har ædt os
i alle Bugter;
vi fik aldrig spredt os
som Krans om Frugter.

PEER GYNT

Faafængt var dog ej jer Fødsel; –
lægg jer stillt og tjen till Gjødsel.

SUSNING I LUFTEN

Vi er Sange;
du skulde sunget os! –
Tusende Gange
har du kuget og tvunget os.
I din Hjertegrube
har vi ligget og ventet; –
vi blev aldrig hentet.
Gift i din Strube!

PEER GYNT

Gift i *dig*, dit dumme Stev!
Fik jeg Tid till Vers og Væv?
(*skyder Snarvej*)

DUGGDRAABER *drysser fra Grenene*

Vi er Taarer,
der ej blev fældte.
Isbrodd, som saarer,
kunde vi smelte.
Nu sidder Brodden
i Bringen lodden; –
Saaret er lukket;
vor Magt er slukket.

PEER GYNT

Takk; – jeg græd i Rondesvalen, –
fik dog lige fuldt paa Halen!

BRÆKKEDE STRAA

Vi er Værker;
du skulde øvet os!
Tvivl, som kværker,
har krøblet og kløvet os.
Paa yderste Dagen
vi kommer i Flok
og melder Sagen, –
saa faar du nok!

PEER GYNT

Kjæltringstreger! Tør I skrive
mig tillbogs det *negative*?

(haster afsted)

AASES STEMME *langt borte*

Tvi, for en Skydsgut!
 Hu, du har væltet mig!
 Sne faldt her nys, Gut; –
 styggt har den æltet mig. –
 Galt har du kjørt mig.
 Peer, hvor er Slottet?
 Fanden har forført dig
 med Kjæppen i Kottet!

PEER GYNT

Bedst, en Stakkar væk sig skynder.
 Skal en bære Fandens Synder,
 maa en snart i Bakken segne; –
 de er tunge nok, ens egne.
(løber)

Et andet Strøg paa Moen.

PEER GYNT *synger*

En Graver! En Graver! Hvor er I, Hunde?
 En Sang af brægende Klokkermunde;
 om Hatteskyggen en Sørgeflig; –
 jeg har mange døde; jeg skal følge Lig!

Knappestøberen med Redskabskiste og en stor Støbeske kommer fra en Sidevej.

KNAPPESTØBEREN

Godt Møde, Gubbe!

PEER GYNT

God Kveld, min Ven!

KNAPPESTØBEREN

Karlen har Hastværk. Hvor skal han hen?

PEER GYNT

Till Gravøl.

KNAPPESTØBEREN

Ja saa? Lidt skralt jeg ser; –
 med Forlov, – du heder vel ikke Peer?

PEER GYNT

Peer Gynt, som man siger.

KNAPPESTØBEREN

Det kalder jeg Held!
 Det er nettopp Peer Gynt, jeg skal hente ikveld.

PEER GYNT

Skal du det? Hvad vil du?

KNAPPESTØBEREN

Her kan du se;
jeg er Knappestøber. Du skal i min Ske.

PEER GYNT

Hvad skal jeg i den?

KNAPPESTØBEREN

Du skal smeltes om.

PEER GYNT

Smeltes?

KNAPPESTØBEREN

Her er den, skuret og tom.
Din Grav er gravet, din Kiste bestilt.
I Skrotten skal Ormene leve gjildt; –
men jeg har Ordre till, uden Dvælen
paa Mesters Vegne at hente Sjælen.

PEER GYNT

Ugjørligt! Saadan foruden Varsel –!

KNAPPESTØBEREN

Det er gammel Vedtægt ved Gravøl og Barsel
i Stillhed at vælge Dagen till Festen,
uden ringeste Varsel for Hædersgjæsten.

PEER GYNT

Ja, rigtig. Det rundt i min Hjerne løber.
Du er jo –?

KNAPPESTØBEREN

Det hørte du; – Knappestøber.

PEER GYNT

Forstaar! Kjært Barn har mange Navne.
Ja saa da, Peer; det er *der*, du skal havne!
Men dette, go'e Karl, er uredelig Færd!
Jeg ved, jeg er mildere Medfart værd; –
jeg er ikke saa gal, som I kanske tror, –
har øvet adskilligt godt her paa Jord; –
i værste Fald kan jeg kaldes en Flynder, –
men slettikke nogen særdeles Synder.

KNAPPESTØBEREN

Nej, *det* er jo nettopp Knuden, Mand;
du er ingen Synder i højere Forstand;
se, derfor slipper du Pinsels-Veen,
og kommer, som andre, i Støbeskeen.

PEER GYNT

Kald det, hvad du vil, – Ske eller Pøl;
Mungaat og Bjor er begge to Øl.
Vig, Satan!

KNAPPESTØBEREN

Du er da vel aldrig saa grov
at tænke, jeg traver paa en Hestehov?

PEER GYNT

Paa Hestehov eller Ræveklør, –
pakk dig; og pass dig for hvad du gjør!

KNAPPESTØBEREN

Min Ven, du er i en stor Vildfarelse.
Begge har vi Hast, og till Tidsbesparelse
skal jeg forklare dig Sagens Grund.
Du er, som jeg har af din egen Mund,
ikke nogen saakaldt storartet Synder, –
ja, knappt en middels –

PEER GYNT

Se, se; du begynder
at snakke rimeligt –

KNAPPESTØBEREN

Vent nu lidt; –
men at kalde dig dydig, vilde gaa for vidt –

PEER GYNT

Det gjør jeg jo heller ikke Fordring paa.

KNAPPESTØBEREN

Altsaa midt imellem, og saa som saa.
En Synder af det rigtig storladne Slags
træffes ikke langs Alfarvej nutilldags;
der skal mere till, end at traske i Dynd;
der kræves baade Kraft og Alvor till en Synd.

PEER GYNT

Ja, det er s'gu rigtigt, hvad du der bemærker;
en skal buse paa, som de gamle Bersærker.

KNAPPESTØBEREN

Du derimod, Ven, du tog Synden lett.

PEER GYNT

Bare udenpaa, Ven, som et Sølaskvætt.

KNAPPESTØBEREN

Nu blir vi enige. Svovelpølen
er ikke for jer, der plasked i Sølen –

PEER GYNT

Og følgelig, Ven, kan jeg gaa, som jeg kom?

KNAPPESTØBEREN

Nej, følgelig, Ven, skal du smeltes om.

PEER GYNT

Hvad er det for Kneb I har fundet paa herhjemme, mens jeg i Udlandet laa?

KNAPPESTØBEREN

Skikken er gammel som Slangens Skabelse, og beregnet paa at hindre Værdifortabelse. Du kjender jo Haandværket, – ved vel, at tidt kan en Støbning arte sig, rent ud sagt, skidt; stundom blir Knapperne hæmpeløse. Hvad gjorde saa du?

PEER GYNT

Jeg slang Skrabet væk.

KNAPPESTØBEREN

Ja vel; Jon Gynt havde Ord for at sløse saalænge han aatte i Skjæppe og Sækk. Men, Mester, ser du, er sparsom, han; og derfor blir han en holden Mand. Han slænger ikke væk, som rent udugeligt, hvad der som Raastoff kan blive brugeligt. *Du* var nu ætlet till en blinkende Knapp paa Verdensvesten; men Hæmpen glap; og derfor skal du i Vraggods-Kassen, for, som det heder, at gaa over i Massen.

PEER GYNT

Du mener da vel aldrig, at faa mig gydt, sammen med Peer og Paal, till noget nyt?

KNAPPESTØBEREN

Jo, saa min Sæl mener jeg saa. Det har vi gjort med ikke saa faa. Paa Kongsberg gjør de det samme med Penge, hvis Præg er slidt ved at rulle for længe.

PEER GYNT

Men dette er jo liderligt Gnieri! Kjære min Ven, lad mig slippe fri; – en hæmpeløs Knapp, en blankslidt Skilling, – hvad er *det* for en Mand i din Mesters Stilling?

KNAPPESTØBEREN

Aa, saasom og eftersom Aanden er i en, saa har en jo altid Metalværdien.

PEER GYNT

Nej, siger jeg! Nej! Med Tænder og Klør
gjør jeg Modstand mod dette! Alt andet før!

KNAPPESTØBEREN

Men hvilket andet? Vær dog fornuftig.
For Himlen er du ikke tillstrækkeligt luftig –

PEER GYNT

Jeg er nøjsom; jeg sigter ikke saa højt; –
men af Selvet slipper jeg ikke en Døjt.
Lad mig dømmes paa gammeldags Vis efter Loven!
Sætt mig en tidlang hos ham med Hoven; –
et hundrede Aar, om galt skal være;
se, det er noget, en sagtens kan bære;
thi Pinen er jo dog kun moralsk,
og altsaa vel ikke saa pyramidalsk.
Det er en Overgang, som skrevet staar,
og som Ræven sagde; – man venter; der slaar
en Forløsningens Stund; man træder tilbage,
og haaber imidlertid paa bedre Dage. –
Men dette andet, – at skulle gaa opp
som et Fnug i en Uvedkommendes Kropp, –
dette Støbeske-Væsen, dette gyntske Ophør, –
det sætter min inderste Sjæl i Oprør!

KNAPPESTØBEREN

Men, kjære Peer, det trænges dog ej
for Smaating at tage saa voldsomt paa Vej.
Dig selv har du aldrig været før; –
hvad skiller det saa, om tillgavns du dør?

PEER GYNT

Har *jeg* ikke været –? Jeg maa næsten le!
Peer Gynt har været noget andet, skal vi se!
Nej, Knappestøber, du dømmes iblinde.
Kunde du syne mig i Nyrerne inde,
saa vilde du træffe bare Peer og Peer,
og ikke noget andet og heller ikke mer.

KNAPPESTØBEREN

Det er ikke muligt. Her har jeg min Ordre.
Se, her staar skrevet: Peer Gynt skal du fordre.
Han har budt sit Livs Bestemmelse Trods.
I Støbeskeen med ham som mislykket Gods.

PEER GYNT

Hvilket Vaas! Der maa menes en anden Person.
Staar der virkelig Peer? Ikke Rasmus eller Jon?

KNAPPESTØBEREN

Dem har jeg smeltet for længe siden.

Kom saa med det gode, og spild ikke Tiden!

PEER GYNT

Nej, om jeg gjør! Jo, det var pent,
om det viste sig imorgen at en anden var ment.
Du faar tage dig ivare, min gode Mand!
Husk paa det Ansvar, som følge kan –

KNAPPESTØBEREN

Jeg har skriftligt for mig –

PEER GYNT

Men und mig dog Frist!

KNAPPESTØBEREN

Hvad vil du med den?

PEER GYNT

Jeg vil faa bevist
at jeg var mig selv gjennem hele Livet;
og derom er det jo dog vi har kivet.

KNAPPESTØBEREN

Bevist? Med hvad?

PEER GYNT

Med Vidner og Attester.

KNAPPESTØBEREN

Jeg er saare rædd, de blir vraget af Mester.

PEER GYNT

Umuligt! Forøvrigt, den Tid, den Sorg!
Kjære Mand, lad mig laane mig selv paa Borg;
jeg er snart her igjen. Kun engang man fødes;
og sig selv, som man skabtes, holder man paa.
Ja; er vi saa enige?

KNAPPESTØBEREN

Naa da, lad gaa.
Men husk, ved næste Korsvej vi mødes.

Peer Gynt løber.

Længere borte paa Moen.

PEER GYNT i fuld Fart

Tid er Penge, som skrevet staar.
Den, som nu vidste, hvor Korsvejen gaar; –
kanske er den nær, og kanske fjern.
Jorden brænder mig som gloende Jern.
Et Vidne! Et Vidne! Hvor finder jeg nogen?
Det er næsten utænkeligt her paa Skogen.

Verden er Fuskværk! Stellet er slett,
naar en Mand skal bevise sin soleklare Rett!

En gammel kroget Gubbe med Stav i Haanden og Pose paa Nakken trasker foran ham.

GUBBEN *standser*

Kjære, vakkre, – en Skilling till en husvild Kall!

PEER GYNT

Undskyld; jeg har ikke Skillemynt ved Haanden –

GUBBEN

Prins Peer! Aa nej; saa vi træffes skal –?

PEER GYNT

Hvem er du?

GUBBEN

Han minds ikke Gamlen i Ronden?

PEER GYNT

Du er da vel aldrig –?

GUBBEN

Dovregubben, Faer!

PEER GYNT

Dovregubben? Virkelig? Dovregubben! Svar!

DOVREGUBBEN

Aa, jeg er kommen saa rent paa Knæerne –!

PEER GYNT

Ødelagt?

DOVREGUBBEN

Plyndret for Rubb og Stubb.

Her traver jeg paa Fantestien, sulten som en Skrubb.

PEER GYNT

Hurra! Sligt Vidne voxer ikke paa Træerne!

DOVREGUBBEN

Herr Prinsen er ogsaa bleven graa siden sidst.

PEER GYNT

Kjære Svigerfaer, Aarene gnager og tærer.

Naa; Streg over alle private Affærer, –

og, for alting, ingen Familjetvist.

Jeg var dengang en Galning –

DOVREGUBBEN

Aa ja; aa ja; –

Prinsen var ung. Og hvad gjør en ikke da?

Men klog var Prinsen, at han vraged sin Brud;
dermed har han spart sig baade Harmen og Skammen;
for siden er hun saa rent skejet ud –

PEER GYNT

Se, se!

DOVREGUBBEN

Hun gik nu for koldt Vand og Lud;
og tænk, – nu er hun og Trond flyttet sammen.

PEER GYNT

Hvilken Trond?

DOVREGUBBEN

Han i Valfjeldet.

PEER GYNT

Han? Aha;
det var ham, jeg lokked Sæterjentene fra.

DOVREGUBBEN

Men Dattersøn er bleven baade fed og stor,
og har gjilde Børn over hele Landet –

PEER GYNT

Ja, kjære Mand, spar de mange Ord; –
der ligger mig paa Hjerte noget ganske andet. –
Jeg er kommen i en temmelig vanskelig Stilling,
og ønsker et Vidnesbyrd eller en Attest; –
se, dermed kunde Svigerfaer hjælpe mig bedst.
Jeg skal altid gjøre Udvej till en Drikkeskilling –

DOVREGUBBEN

Aa nej; kan jeg være Prinsen till Nytte?
Saa kanske jeg faar et Skudsmaal i Bytte?

PEER GYNT

Med Glæde. Jeg er noget i Betrykk for Kontanter,
og maa spinke og spare paa alle Kanter.
Men hør nu, hvad det gjælder. I mindes vel,
da jeg meldte mig som Frier i Ronden hin Kveld –

DOVREGUBBEN

Bevares, Herr Prins!

PEER GYNT

Ikke dette med Prinsen!
Men nok. I vilde med Magt og Vold
kverve mit Syn med et Snitt i Lindsen,
og skabe mig om fra Peer Gynt till Trold.
Hvad gjorde jeg saa? Jeg satte mig imod, –
svor, jeg vilde staa paa min egen Fod;

jeg forsaged baade Elskov og Magt og Ære,
altsammen bare for mig selv at være.
Denne Kjendsgjærning, ser I, skal I sværge paa till Thinge –

DOVREGUBBEN

Nej, om jeg kan!

PEER GYNT

Hvad er det for Snakk?

DOVREGUBBEN

Han vil da vel ikke till en Løgn mig tvinge?
Han husker da vel, han i Troldbrogen trakk,
og smagte paa Mjøden –?

PEER GYNT

Ja, I lokked forførende; –
men jeg satte mig bestemt imod det afgjørende.
Og nettopp *det* skal en kjende sin Mand paa.
Det er Slutningsverset det kommer an paa.

DOVREGUBBEN

Men Slutningen, Peer, blev jo stikk imod.

PEER GYNT

Hvad er dette for Væv?

DOVREGUBBEN

Da du Ronden forlod,
saa skrev du dig bag Øret mit Valgsprogs-Mærke.

PEER GYNT

Hvilket?

DOVREGUBBEN

Ordet, – det kløvende, stærke.

PEER GYNT

Ordet?

DOVREGUBBEN

Som skiller mellem Menneskenes Flok
og Troldenes: Trold, vær dig selv nok!

PEER GYNT *viger et Skridt*

Nok!

DOVREGUBBEN

Og af alle Livsens Kræfter
har du jo siden levet derefter.

PEER GYNT

Jeg! Peer Gynt!

DOVREGUBBEN *græder*

Det er utakknemmeligt!

Som Trolld har du levet, men stødt holdt det hemmeligt.
Ordet, jeg lærte dig, har satt dig istand
till at svinge dig tillvejs som en holden Mand; –
og saa kommer du her og kaster paa Nakken
af mig og af Ordet, du skylder hele Takken.

PEER GYNT

Nok! Et Bergtrolld! En Egoist!
Dette her maa være Sludder; det er ganske visst!

DOVREGUBBEN *trækker frem en Bunke gamle Blade*

Du mener nok ikke, vi holder Aviser?
Vent; her skal du se med rødt paa sort,
hvor «Blokbergs-Posten» dig lover og priser;
og det samme har «Heklefjelds-Tidende» gjort
alt fra den Vinter, du rejste bort. –
Vil du læse dem, Peer? Du kan gjerne faa Lov.
Her staar noget med Underskrift «Hingstehov.»
Og her: «Om det troldeligt-Nationale.»
Skribenten drager den Sandhed frem,
at det lidet kommer an paa Horn og Hale,
bare en forresten af Huden har en Rem.
«Vort *nok*», saa slutter han, «gier Trolldets Stempel
till Manden», – og saa nævner han dig, som Exempel.

PEER GYNT

Et Bergtrolld? Jeg?

DOVREGUBBEN

Ja, den Sagen er klar.

PEER GYNT

Kunde ligesaa gjerne blevet, hvor jeg var?
Kunde siddet i Ronden i hyggelig Ro?
Spart Slid og Møje og mange Par Sko?
Peer Gynt – et Trolld? – Det er Væv! Det er Snakk!
Farvel! Der har du en Skilling till Tobak.

DOVREGUBBEN

Nej, snille Prins Peer!

PEER GYNT

Slipp! Du er gal,
eller gaar i Barndom. Søg et Hospital.

DOVREGUBBEN

Aa, det er nettopp det, som jeg søger.
Men Dattersøns Afkom, som jeg før har sagt,
har faaet her i Landet slig svare Magt;
og de siger, jeg bare er till i Bøger.

Det heder jo, værst er ens egne Frænder;
 jeg, Stakkar, faar føle, det Ord er sandt.
 Det er haardt at gjælde for Digt og Tant –

PEER GYNT

Kjære Mand, der er flere, det Uheld hænder.

DOVREGUBBEN

Og vi selv har slett ingen Hjælpekasse,
 ingen Spareskillingsgris eller Fattigblokk; –
 i Ronden vilde sligt jo heller ikke passe.

PEER GYNT

Nej, *der* gjaldt det Fandens: vær dig selv nok!

DOVREGUBBEN

Aa, Prinsen kan da ikke klage paa Ordet.
 Og hvis han paa en eller anden Boug –

PEER GYNT

Min Mand, du er rent paa det gale Sporet;
 jeg staar selv, som man siger, paa en nøgen Houg –

DOVREGUBBEN

Det er da ikke muligt? Er Prinsen Fant?

PEER GYNT

Tillbunds. Mit prinselige Jeg staar i Pant.
 Og det er jer Skyld, I forbandede Trolde!
 Der ser man, hvad daarligt Selskab kan volde.

DOVREGUBBEN

Saa dratted da Haabet af Pinden ned igjen!
 Farvel! Det blir bedst, jeg till Byen mig fægter –

PEER GYNT

Hvad vil du der?

DOVREGUBBEN

Jeg vil gaa till Komediën.

De søger i Bladet nationale Subjekter –

PEER GYNT

Lykke paa Rejsen; og hils fra mig.
 Kan jeg rive mig løs, gaar jeg samme Vej.
 Jeg skriver en Farce, baade gal og grundig;
 den skal hede: «Sic transit gloria mundi.»
 (*løber bortover Vejen; Dovregubben raaber efter ham*)

Ved en Korsvej.

PEER GYNT

Nu gjælder det, Peer, som det aldrig har gjældt!

Dette dovriske *nok*, det har Dommen fældt.
Skuden er Vrag; en faar flyde paa Stumperne.
Alt andet; kun ikke mellem Vraggods-Klumperne!

KNAPPESTØBEREN paa Vejskillet

Naa da, Peer Gynt, hvor er saa Attesten?

PEER GYNT

Har vi Korsvejen her? Det var fort bestilt!

KNAPPESTØBEREN

Jeg kan se paa dit Ansigt, som paa et Skilt,
hvad Seddelen siger, før jeg har læst den.

PEER GYNT

Jeg blev kjed af det Rend; – en kan gaa sig vild –

KNAPPESTØBEREN

Ja; og desuden, hvad fører det till?

PEER GYNT

Sandt nok; paa Skogen ved Nattetid –

KNAPPESTØBEREN

Der trasker dog en Gamling. Skal vi kalde ham hid?

PEER GYNT

Nej; lad ham gaa. Han er drukken, kjære!

KNAPPESTØBEREN

Men kanske han kunde –

PEER GYNT

Hyss; nej, – lad være!

KNAPPESTØBEREN

Ja, taer vi saa fatt?

PEER GYNT

Et Spørgsmaal blot.

Hvad er det «at være sig selv» igrunden?

KNAPPESTØBEREN

Et underligt Spørgsmaal, især i Munden
paa en Mand, der nylig –

PEER GYNT

Svar kort og godt.

KNAPPESTØBEREN

At være sig selv, er: sig selv at døde.
Dog, paa dig er sagtens den Forklaring spildt;
og derfor, lad det kaldes: overalt at møde

med Mesters Mening till Udhængsskilt.

PEER GYNT

Men den, som nu aldrig at vide fik,
hvad Mester har ment med ham?

KNAPPESTØBEREN

Det skal han *ane*.

PEER GYNT

Men hvor ofte slaar ikke Anelser Klikk, –
og saa gaar man ad undas midt paa sin Bane.

KNAPPESTØBEREN

Tillvisse, Peer Gynt; i Anelsens Mangel
har Fyren med Hoven sin bedste Angel.

PEER GYNT

Dette her er en yderlig filtret Affære. –
Hør; jeg gjør Afkald paa, mig selv at være; –
det tør kanske falde svært at faa det bevist.
Jeg betragter den Del af Sagen som forlist.
Men nylig, da jeg vandred her saa ensom paa Moen,
føjte jeg et Trykk af Samvittigheds-Skoen;
jeg sagde till mig selv: du er dog en Synder –

KNAPPESTØBEREN

Nu lader det jo, som du forfra begynder –

PEER GYNT

Aldeles ikke; jeg mener en *stor*;
ikke blot i Gjerning, men i Lyster og Ord.
I Udlandet har jeg levet forbistret –

KNAPPESTØBEREN

Kan være; men maatte jeg faa se Registret?

PEER GYNT

Ja, und mig blot Frist; jeg vil søge Presten,
og skrifte i en Fart og bringe dig Attesten.

KNAPPESTØBEREN

Ja, bringer du den, saa er det jo klart,
at du blir for Støbeske-Historien spart.
Men Ordren, Peer –

PEER GYNT

Papiret er gammelt;
det hidrører visst fra et ældre Datum; –
der var engang jeg leved saa slappt og vammelt,
og spilled Profet og trode paa Fatum.
Ja, faar jeg saa prøve?

KNAPPESTØBEREN

Men –!

PEER GYNT

Kjære, snille, –
 du har dog visst ikke stort at bestille.
 Her i Distriktet er jo Luften saa gjævn; –
 den lægger till Befolkningens Alder en Alen.
 Husk paa, hvad Justedals-Presten skrev:
 «det er skjeldent, at nogen dør her i Dalen.»

KNAPPESTØBEREN

Till næste Korsvej; men saa ikke længer.

PEER GYNT

En Prest, om jeg saa skal gribe ham med Tænger!

Han løber.

Lyngbakke. Vejen bugter sig bortefters Højdedraget.

PEER GYNT

Den tør være nyttig till mange Ting,
 sa'e Esben, han tog opp en Skjæreving.
 Hvem kunde tænkt at ens Syndegjæld
 skulde fri en af Klemmen den sidste Kveld?
 Naa, Sagen blir rigtignok lige fuldt kilden;
 for det bærer igrunnen fra Asken i Ilden; –
 men der er jo et Ord, som har Hævdens Daab, –
 der siges: saalænge der er Liv, er der Haab.

En mager Person i højt oppkiltret Prestekjole og med et Fuglefængernet over Skuldren løber langsefter Bakken.

PEER GYNT

Hvem der? En Prest med et Fuglegarn!
 Hej, hopp! Jeg er Lykkens Kjælebarn!
 God Aften, Herr Pastor! Stien er fæl –

DEN MAGRE

Ja visst; men hvad gjør man ikke for en Sjæl?

PEER GYNT

Aha; der er en, som skal himle?

DEN MAGRE

Nej;
 jeg haaber, han er paa en anden Vej.

PEER GYNT

Herr Pastor, faar jeg slaa Følge et Stykke?

DEN MAGRE

Rett gjerne; Selskab er efter mit Tykke.

PEER GYNT

Jeg har noget paa Hjerte –

DEN MAGRE

Heraus! Lægg an!

PEER GYNT

De ser her for Dem en skikkelig Mand.

Statens Lov har jeg redeligt holdt;

har aldrig siddet i Jern og Bolt; –

dog, stundom taber man Fodefæste

og snubler –

DEN MAGRE

Ak ja; det hænder de bedste.

PEER GYNT

Se, disse Smaating –

DEN MAGRE

Kun Smaating?

PEER GYNT

Ja;

Synder en gros har jeg holdt mig ifra.

DEN MAGRE

Ja, kjære Mand, lad mig saa i Ro; –

jeg er ikke den, De synes at tro. –

De ser paa mine Fingre? Hvad finder De ved dem?

PEER GYNT

Et mærkelig udvikket Neglesystem.

DEN MAGRE

Og nu da? De skotter mod Foden ned?

PEER GYNT *peger*

Er den Hoven naturlig?

DEN MAGRE

Det smigrer jeg mig med.

PEER GYNT *letter paa Hatten*

Jeg skulde svoret paa, De var en Prest;

og saa har jeg den Ære –. Naa, bedst er bedst; –

staar Salsdøren aaben, – sky Kjøkkenvejen;

kan du træffe Kongen, – gaa udenom Lakejen.

DEN MAGRE

Et Haandtrykk! De synes mig fordomsfri.

Naa, kjære; hvad kan jeg saa tjene Dem i?

Ja, De maa ikke bede mig om Magt eller Penge.
Sligt kan jeg ikke skaffe om De vilde mig hænge.
De kan ikke tro, hvilken Flauhed i Forretningen; –
det er gaaet saa rent tillagters med Omsættningen;
ingen Tillgang paa Sjæle; kun i Ny og Næ
en enkelt –

PEER GYNT

Har Slægten saa mærkeligt forbedret sig?

DEN MAGRE

Nej, tvertimod; den har skammelig fornedret sig; –
de fleste kommer i en Støbeske.

PEER GYNT

Naa ja, – den Ske har jeg hørt lidt om;
det var egentlig i den Anledning, jeg kom.

DEN MAGRE

Tal frit!

PEER GYNT

Hvis det ikke var ubeskedent,
saa ønsked jeg gjerne –

DEN MAGRE

Et Tillholdssted? Hvad?

PEER GYNT

De har gjættet min Bøn forinden jeg bad.
Bedriften gaar jo, som De siger, vredent;
og kanske De derfor ikke taer det saa nøje –

DEN MAGRE

Men, kjære –

PEER GYNT

Mine Fordringer er ikke høje.
Nogen Løn er egentlig ingen Nødvendighed;
kun en venlig Omgang efter Sted og Omstændighed –

DEN MAGRE

Varmt Værelse?

PEER GYNT

Ikke *for* varmt; – og helst
Adgang till at gaa igjen frank og frelst, –
Rett till, som man siger, at træde tilbage,
naar der byder sig en Lejlighed till bedre Dage.

DEN MAGRE

Min kjære Ven, det gjør mig sandelig ondt;
men De kan ikke tro, hvilken Mængde Suplikker

af lignende Indhold mig Godtfolk skikker,
naar de skal bort fra sin jordiske Dont.

PEER GYNT

Men naar jeg betænker min forrige Vandel,
saa er jeg en adgangsberettiget Mand –

DEN MAGRE

Det var jo kun Smaating –

PEER GYNT

I en viss Forstand; –
dog, nu kommer jeg ihug, jeg drev Negerhandel –

DEN MAGRE

Der er dem, som drev Handel med Viljer og Sind,
men gjorde det vaaset, og slap altsaa ikke ind.

PEER GYNT

Jeg har skibet nogle Bramafigurer till Kina.

DEN MAGRE

Atter Bedemandsstil! Sligt gjør vi kun Grin af.
Der er Folk, som skiber ud fælere Figurer
i Prækener, i Kunster og i Literaturer, –
de maa dog staa udenfor –

PEER GYNT

Ja, men ved
De hvad, – jeg har gaaet og spillet Profet!

DEN MAGRE

I Udlandet? Humbug! De flestes Seen
ins Blæue slutter i Støbeskeen.
Har De ikke andet at støtte Dem till,
saa kan jeg ikke huse Dem, saa gjerne jeg vil.

PEER GYNT

Jo, hør nu; i Havsnød, – jeg sad paa et Hvælv, –
og der staar jo: den drukknende griber efter Sivet, –
endvidere staar der: man er nærmest sig selv, –
og saa skillte jeg halvvejs en Kokk ved Livet.

DEN MAGRE

Jeg var tillfreds, De en Kokkepige
havde halvvejs skillt ved noget andet tillige.
Hvad er dette her for en Halvvejs-Snakk,
med Respekt at sige? Hvem, mener De, gider
ødsle det dyre Brændsel, i Tider
som disse, paa saadant stemningsløst Rakk?
Ja, bliv ikke vred; Deres Synder gjaldt Skosen;
og undskyld, at jeg taler saa rent ud af Posen. –
Hør, kjæreste Ven, slaa ud den Tand;

og gjør Dem med Støbeske-Tanken fortrolig.
 Hvad vandt De, om jeg skaffed Dem Kost og Bolig?
 Tænk efter; De er en fornuftig Mand.
 Ja, Mindet beholdt De; den Satts er sand; –
 men Udsigten over Erindringens Land
 blev, baade for Hjerte og for Forstand,
 hvad Svensken kalder «bra litet rolig.»
 De har intet hverken till at hyle eller smile over;
 intet till at juble eller fortvivle over;
 intet, som kan gjøre Dem kold eller hed;
 bare saadant noget till at ærgre Dem med.

PEER GYNT

Der staar skrevet: det er ikke grejdt at forstaa,
 hvor Skoen trykker, naar en ikke har den paa.

DEN MAGRE

Det er sandt; jeg har, – den og den være Lov, –
 kun for en umage Støvle Behov.
 Men det var heldigt, jeg nævnte Støvler;
 det minder mig om, at jeg maa afsted; –
 jeg skal hente en Steg, som jeg haaber blir fed;
 det er nok ikke værd, jeg staar her og vrøvler –

PEER GYNT

Og turde man spørge, hvad Synde-Foer
 har mæsket den Karl?

DEN MAGRE

Saa vidt jeg tror,
 har han været sig selv om Natten som om Dagen;
 og det er i grunden dog Hovedsagen.

PEER GYNT

Sig selv? Sogner *det* Slags Folk under Dem?

DEN MAGRE

Som det falder sig; Porten staar ialfald paa Klem.
 Husk paa, man kan være paa to Slags Vis
 sig selv; være Vramgen eller Retten af Kjolen.
 De ved, man har nylig fundet paa i Paris
 at gjøre Portræter ved Hjælp af Solen.
 Enten kan man direkte Billeder give,
 eller ogsaa de saakaldt negative.
 De sidste faar omvendt Lys og Skygge,
 og synes for almindelige Øjne stygge;
 men Ligheden hviler dog ogsaa i dem,
 og det gjælder ikke andet, end at faa den frem.
 Har nu en Sjæl sig fotograferet
 i sit Levnets Førstel ad negativ Vej,
 saa blir ikke Pladen derfor kasseret, –

man skikker den ganske simpelt till mig.
Jeg taer den da for mig till fortsatt Behandling;
og ved passende Midler sker en Forvandling.
Jeg damper, jeg dypper, jeg brænder, jeg rensar,
med Svovl og med lignende Ingredienser,
till Billedet kommer, som Pladen skulde give, –
nemlig det, der kaldes det positive.
Men har man, som De, visket halvt sig ud, –
saa nytter hverken Svovl eller Kali-Lud.

PEER GYNT

Altsaa, till Dem maa man komme som en Ravn,
for at gaa som en Rype? Tør jeg spørge, hvad Navn
staar der under det negative Kontrafej,
som De nu skal føre over paa positiv Vej?

DEN MAGRE

Der staar Peter Gynt.

PEER GYNT

Peter Gynt? Ja saa!

Er Herr Gynt sig selv?

DEN MAGRE

Ja, det bander han paa.

PEER GYNT

Naa; troværdig er han, den samme Herr Peter.

DEN MAGRE

De kjender ham kanske?

PEER GYNT

Aa-ja, som det heder; –
man kjender jo saa mange.

DEN MAGRE

Min Tid er knapp;
hvor saa De ham sidst?

PEER GYNT

Det var nede paa Kap.

DEN MAGRE

Di buona speranza?

PEER GYNT

Ja, men derfra sejler
han nok med det første, hvis ikke jeg fejler.

DEN MAGRE

Saa maa jeg derned paa staaende Fod.
Gid jeg nu bare betids ham fanger!

Det Kapland, det Kapland var mig altid imod; –
der findes nogle slemme Missionærer fra Stavanger.

Han farer sydover.

PEER GYNT

Den dumme Hund! Der sætter han paa Sprang
med Tungen af Halsen. Jo, Næsen blir lang.

Det var mig en Fryd at narre det Asen.

Slig Karl gjør sig kostbar og spiller Basen!

Han har rigtig noget at gjøre sig bred af!

Haandværket skal han nok ikke bli fed af; –
snart ryger han af Pinden med hele Stasen. –

Hm, *jeg* sidder heller ikke fast i Sadlen;
jeg er udstødt, kan man sige, af *Selvejer*-Adlen.

(et Stjerneskudd skimtes; han nikker efter det)

Hils fra Peer Gynt, Broer Stjernerap!

Lyse, slukkne og forgaa i et Gab – –

(griber sig sammen som i Angst og gaar dybere ind i Taagerne; stillt en Stund, da skriger han)

Er der ingen, ingen i hele Vrimlen –,

ingen i Afgrunden, ingen i Himlen –!

*(kommer frem længere nede, kaster sin Hatt paa Vejen og river sig i Haaret. Efterhaanden falder der
Stillhed over ham)*

Saa usigelig fattig kan en Sjæl da gaa
tillbage till intet i det taagede graa.

Du dejlige Jord, vær ikke vred,

at jeg tramped dit Græs till ingen Nytte.

Du dejlige Sol, du har sløset med
dine lysende Stænk i en folketom Hytte.

Der sad ingen derinde at varme og stemme; –

Ejeren, siger de, var aldrig hjemme.

Dejlige Sol og dejlige Jord,

I var dumme, at I bar og lyste for min Moer.

Aanden er karrig og Naturen ødsel.

Det er dyrt at bøde med Livet for sin Fødsel. –

Jeg vil oppad, højt, paa den bratteste Tinde;

jeg vil endnu engang se Solen rinde,

stirre mig trætt paa det lovede Land,

se at faa Snedyngen over mig kavet;

de kan skrive derover: «her er *Ingen* begravet;»

og bagefter, – siden –! Lad det gaa, som det kan.

KIRKEFOLK synger paa Skogstien

Velsignede Morgen,

da Gudsrigets Tunger

traf Jorden som flammende Staal!

Fra Jorden mod Borgen

nu Arvingen sjunger

paa Gudsrigets Tungemaal.

PEER GYNT kryber sammen i Skrækk

Aldrig se did! Der er Ørk og Øde. –
 Jeg er rædd, jeg var død længe førend jeg døde.
(vil liste sig ind mellem Buskerne, men støder paa Korsvejen)

KNAPPESTØBEREN

God Morgen, Peer Gynt! Hvor er Synderegistret?

PEER GYNT

Mener du ikke, jeg har hujet og plistet
 alt hvad jeg aarked?

KNAPPESTØBEREN

Og ingen du traf?

PEER GYNT

Ingen, uden en rejsende Fotograf.

KNAPPESTØBEREN

Ja, Fristen er ude.

PEER GYNT

Alting er ude.

Uglen lugter Luntten. Kan du høre den tude?

KNAPPESTØBEREN

Det er Ottesangs-Klokken –

PEER GYNT *peger*

Hvad er det, som skinner?

KNAPPESTØBEREN

Bare Lys i en Stue.

PEER GYNT

Hvad er det for Sus –?

KNAPPESTØBEREN

Bare Sang af en Kvinde.

PEER GYNT

Ja, der, – der finder

jeg Synderegistret –

KNAPPESTØBEREN *griber i ham*

Beskikk dit Hus!

De er kommet ud af Holtet og staar ved Hytten. Daggry.

PEER GYNT

Beskikke mit Hus? Der er det! Gaa!
 Pakk dig! Var Skeen saa stor som en Kiste, –
 du kan tro, den rummed ikke mig og min Liste!

KNAPPESTØBEREN

Till tredje Korsvejen, Peer; men *saa* –!

Han bøjer tillside og gaar.

PEER GYNT *nærmere mod Huset*

Atter og fram, det er lige langt.

Ud og ind, det er lige trangt.

(standser)

Nej! – Som en vild uendelig Klage

er det at gaa ind, gaa hjem og tilbage.

(gaar nogle Skridt, men standser igjen)

Udenom, sa'e Bøjgen!

(hører Sang i Stuen)

Nej; denne Gang

tvers igjennem, var Vejen aldrig saa trang!

Han løber mod Huset; i det samme kommer Solvejg ud i Døren, kirkeklædt og med Salmebog i Klædet; en Stav i Haanden. Hun staar rank og mild.

PEER GYNT *kaster sig ned paa Dørstokken*

Har du Dom for en Synder, saa tal den ud!

SOLVEJG

Der er han! Der er han! Lovet være Gud!

(famler efter ham)

PEER GYNT

Klag ud, hvor syndigt jeg har mig forbrudt!

SOLVEJG

Intet har du syndet, min eneste Gut!

(famler igjen og finder ham)

KNAPPESTØBEREN *bag Huset*

Registret, Peer Gynt?

PEER GYNT

Skrig ud min Brøde!

SOLVEJG *sætter sig hos ham*

Livet har du gjort mig till en dejlig Sang.

Velsignet være du, at du kom engang!

Velsignet, velsignet vort Pinsemorgens-Møde!

PEER GYNT

Saa er jeg fortabt!

SOLVEJG

Der er en, som raader.

PEER GYNT *ler*

Fortabt! Med mindre du kan gjætte Gaader!

SOLVEJG

Nævn dem.

PEER GYNT

Nævn dem! Hejsan! Ja visst!

Kan du sige, hvor Peer Gynt har været siden sidst?

SOLVEJG

Været?

PEER GYNT

Med Bestemmelsens Mærke paa sin Pande;

været, som han sprang i Guds Tanke frem!

Kan du sige mig det? Hvis ikke, maa jeg hjem, –
gaa under i de taagede Lande.

SOLVEJG *smiler*

O, den Gaaden er lett.

PEER GYNT

Saa sig, hvad du ved!

Hvor var jeg, som mig selv, som den hele, den sande?

Hvor var jeg, med Guds Stempel paa min Pande?

SOLVEJG

I min Tro, i mit Haab og i min Kjærlighed.

PEER GYNT *studser tilbage*

Hvad siger du –? Ti! Det er gjøglende Ord.

Till Gutten derinde er selv du Moer.

SOLVEJG

Det er jeg, ja; men hvem er hans Fader?

Det er han, som for Moderens Bøn forlader.

PEER GYNT *et Skjær af Lys gaar over ham, han skriger*

Min Moder; min Hustru; uskyldig Kvinde! –

O, gjem mig, gjem mig derinde!

Han klynger sig fast og skjuler Ansigtet i hendes Skjød. Lang Stillhed. Solen rinder.

SOLVEJG *synger sagte*

Sov du, dyreste Gutten min!

Jeg skal vugge dig, jeg skal vaage. –

Gutten har siddet paa sin Moders Fang.

De to har leget hele Livsdagen lang.

Gutten har hvilet ved sin Moders Bryst

hele Livsdagen lang. Gud signe dig, min Lyst!

Gutten har ligget till mit Hjerte tæt

hele Livsdagen lang. Nu er han saa trætt.

Sov du, dyreste Gutten min!

Jeg skal vugge dig, jeg skal vaage.

KNAPPESTØBERENS STEMME *bag Huset*

Vi træffes paa sidste Korsvejen, Peer;
og *saa* faar vi se, om –; jeg siger ikke mer.

SOLVEJG *synger højere i Dagglansen*

Jeg skal vugge dig, jeg skal vaage; –
sov og drøm du, Gutten min!